

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər

**Gömrük Komitəsinin
əməkdaşı
rüşvətə
görə işdən
çıxarıldı**

yazısı səh.2-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 4 iyul 2019-cu il Cümə axşamı № 140 (7310) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

**Əli Həsənovdan Gəncə olaylarının
1 ili ilə bağlı açıqlama**

"Bəlkə onlar Azərbaycanı
orta əsrlərin qaranlıq
dövrünə qaytarmaq,
ölkəmizi şəriət qanunları
ilə idarə olunan məkana
çevirmək istəyirlər?"

yazısı səh.3-də

**İran hökuməti Avropaya
qapını "açıq qoydu"**

yazısı səh.10-da

**Azərbaycan məmurları
qəzet oxuyurmu...**

yazısı səh.3-də

**Enerji kollapsından bir il ötdü -
"Azərenerji" gördüyü işləri açıqladı**

yazısı səh.5-də

Nazirlərimizin məşhur ata-babaları

yazısı səh.6-da

**"İşğal nəticəsində Azərbaycanda
bir nəsil köçkün kimi böyüyür" -
BMT məruzəçisi**

yazısı səh.11-də

**250 min dollarlıq dələduzluqda
təqsirləndirilən elmlər doktoru
hakim qarşısında**

yazısı səh.2-də

**Trampın Türkiyə ilə bağlı
sözü keçəcəkmi - Ağ Ev
sahibinə Konqres maneəsi**

yazısı səh.12-də

**Avropa ilə Amerika
arasında səssiz savaşı**

yazısı səh.13-də

**Bəşəriyyətin gəmi
qəzalari - ilginç məqamlar**

yazısı səh.15-də

**Rusiyanın Gürcüstan
iqtisadiyyatını çökdürmək cəhdi**

yazısı səh.14-də

QARABAĞDA FRANSIZ SİLAHLARI - BAKI VƏ PARİSİN "YOL XƏRİTƏSİ"

Silahlanma yarışında Azərbaycanla ayaqlaşa bilməyən düşmən ölkə indi də Fransadan gileylənməyə başlayıb; Ermənistan XİN-in təlaşı, erməni lobbisinin ölkəmizə qarşı yeni təxribat cəhdi...

yazısı səh.8-də

**"Heç kəs demir ki, niyə növbədən kənar
seçki keçirilməlidir!"**

Deputat Musa Quliyev Milli Məclisin buraxılacağına dair iddialardan danışdı: "Seçkinin tez, ya gec keçirilməsinin parlamente düşməyə dəxli yoxdur"

yazısı səh.4-də

Stefan Şennak

**AŞ PA-nın
həmməruzəçisi
Azərbaycana
gəldi**

yazısı səh.2-də

Ekoloq Telman Zeynalov:
**"Biz AES-lərdən
çox, geni
modifikasiya
olunmuş qidalardan
qorxmalıyıq"**

yazısı səh.7-də

**Əli Babacanın
partiyanı yaratması
FETÖ iddialarını
yenidən
gündəmə gətirib**

yazısı səh.9-da

4 iyul 2019

“Azərbaycanla ABŞ-ı dostluq və əməkdaşlıq münasibətləri birləşdirir” - Prezident İlham Əliyev

Prezident İlham Əliyev Amerika Birləşmiş Ştatlarının Prezidenti Donald Trampa təbrik məktubu ünvanlayıb.

“Report”un məlumatına görə, təbrik mətnində deyilir:

“Hörmətli cənab Prezident,

Amerika Birləşmiş Ştatlarının milli bayramı - Müstəqillik Günü münasibətilə Sizə və Sizin simanızda bütün xalqınıza öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ən səmimi təbriklərimi və xoş arzularımı yetirirəm.

Azərbaycan Respublikası ilə Amerika Birləşmiş Ştatları dostluq və əməkdaşlıq münasibətləri birləşdirir. Qarşılıqlı maraq doğuran bir sıra sahələrdə əməkdaşlığımız strateji tərəfdaşlıq xarakteri daşıyır.

Biz beynəlxalq təhlükəsizliyin təmin edilməsi, terrorizmə qarşı mübarizə məsələlərində çoxtərəfli qaydada fəaliyyətimizi bundan sonra da qətiyyətlə davam etdirmək əzmindəyik. Təşəbbüscüsü olduğumuz və müvəffəqiyyətlə gerçəkləşdirdiyimiz Cənub Qaz Dəhlizi layihəsi isə Avropanın enerji təhlükəsizliyinin gücləndirilməsinə mühüm töhfədir. Enerji mənbələrinin və nəqlinin şaxələndirilməsinə xidmət edən layihələrimizin Birləşmiş Ştatlar tərəfindən dəstəklənməsi bizim üçün çox əhəmiyyətlidir.

Bütün bunlarla yanaşı, Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin hələ də həll olunmaması xalqımızın qarşılaşdığı ən ağırlıq problem olaraq qalmaqdadır. Ermənistanın ölkəmizə qarşı hərbi təcavüzü nəticəsində əzəli Azərbaycan torpaqları olan Dağlıq Qarabağ və ətrafındakı 7 rayon işğal olunmuş, bir milyondan çox soydaşımız doğma yurd-yuvasından didərgin düşmüşdür. Münaqişə beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə uyğun olaraq, BMT Təhlükəsizlik Şurasının müvafiq qətnamələrinin tələblərinə, Helsinki Yekun Aktının müddəalarına əsasən ölkəmizin ərazi bütövlüyü çərçivəsində, sülh yolu ilə və ədalətli şəkildə həll olunmalıdır. Biz bu işdə ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədr kimi ABŞ-in ardicil və qətiyyətli mövqeyinə və şəxsən Sizin, cənab Prezident, söylərinizə böyük ümidlər bəsləyirik.

Bu əlamətdar gündə Sizə möhkəm cansağlığı, işlərinizdə uğurlar, dost Amerika xalqına daim sülh və rifah diləyirəm”.

Stefan Šennak

AŞ PA-nın həmməruzəçisi Azərbaycana gəlib

Avropa Şurası Parlament Assambleyasının (AŞ PA) Azərbaycan üzrə həmməruzəçisi Stefan Šennak Bakıya gəlib.

“Report”un Fransa bürosu xəbər verir ki, iyulun 4-6-nı əhatə edəcək səfər çərçivəsində diplomat Azərbaycanın Avropa Şurası qarşısında götürdüyü öhdəlikləri yerinə yetirib-yetirmədiyini müəyyənləşdirmək üçün rəsmi şəxslərlə və vətəndaş cəmiyyəti nümayəndələri ilə bir sıra görüşlər keçirəcək.

Xatırladaq ki, ilkin olaraq bu ilin əvvəlinə planlaşdırılmış AŞ PA həmməruzəçilərinin Azərbaycana səfəri “Brexit”lə bağlı təxirə salınmışdı.

Gömrük Komitəsinin əməkdaşı rüşvətə görə işdən çıxarıldı

Gömrük sahəsində şəffaflığın təmin edilməsi, korrupsiyaya qarşı mübarizənin aparılması, bu sahədə yol verilmiş qanunvericiliklərinin qarşısının alınması istiqamətində Dövlət Gömrük Komitəsi tərəfindən müvafiq tədbirlərin görülməsi davam etdirilir.

DGK Mətbuat və İctimaiyyətlə Əlaqələr İdarəsindən Musavat.com-a verilən məlumata görə, 28 iyun 2019-cu il tarixdə “İrşad Trade 2018” MMC-nin ünvanına konteynerlə daxil olmuş velosiped yüklərinin gömrük yoxlanmasını növbəti günə keçirməyə və tezləşdirməyə müqabilində Dövlət Gömrük Komitəsi Baş Gömrük Mühafizə Xidmətinin böyük mühafizəçisi, gömrük xidməti mayoru Şeyxov Duman Hüseyn oğlunun qeyri-qanuni olaraq şirkət nümayəndəsindən 400 manat pul alması barədə Dövlət Gömrük Komitəsinin Əməliyyat-İstintaq Baş İdarəsinə məlumat daxil olub.

Derhal Komitənin Əməliyyat-İstintaq Baş İdarəsinin əməkdaşları tərəfindən keçirilən əməliyyat tədbirləri nəticəsində Baş Gömrük Mühafizə

Xidmətinin böyük mühafizəçisi Duman Şeyxov saxlanılıb və faktla bağlı qanunvericiliyə uyğun olaraq araşdırma aparılıb. Aparılan araşdırmaların və gömrük əməkdaşının dindirilməsinin nəticəsi olaraq o, Bakı şəhəri, Qaradağ rayonu ərazisində yerləşən “Sədərək” ticarət mərkəzində qeyd olunan yüklərin boşaldılması və gömrük yoxlamasının tezləşdirilməsi müqabilində qeyri-qanuni 400 manat aldığına itiraf edib.

Bundan sonra Duman Şeyxov şalvarının sol cibində olan 4 ədəd 100-lük manat nominalında pul əşqinaslarını könüllü olaraq təqdim edib.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsi sədrinin müvafiq əmri ilə Baş Gömrük Mühafizə Xidmətinin böyük mühafizəçisi, gömrük xidməti mayoru Şeyxov Duman Hüseyn oğlu “Gömrük orqanlarında xidmət haqqında” Əsasnamənin 50-ci maddəsinə əsasən tutduğu vəzifədən azad edilərək komitənin sərəncamına götürüldü.

Faktla bağlı toplanmış materiallar hüquqi qiymət verilməsi üçün Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğuna göndərilib.

□ Musavat.com

ABŞ təyyarəsi çasıb Floridaya bomba atdı

ABŞ Hərbi Hava Qüvvələrinin qırıncısı uçuş zamanı quşla toqquşduqdan sonra Florida ştatına təlim bombaları atıb.

«Trend»in məlumatına görə, texniki qüsurlu nəticəsində 3 ədəd 11 kiloqramlıq partlayıcı bomba yerə düşüb.

Hazırda həmin bombaların axtarışları aparılır. Sakinlərə həmin maddələrə yaxınlaşmaq tövsiyə edilib.

Hadisə nəticəsində xəsarət alanların olmadığı deyilir.

250 min dollarlıq dələduzluqda təqsirləndirilən elmlər doktoru hakim qarşısında

Külli miqdarda dələduzluqda təqsirləndirilən iqtisad elmləri doktoru, 70 yaşlı Müstəcəb Mustafa oğlu Səfərovun cinayət işi üzrə ibtidai istintaq başa çatıb.

APA-nın məlumatına görə, təqsirləndirilən şəxs barəsində toplanan cinayət işinin materialları baxılması üçün Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinə göndərilib.

Cinayət işi hakim Əli Məmmədovun icraatına verilib.

Məhkəmənin hazırlıq iclası yaxın günlərdə məlum olacaq.

Qeyd edək ki, M. Səfərov vətəndaş Zərifə Əli qızı Əliyevanın 250 min dollar pulunu dələduzluq yolu ilə mənimsəməkdə günahlandırılıb. M. Səfərova qarşı Cinayət Məcəlləsinin 178.3.2-ci (dələduzluq) maddəsi ilə cinayət işi başlanıb.

Onu da qeyd edək ki, M. Səfərov “Afurca” istirahət mərkəzinin rəhbəri olub.

Sabiq baş həkimə cinayət işi açıldı

Mingəçevir Təxirəsalınmaz və Təcilli Tibbi Yardım Stansiyasının sabiq baş həkimi Kosayev Tacəddin Vahid oğlu barəsində cinayət işi başlanıb. APA-nın məlumatına görə, T. Kosayev Cinayət Məcəlləsinin 178.2.2-ci (dələduzluq, təkrar törədildikdə) maddəsi ilə ittiham olunur.

Cinayət işi üzrə 5 nəfər zərərçəkmiş şəxs qismində tanınıb.

Sabiq baş həkim barəsində aparılan ibtidai istintaq başa çataraq baxılması üçün Mingəçevir Şəhər Məhkəməsinə göndərilib.

Cinayət işi hakim Ələkbər Hüseynovun icraatına verilib.

Məhkəmənin hazırlıq iclasının vaxtı hələlik məlum deyil.

Qeyd edək ki, T. Kosayev uzun müddət Mingəçevir Təxirəsalınmaz və Təcilli Tibbi Yardım Stansiyasının baş həkimi olub.

2 nəfərin mobil telefonunu aldı, 8 il cəza çəkəcək

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində quldurluqda təqsirləndirilən Rəyaf Səfərovun cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi başa çatıb. «Trend»in məlumatına görə, hakim Ramella Allahverdiyevanın sədrliyi ilə keçirilən prosesdə təqsirləndirilən şəxsə hökm oxunub.

Məhkəmənin hökmü ilə R. Səfərov 8 il azadlıqdan məhrum edilib.

O, Cinayət Məcəlləsinin 181.2.5-ci (quldurluq-silah və ya silah qismində istifadə edilən əşyalar tətbiq edilməklə törədildikdə) maddəsi ilə təqsirli bilinib.

İttihama görə, bu il fevralın 14-də Sabunçu rayonunda Bakı şəhər sakini, əvvəllər oğurluğa görə məhkum olmuş Rəyaf Səfərov Aydınbəyov küçəsində paytaxt sakini Toğrul Qəhrəmanova bıçaqla hədə-qorxu gələrək ona məxsus mobil telefonunu əlindən alıb və hadisə yerindən uzaqlaşdı.

Araşdırma zamanı 1993-cü il təvəllüdü R. Səfərovun rayon ərazisində daha bir gənc qıza qarşı quldurluq edib mobil telefonunu əlindən aldığı məlum olub.

Zakir Həsənov Belarusda bir sıra tədbirlərdə iştirak edib

Azərbaycanın müdafiə naziri Belarusda bir sıra tədbirlərdə iştirak edib.

Bu barədə APA-ya Müdafiə Nazirliyindən məlumat verilib.

Bildirilib ki, müdafiə naziri general-polkovnik Zakir Həsənovun rəhbərliyi ilə Belarusda səfərdə olan Müdafiə Nazirliyinin nümayəndə heyəti iyulun 3-də 1941-1945-ci illərdə Böyük Vətən müharibəsində həlak olanların xatirəsinə ucaldılan “Şöhrət kurqanı” və “Xatın” memorial kompleksini ziyarət edərək abidələr önünə çiçəklər qoyublar.

MM-in növbədənənar xüsusi sessiyasının növbəti plenar iclasının gündəliyi müəyyənləşib

Milli Məclisin növbədənənar xüsusi sessiyasının növbəti plenar iclasının gündəliyi müəyyənləşib.

APA-nın xəbərinə görə, iyulun 9-da keçiriləcək plenar iclasın gündəliyinə 38 məsələ daxildir.

Bunlar “2019-cu il Dövlət büdcəsi haqqında”, “Məhkəmələr və hakimlər haqqında”, “Dövlət satınalmaları haqqında”, “Əmək pensiyaları haqqında”, “İşsizlikdən Sığorta Fondunun 2019-cu il büdcəsi haqqında”, “Aqrar sığorta haqqında” qanun, həmçinin Vergi, Əmək, İnzibati Xətalər məəcəllələrinə dəyişiklik layihələri və s.-dir.

Xatırladaq ki, Milli Məclisin növbədənənar xüsusi sessiyasının plenar iclasları iyunun 13-ü, 14-ü və 27-i keçirilib.

Qəzet, jurnal və kitab əldə etməyin ən rahat yolu!

Siz sifariş edirsiniz, biz istədiyiniz ünvana çatdırırıq! Xaricdə və Azərbaycanda nəşr olunan bü-

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin ictimai-siyasi məsələlər üzrə köməkçisi Əli Həsənov ötən il Gəncədə baş vermiş terror aktlarının ildönümü ilə bağlı KİV-lərə xüsusi açıqlama verib.

“Yeni Müsavat” AzərTAc-a istinadən həmin açıqlamanı təqdim edir:

- Azərbaycan dövlətçiliyinə qarşı qəsd aktı kimi dəyərləndirilən Gəncə hadisələrindən bir il ötür. Ötən müddətdə aparılmış istintaq tədbirləri nəticəsində ortaya çıxan faktlar bir daha təsdiqlədi ki, Gəncə hadisələri bəzi dövlətlərin radikal klerikal dairələrinin, separatçıların və ölkə daxilində siyasi fəaliyyət pərdəsi altında şəxsi ambisiyalarını həyata keçirmək istəyən qrupların dövlətə və milli maraqlarımıza qarşı birgə məkrli təxribatı idi. Mediada, xüsusən sosial mediada geniş yayılmış məlumatlardan görünür ki, həmin qüvvələrin ötən il reallaşdırmağa çalışdıqları ssenarinin puç edildiyi, vətəndaşlarımızın dövlətçiliyinin keşiyində durduğunu nümayiş etdirdiyi Gəncə hadisələrinin ildönümü ilə əlaqədar üzvlərinin əksəriyyətini Azərbaycanın keçmiş vətəndaşları təşkil edən, radikal islamçı qruplaşmalardan biri yenidən fəallaşmış. Qruplaşmanın sosial şəbəkələrdəki səhifə və profillərində, habelə bəzi dövlətlərin klerikal dairələri tərəfindən idarə olunan saytlarda fəallaşması birmənalı olaraq ifrat dini radikallığın, fundamentalizmin dəstəklənməsi kimi dəyərləndirilə bilər.

Dini şüarlarla pərdələnen, təxribatçı, niyyəti dövlətlə xalq arasında inamsızlıq, mümkün olarsa düşmənçilik toxumları səpmək olan bəzi internet resurslarında Gəncədə törədilmiş terror aktının əsas personajı, Rusiya vətəndaşı Yunis Səfərovun Suriyada döyüşlərdə iştirakını təsdiqləyən kadrlar nümayiş etdirilir və onu əsl “qəhrəman” kimi populyarlaşdırmağa cəhdlər olunur, xanımının hadisədən dərhal sonra etdiyi müraciət təkrar-təkrar yayımlanır. Təəssüf doğuran odur ki, özlərinin demokrat və dünyəvi dövlət tərəfdarı olduqlarını iddia edən bəzi müxalifət liderləri və fəalları da terroru təşviq edən belə bir kampaniyaya dəstək verir, ifrat экстре-

Əli Həsənovdan Gəncə olaylarının 1 ili ilə bağlı açıqlama

“Bəlkə onlar Azərbaycanı orta əsrlərin qaranlıq dövrünə qaytarmaq, ölkəmizi şəriət qanunları ilə idarə olunan məkana çevirmək istəyirlər?”

mizmi özünə ideologiya seçmiş xarici qruplaşmaların istifadə etdiyi şüarları təkrarlayır, bu səpkidə çağırışlar səsləndirir, ölkəmizin çoxəsrlik dini dözümlülük mühitini, tolerant imicini şübhə altına alırlar.

Bir sözlə, demokratiya dəyərlərinə sadıq olduğunu iddia edən bu tipli müxalifətin əslində həmin dəyərlərə qənim kəsilənləri, radikalizmi, ifrat dini fundamentalizmi dəstəklədiyi göz önündədir. Belə olan halda, həmin müxalifətə, görəsən, hansı Azərbaycan gərəkdir? Dünyanın inkişaf etmiş ölkələri sırasında yer alan, sabit, qüdrətli və demokratik Azərbaycan, yoxsa Sudan, Somali, Liviya, Suriya və s. ölkələr kimi amansız daxili savaşı, qanlı xaosun, faciəvi vətəndaş qarşıdurmasının və terror qruplaşmalarının tüğyan etdiyi poliqon? Bəlkə onlar Azərbaycanı orta əsrlərin qaranlıq dövrünə qaytarmaq, ölkəmizi şəriət qanunları ilə idarə olunan məkana çevirmək istəyirlər?..

Ötən il iyul ayının 3-də axşam Gəncə Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısına qarşı sui-qəsd törədən birinin cinayətinin terror xarakteri, cinayəti törədən xarici vətəndaş olduğu, Azərbaycan dövləti tərəfindən sanksiyalaşdırılmayan döyüş əməliyyatlarında iştirak etdiyi məlumdur. Yerli və

xarici mediada dərc olunmuş materiallarda Y.Səfərovun həyat yoldaşının bir neçə dəfə yayımlanmış videomüraciətlərində onun bu əməli şəxsi motivlərlə, qisas naminə və ya bəzilərinin iddia etdiyi kimi, “sosial zülmə” qarşı etiraz olaraq deyil, məhz xaricdə qanunsuz silahlı birləşmələrin tərkibində döyüşdüyü “ideal-lar” naminə, yeni Azərbaycanda “şəriət dövləti yaratmaq” üçün törətdiyi də belli olub. Gəncədə terakt baş verəndən dərhal sonra radikal dini fundamentalizmi təbliğ edən facebook səhifələri və saytlar, habelə Vətənə xəyanət ittihamı ilə mühakimə edilmiş separatçılarla bağlı kütləvi informasiya vasitələri Yunis Səfərovu yeni “Gəncəbasar qisasçısı”, “qəhrəman” elan etməyə tələsdilər. Bu dəfə də onlara Avropadakı anti-Azərbaycan müxalifəti və onların rəhbərlik etdiyi internet kanallarından, orada yaşayan antimillilərdən kömək gəldi. Rusiya və digər xarici ölkələrdə separatçı kimi “ad-san qazanmış” çevrələr də cinayətkarın müdafiə komitəsini yaradıb xarici dövlət rəsmilərinə müraciət etdilər.

Xatırladım ki, bu teraktın bir ay əvvəl, 2018-ci il mayın 28-də ABŞ-ın nüfuzlu “Foreign Policy” nəşri “Gəncə keçidi”nin Qərb üçün əhəmiyyəti haqqında

yazı dərc edərək baş verəcək təxribatlar haqqında xəbərdarlıq edirdi. Bu gün terroru təbliğ edən radikalın və onların havadarlarının yenidən fəallaşması, Azərbaycana təhdidlər ünvanmaları isə Gəncə hadisələrinin ildönümü ilə yanaşı, TANAP-ın istifadəyə verilecəyi vaxta təsadüf edir. Qərribə deyil ki, Azərbaycan dövləti və onun müstəqil siyasətinin əleyhinə son dövrlərdə Ermənistan, bəzi dövlətlərdəki klerikal dairələr, ekstremistlər, xarici ölkələrə qaçmış, sadəcə, pula və məişət rahatlığının təminatına can atan bəzi azərbaycanlılar tərəfindən aparılan təmərkləşmiş, təhlükəli ideoloji təxribat bu günlərdə yenidən canlanıb.

Demokrat və dünyəvi olduqlarını vurğulayanlar mövqe və demokrat prinsipli nümayiş etdirərək bu tipli anti-Azərbaycan dairələrini və onların ölkəmizdəki uzantılarını qınamaq əvəzinə, terror aktlarına görə həbs olunmuş şəxsləri qəhrəmanlaşdırır, merkantil maraqların təminatı, yeni maliyyə imkanları əldə etmək naminə onları vicdan məhbusu elan edərək xüsusi siyahılara salır, azadlığa buraxılmalarına çalışır. Yaxın Şərq və Şimali Afrikada son illərdə baş verən proseslər göstərdi ki, hər hansı cəmiyyətdə özünü “müxalifət” adlandıran qrup və kəsimlər terrorçunu, yaxud terrorçuları qəhrəman kimi təqdim etməyə, terroru mifləşdirməyə başladıda cəmiyyət və dövlət belə təhlükəli fəsada qanun çərçivəsində sərt reaksiya verməzsə, hadisələr təhlükəli məcraya yönəlir, ideoloji təxribat vətəndaş müharibəsi, terrorun tüğyan etməsi ilə nəticələnir.

Dövlətin təhlükəsizliyi və milli mənafeələr heç bir zaman, heç bir vəchlə və ya şərtlə müzakirə mövzularına çevrilməməlidir. Bəhs

etdiyim dəyərlərə kiçik də olsa, təhdid yaranarsa, hər bir azərbaycanlı vətəndaş mövqeyi, milli iradə ortaya qoymalıdır. Mövcud həssas vəziyyətdə cəmiyyətimiz

qətiyyət və sayıqlıq, vətəndaşlarımız milli dövlətçilik naminə sıx birlik nümayiş etdirməlidir. İctimai rəyə təsir imkanları olan ziyalılarımız daha düşünülmüş şəkildə və həssas davranaraq, konkret insanlara bəslənən münasibətlə Vətənin mənafeələri və dövlətin maraqlarını bir-birindən fərqləndirməlidir”.

Azərbaycan məmurları qəzet oxuyurmu...

Baş nazir Novruz Məmmədov çap mətbuatını daim izləyir, nazirlər isə...

Bütün dünyada olduğu kimi, Azərbaycanda da sosial şəbəkələr və internet resurslarının inkişafı nəticəsində yazılı media dərin böhran keçirməkdədir. Gündəlik nəşr olunan qəzetlərin sayı və tirajı getdikcə azalır, informasiya mənbəyi olaraq mövqelərinin böyük hissəsini itirirlər. Bu şəraitdə Azərbaycan məmurları yazılı medianı izləyirlərmi?

Məlumdur ki, əksər dövlət qurumları yazılı çap olunan bütün dövlət qəzetlərinə abunə olurlar. Alınan qəzetləri məmurlarımız özləri oxuyurlarmı?

Onu da qeyd edək ki, son illərdə dövlət qurumlarında çalışan mətbuat katibləri hər gün media icmal hazırlayaraq rəhbərlərinə təqdim edirlər. Yeni yüksək vəzifəli məmurların əksəriyyəti qəzet-jurnal oxumurdu... İndi vəziyyət necədir: məmurlar yenə belə icmalar vasitəsilə media gündəmindən xəbər tuturlar, yoxsa bilavasitə özləri vaxt ayıraraq qəzet oxuyurlar?

Bu suallarla bir sıra dövlət qurumlarının mətbuat katiblərinə müraciət etdik. Verilən cavablardan məlum oldu ki, Azərbaycanın Baş naziri Novruz Məmmədov yazılı mətbuatı bilavasitə özü izləyir. **Nazirlər Kabinetinin mətbuat xidmətinin rəhbəri Ayaz Mirzəyev** “Yeni Müsavat”-a bildirdiyinə görə, baş nazir Azərbaycan kütləvi informasiya vasitələrinin fəaliyyətinə böyük önəm verir: “Daim yerli medianı izləyir. Hər gün yazılı media ilə şəxsən özü tanış olur, qəzetləri oxuyur. Online media ilə bağlı baş nazirə xülasə təqdim olunur. Cənab baş nazir həmin xülasə ilə də gün ərzində tanış olur. O cümlədən xarici mediada təqdim olunan xəbərlər və yazılarla bağlı da baş nazirə operativ şəkildə xülasə - məlumat təqdim olunur”.

İqtisadiyyat naziri Şahin Mustafayev də media gündəmini eyni qaydada izləyir. **İqtisadiyyat Nazirliyi İctimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin müdiri Abbas Əliyev**in sözlərinə görə, nazir qəzetlərlə özü tanış olur: “Düzdür, biz ona media icmalı da hazırlayıb təqdim edirik. Lakin adətən qəzetləri özü də oxuyur, internet resurslarını da izləyir”.

Kənd təsərrüfatı naziri İnam Kərimov, ekologiya və təbii sərvətlər naziri Muxtar Babayev də işlərinin çoxluğuna rəğmən, mətbuatdan özləri xəbər tutmağı sevirlər. Onlar həm yazılı mətbuatı, həm də internet resurslarını müntəzəm olaraq izləyirlər.

Sumqayıt Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Zakir Fərəcov üçün media icmalı hazırlanmır. Qurumun mətbuat katibi Eyvaz Qocayev “Yeni Müsavat”-a dediyinə görə, Z.Fərəcov həm yazılı, həm internet mətbuatını özü oxuyur.

□ DÜNYA
“Yeni Müsavat”

"Baxış bucağı"

Bu günlərdə sosial şəbəkələr və bəzi media orqanlarında parlamentin buraxılacağı və növbədənənkənar seçkilərlə bağlı qərarın veriləcəyi ilə bağlı dezinformasiya kimi təqdim olunan xəbər şimşək effekti verdi. YAP üzvü, 40 sayılı Kəpəz ikinci (Gəncə) seçki dairəsindən seçilmiş deputat, Milli Məclisin Səhiyyə, həmçinin Əmək və sosial siyasət komitələrinin üzvü Musa Quliyev (Urud) "Yeni Müsavat"ın bununla bağlı suallarını cavablandırdı:

- Musa müəllim, bu il ərzində artıq neçənci dəfə növbədənənkənar seçkilərin keçiriləcəyi barədə xəbər yayıldı. Bu məlumatın hansısa əsasının olmadığı bildirilsə də, davamlı şəkildə eyni məzmunlu xəbərlər tirajlanır. Bunun səbəbləri barədə nə deyə bilərsiniz?

- Əvvəla, bəzi kütləvi informasiya vasitələrində sensasiya yaratmaq meyl var. Eyni zamanda sosial şəbəkələrdə bu meyl, bu tendensiya daha güclüdür. Düzdür, sosial şəbəkələr Azərbaycanda son illər ərzində çox geniş yayılıb, amma hələ tam oturubmayıb, formalaşmayıb. Əslində sosial şəbəkələrdə də bir polemika mədəniyyəti, əndazə, məsuliyyət hissi olmalıdır. Görünür, hələ təzə başlamışdır. Bizə bir neçə il vaxt lazım gələcək ki, sosial şəbəkələr müəyyən mədəniyyət və ünsiyyət formalarına yiyələnəcək. Yeni bu şeylər, müzakirələr sensasiya yaratmaq-maraqlı oxunmaq arzusunun və məsuliyyətin az olmasından irəli gəlir. Rəsmi olaraq da elə bir fikir yoxdur. O ki qaldı iyul ayında növbədənənkənar sessiyasının daha iki iclasının keçirilməsinə, burada da təəccüblü və qeyri-adi bir məsələ yoxdur. Yaz sessiyası başa çatmaq ərafında məlum oldu ki, parlamentin gündəliyində yarımqıq qalan xeyli məsələlər var. Ona görə bir çox deputatlar Milli Məclisin sədrinə müraciət etdilər ki, yaz sessiyasından əlavə növbədənənkənar sessiya çağırılsın və yarımqıq qalan məsələlər bitsin. Növbədənənkənar sessiya da 2 iclasdan və ya 5 iclasdan ibarət ola bilər. Burada da qəribə bir məsələ yoxdur. İyulun 9-u və 12-də nəzərdə tutulan iclaslar da həmin o növbədənənkənar sessiyanın iclaslarıdır. Yeni nə fəvqəladə iclasdır, nə xüsusi iclasdır, nə də xüsusi tapşırıqla olan iclasdır. Həmçinin Milli Məclisin buraxılması da şayiə səviyyəsindən yuxarı qalxmır. Bunu rəsmi mənbələr də təsdiq etmir, nə də ki, həmin mənbələrdən belə bir məlumat yoxdur. Milli Məclis də niyə özünü buraxmalıdır ki? Bunu deyənlər özləri birinci öz suallarına cavab versinlər və cavablarını tapsalar, bizə də desinlər.

- Çox maraqlıdır, dəfələrlə bildirilib ki, konstitusiyaya əsasən, seçkilər gələn ilin noyabrında keçiriləcək. Amma vaxtaşırı növbədənənkənar seçkilərin keçiriləcəyi barədə xəbər yayılır. Sizcə, bu məsələyə ictimai maraqla maraqlandırmı? Nədən mövzuya həssas münasibət var və

"Heç kəs demir ki, parlament niyə buraxılır və niyə növbədənənkənar seçki keçirilməlidir"

Musa Quliyev: "Seçkinin tez, ya gec keçirilməsinin parlamente düşməyə dəxli yoxdur"

ictimai rəy parlament seçkilərinin vaxtından qabaq keçirilməsini istəyir?

- İctimaiyyət də istəmir, ictimai maraqlar da deyil. Bu, sadəcə olaraq, sosial şəbəkələrdə və bir neçə saytlardadır. Saytların da çoxu sensasiya dalınca qaçır, daha çox oxunmaqdan ötrü. Bəzən beş səhifəlik müsahibə veririk, onun içərisindən bir dənə maraqlı görünəcək, camaatın diqqətini cəlb edəcək söz tapıb başlığa çıxarırlar. Mətni oxumayan şəxslər də sosial şəbəkədə həmin fikrə rəy yazmağa başlayırlar. Bu da o şəkildə sensasiya yaratmağa xidmət edir ki, guya Milli Məclis buraxılır, növbədənənkənar seçki keçiriləcək. Amma heç kəs demir ki, parlament niyə buraxılır və niyə növbədənənkənar seçki keçirilməlidir. Bu barədə nə rəsmi məlumat, nə rəsmi açıqlama yoxdur. Əslində rəsmi açıqlamalar var ki, bu, olmayacaq, növbəti seçki öz vaxtında, 2020-ci ilin noyabrında keçiriləcək. Amma Milli Məclisin buraxılması üçün əsaslar varmı, yoxmu, bunu söyləyənlər yoxdur, "Milli Məclis buraxılır" deyənlərin içərisində. Hesab edirəm ki, bu, sensasiya naminə və oxucu toplamaq marağından irəli gəlir. Bir də bəli, radikal müxalifət cəbhəsinin arzuları var ki, seçki daha tez olsun, bəlkə onlar parlamente düşsün, ya gec keçirilməsinin parlamente düşməyə dəxli yoxdur. Parlamente düşməkdən ötrü nüfuz qazanmaq lazımdır.

Bəs parlamentin hazırkı tərkibi hakim düşərgəni qane edirmi?

- Hakim partiyadan söhbət gedirsə, o, yalnız öz deputatları üçün cavabdehdir və öz deputatlarının fəaliyyətinə qiymət verir. Həmin deputatların da fəaliyyəti YAP-ı qane edir. Deputatın fəaliyyətinə qiymət də onun seçicisi verməlidir.

Hakim partiyanın rəhbərliyində təmsil olunan Siyavuş Novruzov bir neçə dəfə həmkarlarına xitabən onları

mövqə bildirməyə çağırıb. Bu mənada gözləmək olarmı ki, susqun deputatlarla yolların ayrılacağı, tərkibin ciddi şəkildə dəyişəcəyini güman etmək olar?

- Güman və reallıq ayrı şeydir. Mövqə bildirmək deyəndə ki, hər kəsin mövqeyi bəlidir, ortadadır. YAP-ın hər

avqust ayında da keçirilib. Elə mənim özüm parlamentdə olduğum zaman fəvqəladə sessiya çağırılıb. Amma bu, növbədənənkənar sessiyadır. İki il bundan əvvəl "Normativ hüquqi aktlar haqqında" Konstitusiyaya qanunu

Məclisin deputatlarının tətillərini kəmərləndirməyə və iclasların keçirilməsi bizim istirahətimizə mane olmayacaq. Bir də ki, istirahət etmək üçün uzaqbaşı üç həftə tam kifayət edir.

Sosial şəbəkədə belə bir iddia var idi ki, deputatlara

bir deputatın mövqeyi aydındır ki, bu, Heydər Əliyev yoludur, İlham Əliyevin müəyyən etdiyi və apardığı siyasətdir, YAP-ın hər bir üzvü bu xəttə sadıqdır, sədaqətlə xidmət edir, o cümlədən də parlament üzvləri. Amma Siyavuş müəllim ola bilsin konkret məsələ üçün "mövqə bildirin" söyləyib. YAP-çı deputatların mövqeyi aydındır. Konkret məsələ ilə bağlı da mövqeyini hər bir cür bildirir, kimi mü sahibəsində, kimi gördüyü işində, kimi televiziya verilişində, kimi qanunla bağlı çıxışında. Kimisi də heç mövqə bildirmir, bu da var.

Bəs mövqə bildirməyənlərə münasibət necədir?

- (Gülür). Mən onu deyə bilmərəm. Bunu seçki vaxtı biləcəyik.

Növbədənənkənar seçkinin keçirilməsi ona görə zəruri sayılır ki, növbəti prezident və parlament seçkiləri eyni ilə təsadüf edəcək. Bu, nə dərəcədə ciddi amil sayılır?

- Bu, prinsipcə texniki bir məsələdir. Ancaq bu, hər 35 ildən bir üst-üstə düşsə bilər. Prezident seçkiləri 2025-ci ilin aprelində keçiriləcək, parlament seçkiləri isə konstitusiyaya görə, 2025-ci ilin noyabr ayında keçiriləcək, əgər irəli çəkilməsə. Orada 6 ay fərq var, bir çətinlik yoxdur. Bizim dövlətçilik təcrübəmizdə bir il ərzində iki seçki, yaxud seçki və referendum keçirmək ənənəsi də var. Mən burada bir çətinlik görmürəm.

Məntiqlə parlament və bələdiyyə seçkilərini eyni ildə keçirmək daha rahatdır, nəinki prezident və parlament seçkilərini...

- Düzü, mən onların dərinliyinə çox varmıram. Məni çox da düşündürmür ki, seçki bu il olacaq, ya gələn il. Amma hər halda, mən bu gün belə bir rəsmi məlumat eşitməmişəm ki, parlament seçkiləri vaxtından qabaq olacaq.

Milli Məclisin növbədənənkənar sessiyasının iyulun ortalarında davam etdirilməsi də xeyli rezonans doğurdu. Bununla bağlı səsələnən fikirləri əsaslı saymaq olarmı?

- Təcrübədə olub. İyul və

"Hakim partiyada heç kim tərəfindən növbədənənkənar, yaxud vaxtından əvvəl seçki keçiriləcəyi barədə fikir səsəlməyib"

qəbul olundu. Həmin qanuna görə, qanuna əlavə və dəyişikliklər də üç oxunuşda müzakirədən keçir və ondan sonra qəbul olunur. Üç oxunuşda müzakirə olunduğuna görə, parlamentin iş yükü artır. Buna görə də bu il bir çox qanunlar ilk oxunuşdan keçirilməmişdir, növbəti oxunuşdan payız sessiyasına saxlanılması məqsəduyğun deyildi. Ona görə də deputatlar Milli Məclis rəhbərliyinə müraciət edərək növbədənənkənar sessiyanın keçirilməsini xahiş etdilər. Növbədənənkənar sessiyanın bir iclası da ola bilər, bir neçə iclası da. İyul ayında da iki iclasımız olacaq, yəqin ki, bununla bitər.

Yay tətillinin qısalması sizi narahat etmədi ki?

- Yox. Əslində bizim tətillər də nisbidir. Tətil dövründə bir çox deputatlar elə öz seçkiləri ilə görüşür, işləyir. Bir çox deputatlar beynəlxalq tədbirlərdədir. Yaxud ola bilsin bəzi deputatlar QHT-lərin xətti ilə müəyyən tədbirlərdə iştirak edirlər. Yeni bizdə normativ qəbul olunmuş iş rejimi yoxdur, o cümlədən də tətillər rejimi. Digər tərəfdən, Milli

yay boyunca ölkəni tərk etmək qadağan olunub. Nə qədər ciddi məlumatdır?

- (Gülürək) Yox, heç kəsə heç nə qadağan olunmayıb. Bu da növbəti şayiələrdən biridir.

Yuxarıda dediklərinizdən belə başa düşdüm ki, hakim partiyada parlament seçkiləri məsələsi müzakirə mövzusu deyil, eləmi?

- Yox, belə söhbət, ümumiyyətlə, yoxdur. Hakim partiyada təmsil olunanlar, istər partiya sədrinin müavini, icra katibi Əli Əhmədov, istərsə də icra katibinin müavini, İdarə Heyətinin üzvü Siyavuş Novruzov da mətbuata açıqlamalar veriblər ki, seçki 2020-ci ilin noyabrında keçiriləcək. Yeni ortada konkret mövqə var. Hakim partiyada heç kim tərəfindən növbədənənkənar, yaxud vaxtından əvvəl seçki barədə fikir səsəlməyib.

2020-ci il həm də icbari tibbi sığortaya keçidlə əlaqədar çox əlamətdar olacaq, deyilmi?

- Bəli, bu, çox mühüm, bütün ictimaiyyəti düşündürən, maraqlandıran, hamını darıxdıran bir məsələdir. İcbari tibbi sığortanın tətbiqini çox insanlar gözləyir. Allah

qoysa, 2020-ci ildən bütün ölkə ərazisində icbari tibbi sığortanın tətbiqinə başlanacaq.

Bu, yenə də müəyyən əraziləri əhatə edəcək, yoxsa bütövlükdə ölkəyə aid olacaq?

- Düşünürəm ki, yox... Bizim qəbul etdiyimiz qanunda

da göstərilir, həm də prezident fərmanında da göstərilir ki, 2020-ci il yanvarın 1-dən bütün ölkə ərazisində tətbiq olunsun. Amma ola bilər ki, hazırlıq işi başa çatmaya bilsin.

2019-cu ildə də tətbiqi gözlənilirdi. Qərar yenə də ertələnmə bilərmi?

- Yox, 2019-cu ildə ümumi fikir var idi, amma konkret qanunda, ya prezident fərmanında müddət göstərilməmişdi. Amma keçən ilin sonunda TƏBİB Publik Hüquqi Şəxsin yaranması ilə bağlı prezidentin fərmanı oldu. Orada da göstərildi ki, 2020-ci il yanvarın 1-dən fəaliyyətə başlayacaq. Ötən ilin sonunda "Tibbi sığorta haqqında" Qanuna da 100-dən çox dəyişiklik oldu. Orada da göstərildi ki, əsas müddəalar gələn ilin 1 yanvarından qüvvəyə minəcək. Yeni icbari sığortanın bütün ölkə ərazisində tətbiqi ilə əlaqədar. Amma yenə deyirəm, müəyyən məsələlər başa çatmaya və qismən də tətbiq olunmaq imkanını yarana bilər. Bunu İcbari Tibbi Sığorta Agentliyinin rəhbərliyi daha yaxşı bilər.

Onu da deyim ki, dünya təcrübəsində icbari tibbi sığortanın bütün ölkə ərazisində bir-dən-birə tətbiq edilib, oturmaı yoxdur. Bəzi ölkələrdə 3, 4, 5 ilə tam oturmuş ola bilər. Burada tam icbari tibbi sığortadan da söhbət gedə bilər, qismən tibbi sığortadan da. Amma mən düşünürəm ki, Azərbaycanda 2020-ci ilin 1 yanvarında bütün ölkə ərazisində icbari tibbi sığortaya keçmək üçün tam imkan və şərait var.

Musa müəllim, təqribən 10 gündən sonra tətillə çıxacaqsınız. Harada dincələcəksiniz?

- Hələlik Bakıdayam. Mən adətən Azərbaycanda dincəlməyirəm, təbiətə kənd adamıyam, dağlarda olmağı daha çox sevirəm. Yəqin ki, Azərbaycanda olacağam. Gəncə və Gəncə ətrafında dincələcəyəm.

□ **Elsad PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"

Ötən il iyulun 3-də Azərbaycanın enerji təchizatı sisteminə baş verən böyük qəzanın bir ili tamam oldu. Xatırladaq ki, qəza Mingəçevirdə yerləşən "Azərbaycan" İstilik Elektrik Stansiyasında yanğınla başlayıb, ölkə ərazisinin əksər hissəsində bir neçə saatlığa enerji kəsintisindən yaranmasına səbəb olmuşdu.

Hadisə nəticəsində SO-CAR-ın qurudakı yataqlarında, Qaz İxrac İdarəsinin Kompresor stansiyalarında, Neft Emalı Zavodu, "Azərikimya" İB-nin müəssisələri, Qaz Emalı Zavodunda, qaz anbarlarında iş tamamilə dayanıb. Hadisə ilə əlaqədar neft və qazçıxarma idarələrində, birgə müəssisələrdə nəzərdə tutulandan təxminən

Enerji kollapsından bir il ötdü

"Azərenerji" gördüyü işləri açıqladı

Stansiyada reabilitasiya proqramının 2020-ci ildə başa çatdırılması nəzərdə tutulur

4,2 min ton neft, 1 milyon 135 min kubmetr qaz az hasil edilib. Elektrik kəsilməsindən zərər çəkən sahələr arasında su təchizatı sistemi, kanalizasiya qurğuları da var. Bu qurğuların fəaliyyətini və su təchizatını hələ də tam bərpa etmək mümkün olmayıb. Bundan əlavə, Bakı Metropoliteni satlarla fəaliyyətsiz qalıb, yüz minlərlə sərnişin daşınmayıb. Bakı Nəqliyyat Agentliyinə, özəl şirkətlərə məxsus avtobuslar pulsuz işləyiblər.

Qəzaya görə H.Əliyev adına Beynəlxalq Hava Limanının fəaliyyətində də problemlər yaranıb. Bundan əlavə, dəmiryol nəqliyyatının hərəkətində fasilələr yaranıb - həm sərnişin, həm də yükdaşımalarında.

Dövlət müəssisələri ilə yanaşı, ölkədə fəaliyyət göstərən özəl qurumlar da elektrik kəsintisindən zərərli çıxıblar. Bütün iri müəssisələrin işi dayanıb, ticarət obyektlərində, anbarlarda soyuducu sistemlərin işləməsi məhsulların xarab olmasına gətirib çıxarıb. İstehsalın, satışın dayanması özəl müəssisələri zərərsə salıb.

Qəza ilə bağlı ölkə prezidentinin yanında keçirilən müşavirədə fövqəladə hallar naziri Kəmaləddin Heydərov qeyd edib ki, mümkün yanğın təhlükəsi ilə bağlı "Azərenerji" ASC-yə tutduqları iradların heç birinə riayət olunmayıb.

Baş prokuror Zakir Qaralov isə bildiri ki, qəza baş vermiş çərçivə transformatorlarının istismar müddəti başa çatsa da, onlarda muntəzəm təmir-bərpa işləri aparılmayıb: "Halbuki hər il orada bərpa işləri aparılır, ancaq mütəxəssislərimiz həmin bərpa işlərinin yetərli olmaması ilə bağlı ilkin rəylərini verirlər.

Eyni zamanda, son 3 ildə Fövqəladə Hallar Nazirliyi tərəfindən həm "Azərenerji"nin rəhbərliyinə, həm onun baş mühəndisinə yazılmış 6-dan artıq tələbnamədə tələb olunurdu ki, orada həm yağ sızması mövcuddur, eyni zamanda kablərin odadavamlı izolyasiyası təmin olunmamış, ümumiyyətlə, baş verən yanğın haqqında məlumatın avtomatik verilməsi ilə bağlı sistem qurulmamış və 6 mazut çəninin su ilə soyutma sistemi ümumiyyətlə quraşdırılmamışdır. Dəfələrlə hər il bu məsələ qaldırılır, 6 mazut çəninində su ilə soyutma sistemi quraşdırılmayıb. Bütün bunlar qəzaya gətirib çıxarmışdır".

Z.Qaralov həmçinin bildirib ki, "Azərenerji" tərəfindən rele mühafizə xidməti ölkə üzrə tam axıra qədər icra olunmayıb. Buna görə də Mingəçevir İES-in bir blokundakı qəza bütün ölkənin enerji təchizatı şəbəkəsini sıradan çıxarıb.

Müşavirədə qərara alınıb ki, ölkənin bütün enerji istehsalı müəssisələrində, ilk növbədə isə "Azərbaycan" İES-də audit aparılsın. Prezident İlham Əliyev qeyd edib ki, qəzanın səbəbləri vacib olsa da, bundan daha önəmli məsələ qəza nəticəsində ümumi sistemin sıradan çıxmasıdır: "Bu, çox ciddi bir faktır və əlavə tədbirlər görülməlidir ki, gələcəkdə eğer hər hansı bir qəza baş verərsə ümumi sistemə bunun təsiri olmasın, yeni qəza lokal xarakter daşsın".

Prezidentin qeyd etdiyi məsələ - bir qəzanın bütün ölkənin enerji sisteminə açılmasına gətirib çıxarması isə vaxtilə "Azərenerji" tərəfindən həyata keçirilmiş 58 milyon dollarlıq layihədə yeyintiye yol verilməsi ilə bağlıdır. Belə ki, əsa-

sən xarici kreditlər hesabına icra olunan bu layihə enerji sisteminin elektron idarəetmə mexanizminin yaradılmasını nəzərdə tuturdu. Qəza zamanı on ildən yuxarı bir müddətdə icra edilən layihə çərçivəsində yaradılmış bu mexanizm - SCADA sistemi faktiki olaraq işləmədi.

Qeyd edək ki, qəzadan sonra yaradılmış dövlət komissiyası və Energetika Nazirliyi birlikdə, xarici mütəxəssisləri cəlb etməklə enerji sisteminə yenidənqurma və reabilitasiyanı nəzərdə tutan proqram hazırlayıblar. Proqramın həyata keçirilməsi üçün "Azərenerji" ASC-yə 140 milyon manat ayrılıb. ASC-nin ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin müdiri Teymur Abdullayev "Yeni Müsavat"a dediyyə görə, həyata keçirilməsinə başlanan reabilitasiya proqramına uyğun olaraq "Azərbaycan" İES-də təmir-bərpa işləri həyata keçirilir: "Bildiyiniz kimi, bu stansiya 8 bloklandır. 6 sayılı enerji blokunda aparılmış işlər nəticəsində 60 meqavattlıq itirilmiş güc bərpa olunub. Həmçinin 500 kVt-luq açığı paylayıcı qurğunun tikintisi, 7 sayılı enerji blokunda təmir işləri həyata keçirilib. Nəticədə 7-ci blokun istehsal gücü 70 meqavatta qədər artıb. Hazırda işlər davam edir: müxtəlif sexlər, qurğular, çənlər, laboratoriyalarda təmir və yenidənqurma tədbirləri həyata keçirilir. Eyni zamanda 500 və 300 kVt-luq hava xətlərinin, rele-mühafizə sisteminin, əks-qəza avtomatikasının tamamilə yenidən qurulması həyata keçirilir. 500 və 330 kVt-luq yarımstansiyalar da tam yenidən qurulur. Ümumilikdə, stansiyada reabilitasiya proqramının 2020-ci ildə başa çatdırılması nəzərdə tutulur. Bu proqramın icrası nəticəsində

də stansiyanın istehsal gücü 380 meqavatt artırılaraq 2 min meqavatta çatdırılacaq."

Proqram çərçivəsində ölkədəki 12 elektrik stansiyası, 17 yarımstansiyada 100-dən artıq təyinat üzrə yenidənqurma, təmir və bərpa işləri aparılır: "35 elektrik stansiyası və 150 yarımstansiyanı əhatə edəcək SCADA Dispetçer İdarəetmə Sistemi yenidən qurulur, Azərbaycan enerji sisteminə qəza rejimlərinin məhdudlaşdırılması və tam ləğvini mümkün etmək üçün mikroprosessor texnikasının tətbiqi, həmçinin modernləşdirilməsi ilə yeni əks qəza avtomatika kompleksləri yerinə yetirilir".

Qəzadan sonra görülen işlər artıq müsbət nəticəsinə verməkdədir. Belə ki, iyunun 29-da "Azərbaycan" İES-də yanğın hadisəsi baş versə də, qəza-avtomatika sisteminin işləməsi nəticəsində bu, sistem açılmasına gətirib çıxarmayıb. Bu isə həyata keçirilən reabilitasiya proqramının effektiv icra olduğunu göstərir.

Qəzalara rəğmən Azərbaycanda enerji istehsalında və ixracında artım qeydə alınıb. Belə ki, 2019-cu ilin birinci yarım ili ərzində "Azərenerji" ASC tərəfindən xarici dövletlərə 648 milyon kVt/s elektrik enerjisi ixrac edilib ki, bu da ötən ilin birinci yarım ili ilə müqayisədə 24 milyon kVt/s çoxdur.

Birinci yarım il ərzində ölkədə 11,544 milyard kVt/s elektrik enerjisi istehsal edilib. Bu isə ötən ilin birinci yarım ili ilə müqayisədə 521 milyon kVt/s çoxdur.

Ən əsası isə 2018-ci ilin birinci yarım ili ilə müqayisədə 2019-cu ilin birinci yarım ili ərzində elektrik enerjisinə tələbat da 586 milyon kVt/s artıb.

□ **DÜNYA, "Yeni Müsavat"**

"Ermənistanın zəmanət istəyi Azərbaycanın keçirdiyi növbəti beynəlxalq tədbirdə iştirakdan yayınmaq məqsədi daşıyır"

XİN UNESCO-nun Bakı sessiyasında bəzi iştirakçılara təhlükəsizlik zəmanətinin verilməməsi ilə bağlı iddialara münasibət bildirib

Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin Mətbuat Xidməti İdarəsinin rəhbəri Leyla Abdullayeva UNESCO-nun Bakıda keçirilən Ümumdünya İrs Komitəsinin 43-cü sessiyasında bəzi iştirakçılara Azərbaycan tərəfindən təhlükəsizlik zəmanətinin təmin edilməməsinə münasibət bildirib.

Leyla Abdullayeva musavat.com-a daxil olan açıqlamasında deyib ki, hazırkı sessiyanın təşkil edilməsi ərəfəsində ev sahibi qismində Azərbaycan və YUNESKO arasında müvafiq saziş imzalanıb: "Sazişdə hər hansı istisna olmadan tədbirin bütün iştirakçılarının təhlükəsizlik zəmanəti ilə təmin edilməsi də daxil olmaqla, müvafiq təşkilatı məsələlər öz əs-kini tapıb. Ümumdünya İrs Komitəsinin 43-cü sessiyasında iştirak etmək niyyətində olan və Azərbaycan tərəfindən müvafiq təhlükəsizlik zəmanətini əldə edən UNESCO-nun bütün iştirakçı dövlətləri tədbirdə iştiraklarını təmin ediblər".

Ermənistan tərəfinin öz nümayəndələri üçün əlavə təhlükəsizlik zəmanəti tələb etməsi cəhdlərinə gəldikdə isə bu, Azərbaycan tərəfindən yüksək səviyyədə təşkil edilən növbəti beynəlxalq tədbirdə iştirakdan yayınmaq məqsədilə bu ölkənin siyasi qərarından başqa bir şey deyildir. Əgər Ermənistan XİN hələ də Ümumdünya İrs Komitəsinin sessiyasının keçirilməsinin texniki qayda və prosedurları haqda məlumatlı deyilsə, o zaman onların bu kimi tədbirlərin bütün iştirakçılarına ümumi və universal zəmanətlərin verildiyi və ölkələrə ayrılıqda xüsusi qeyd-şərtlərin tətbiq edilmədiyini öyrənmək məqsədilə YUNESKO Katibliyinə müraciət etmələri yaxşı olardı", - deyər L.Abdullayeva vurğulayıb.

□ **Musavat.com**

BP və tərəfdaşları Azərbaycana 70 mlrd. dollardan çox investisiya yatırır

BP və onun tərəfdaşları tərəfindən 1995-ci ildən 2018-ci ilin sonunadək "Azəri-Çıraq-Günəşli" (AÇG) yataqlar blokunun inkişafına, Bakı-Tiflis-Ceyhan neft kəmərinin tikintisinə, "Şahdəniz" qaz-kondensat yatağının işlənməsinə və Cənubi Qafqaz Boru Kəmərinin tikintisinə 72 mlrd. ABŞ dolları məbləğində əsaslı xərc çəkilib. "APA-Economics" in məlumatına görə, bu barədə BP-nin 2018-ci il üzrə Azərbaycanda davamlı inkişaf haqqında hesabatında bildirilir.

"82 mln. dollar isə BP-nin Azərbaycandakı əməliyyatlarına başlandıqdan etibarən icma inkişafı və təhsil təşəbbüsləri də daxil olmaqla, tərəfdaşlarımızla birlikdə sosial proqramların həyata keçirilməsinə çəkdiyimiz xərçdir", - hesabatda qeyd edilir.

Hesabata əsasən, AÇG-dən 1997-ci ildə ilk neft hasilatından başlayaraq 2018-ci ilin sonunadək 3,5 mlrd. barel neft hasil olunub.

"Şahdəniz" 2006-cı ildə ilk qaz hasilatından başlayaraq 2018-ci ilin sonunadək 100 mlrd. kubmetr qaz hasil edilib.

"Hazırda BP-nin Azərbaycanda dənizdəki əməliyyatlarına 9 qazma qurğusu, o cümlədən 2 səyyar qazma qurğusu cəlb edilib", - hesabatda qeyd edilir.

Bu günlərdə mətbuatda müdafiə sənayesi naziri Mədət Quliyevin babası ilə bağlı araşdırma yazı gedib. Yazıda qeyd edilir ki, nazirin babası Mədət Quliyev cümhuriyyət dövründə Azərbaycan polisinin ilk nümayəndələrindən olub və Gəncə Şəhər Polis İdarəsinin ilk əməliyyat müvəkkili işləyib.

Qeyd olunur ki, 1938-ci ildə repressiya olunan Mədət Məşədi Kərim oğlu Quliyev kimi vətənpərvər ruhlu polis işçilərinin sayəsində AXC-nin Daxili İşlər Nazirliyi və onun polis orqanları 1918-1920-ci illəri əhatə edən fəaliyyəti dövründə ilk müstəqil dövlətimizin milli maraqlarının müdafiəsində böyük rol oynayıb. O, ölkə üçün çoxsaylı xidmətlər göstərib və Stalin repressiyaları zamanı qətlə yetirilib.

"Yeni Müsavat" bir neçə nazirimizin də ata və babalarının fəaliyyətlərini təqdim edir.

İlk olaraq onu qeyd edək ki, gənclər və idman naziri Azad Rəhimovun da babası kifayət qədər məşhur adam olub. O, dövlət xadimi, Azərbaycan SSR Nazirlər Sovetinin sədri (1954-1958) olmuş Sadiq Rəhimovdur. 1914-cü il sentyabrın 27-də Bakının Balaxanı kəndində neftçi fəhlə ailəsində anadan olub. Atasını Yarəli Balaxanıda neft mədənlərində əvvəllər fəhləlik etmiş, sonralar qazmaçı və qazma ustası olub. S.Rəhimov 1932-1936-cı illərdə Azərbaycan Yüngül Sənaye komissarlığının 2 sayılı Bakı Ayaqqabı Fabrikində əvvəl texnik, sonra isə mexaniki emalatxananın müdiri olub. Fabrikdə işləməklə yanaşı, 1932-ci ildə Azərbaycan Sənaye İnstitutunun maşınqayırma fakültəsinə daxil olur. O, 1936-cı ildə diplom işini yazmaq və buraxılış imtahanlarını müvəffəqiyyətlə başa çatdırmaq məqsədilə müvəqqəti olaraq işdən çıxır. 1937-ci ildə diplom işini əla qiymətlə müdafiə edən S.Rəhimov yenə də 2 sayılı Bakı Ayaqqabı Fabrikinə diplomlu mühəndis kimi baş

Nazirlərimizin məşhur ata-babaları

Onların arasında nazir də var, cərrah da...

Mədət Quliyev

Azad Rəhimov

Elmar Məmmədov

Kəmaləddin Heydərov

Əbülfəs Qarayev

Rövşən Rzayev

mexanikin müavini vəzifəsinə göndərilir.

S.Rəhimov 1937-1938-ci illərdə 2 sayılı Bakı Ayaqqabı Fabrikində baş mexanikin müavini, 1938-1939-cu illərdə baş mexanik, 1939-cu ildə isə həmin fabrikin direktoru vəzifələrində çalışır.

Respublika hökuməti 1939-cu ildə onu Moskvaya Ali Partiya məktəbinə oxumağa göndərir. O, 1941-ci ildə Böyük Vətən müharibəsinin başlaması ilə əlaqədar təhsilini yarımqıq qoyub cəbhəyə gedir. 1941-1942-ci illərdə S.Rəhimov sovet ordusunun Qərb cəbhəsində vuruşan 160-cı atıcı diviziyasında siyasi şöbənin rəisi olub, Moskva, Smolenski ətrafında gedən döyüşlərdə fəal iştirak edib, Vyazma şəhəri yaxınlığındakı vuruşlarda yaralanıb və arxaya göndərilib. Ağır yaralanması ilə əlaqədar hərbi qulluqdan tərxis edilən S.Rəhimov Bakıya qayıdıb və Azərbaycan toxuculuq sənayesi nazirinin müavini təyin olunur.

Sadiq Rəhimov 1942-1946-cı illərdə bu vəzifədə, 1946-1949-cu illərdə isə

Azərbaycan SSR toxuculuq sənayesi naziri vəzifəsində çalışıb. 1949-cu illərdə respublikada bir sıra nazirliklər ləğv edilmiş, bəziləri birləşdirilib. Bu zaman Toxuculuq Sənayesi Nazirliyi ilə Yüngül Sənaye Nazirliyi birləşib və S.Rəhimov Azərbaycan SSR yüngül sənaye naziri vəzifəsinə təyin edilib. O, bu vəzifədə 1949-1952-ci illərdə işləyib. 1952-ci ildə Azərbaycan iki vilayətə: Bakı və Gəncə vilayətlərinə bölündü. 1952-ci ilin aprelində Azərbaycan SSR Ali Soveti rəyasət heyətinin qərarı ilə Gəncə Vilayət İcraiyyə Komitəsinin sədri vəzifəsinə S.Rəhimov təyin olunur. O, bu vəzifədə 1952-1953-cü illərdə işləyib. Lakin vilayət quruluşu Azərbaycanında çox fəaliyyət göstərməyib və bir ildən sonra ləğv edilib. S.Rəhimov Gəncə vilayəti ləğv edildikdən sonra Bakıya qayıdıb, Azərbaycan SSR kommunal təsərrüfatı və mülki tikinti naziri, sonra isə çox işlənən sənaye malları naziri olub və 1953-1954-cü illərdə bu vəzifələrdə çalışıb. S.Rəhimov 1954-1958-ci illərdə Azərbaycan SSR Nazirlər Sovetinə sədrlik edib. 1961-1965-ci illərdə isə o, Bakı Baş Tikinti İdarəsinin rəisi olub. S.Rəhimov 1965-1975-ci illərdə Azərbaycan SSR Yüngül Sənaye Nazirliyinə başçılıq edib. Onun xidmətləri Lenin ordeni, Qırmızı Bayraq, Qırmızı Əmək Bayrağı, Şərəf nişanı ordenləri və medallarla qeyd olunub. S.Rəhimov 1975-ci il iyunun 11-də Bakı şəhərində vəfat edib və Fəxri xiyabanda dəfn olunub.

Xarici işlər naziri Elmar Məmmədovun atası Məhərrəm Məmmədov kimya elmləri doktoru, AMEA-nın həqiqi üzvüdür. 94 yaşlı Məhərrəm Məmmədov uzun müddət AMEA-nın Yusif Məmmədəliyev adına Neft-Kimya Prosesləri İnstitutunda çalışıb. Akademik M.Məmmədov əldə etdiyi elmi nəticələrə görə fəxrlərlə müxtəlif mükafatlara layiq görülüb. Əməkdar elm xadimi, "Şöhrət" ordeni, Azərbaycan SSR dövlət mükafatı laureatı, Yusif Məmmədəliyev adına mükafat və digərləri bu qəbiləndir.

Fövqəladə hallar naziri Kəmaləddin Heydərovun atası Fəttah Heydərov Milli Məclisin deputatı, Azərbaycan Respublikası Ağsaqqallar Şurasının sədridir. Fəttah Heydərov uzun müddət yüksək dövlət vəzifələrində çalışıb. Culfa Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı, Naxçıvan Muxtar Respublikasının əhaliyə məişət xidməti naziri və mədəniyyət naziri vəzifələrini tutub. Dövlət qulluğunda göstərdiyi xidmətlərə görə SSRİ-nin "Şərəf nişanı", "Şöhrət", "Şərəf" və "İstiqlal" ordenləri ilə təltif olunub.

Əmək və əhalinin sosial müdafiəsi naziri Sahil Babayevnin atası tanınmış polis polkovniki Rafiq Babayevdir. Uzun müddət Daxil İşlər Nazirliyi Pasport və Qeydiyyat İdarəsinin rəisi postunu tutan Rafiq Babayev polis sisteminə nüfuzlu simalardan olub. Hazırda onun nə işlə məşğul olması ilə bağlı konkret məlumatlara malik olmasaq da, onun bu gün də DİN sisteminə xüsusi nüfuzuna sahib olduğu deyilir.

Mədəniyyət naziri Əbülfəs

Qarayevin atası Səhiyyə Nazirliyinin baş cərrahi işləmiş mərhum professor Mürsəl Qarayevdir. 55 yaşında ürək tutmasından dünyasını dəyişən M.Qarayev görkəmli Azərbaycan bəstəkarı Qara Qarayevin qardaşıdır. Postsovet məkanında ən məşhur bəstəkarlardan olan Qara Qarayev SSRİ səviyyəsində və dünya miqyasında bir çox önəmli mükafatlara layiq görülüb. Onun yaratdığı əsərlər bu gün də sevrə-sevrə dinlənir.

Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət komitəsinin sədri Rövşən Rzayevin atası Bakının prokuroru olmuş Şükür Rzayevdir. Uzun müddət hüquq-mühafizə orqanlarında çalışan Şükür Rzayev bu fəaliyyətinə görə defələrlə müxtəlif orden və medallarla təltif edilib. 2006-cı ildə dünyasını dəyişən Ş.Rzayev bir çox ağır cinayətlərin üstünü açıb. O cümlədən 1994-1995-ci illərdə dövlət çevrilişlərinə cəhdlərin istintaqı da onun rəhbərliyi altında aparılıb.

Əli RAİS,
"Yeni Müsavat"

BDU-nun ad məsələsi yenidən gündəmə gəlib

Ziyalılar hesab edirlər ki, ad üstündə mübarizə aparsaq, tədrislə, elmlə bağlı fayda əldə edə bilmərik

Sosial şəbəkələrdə Bakı Dövlət Universitetinin adı ilə bağlı kampaniya başlandı. Belə ki, müxtəlif şəxslər sosial şəbəkələrdə status yazaraq, universitetin adının Məhəmməd Əmin Rəsulzadə adına Universitet kimi dəyişdirilməsinin tərəfdarı olduğunu bildirirlər.

Məlumat üçün qeyd edək ki, Bakı Dövlət Universiteti 1919-cu il 1 sentyabrda Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin parlamenti tərəfindən təsis edilib. Adlarına gəlincə isə ilk olaraq Bakı Dövlət Universiteti kimi yaranan təhsil müəssisəsi sonrakı illərdə Kirov adına universitet kimi adlandırıldı. 1930-cu ilin iyun ayı - universitetin fəaliyyəti dayandırıldı, onun ayrı-ayrı fakültələrinin bazası əsasında yeni müstəqil institutlar (o cümlədən Azərbaycan Tibb İnstitutu, Azərbaycan Pedaqoji İnstitutu, Azərbaycan Xalq Təsərrüfatı İnstitutu, Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı İnstitutu və s.) yaradıldı. 1934-cü il mayın 25-də isə universitet yenidən fəaliyyətə başladı. 1991-ci il - 4-cü dəfə adı dəyişdirilərək M.Ə.Rəsulzadə adına Bakı

Dövlət Universiteti olur. 2000-ci il iyunun 13-də - özünü idarəetmə əsasında fəaliyyət göstərən ali təhsil müəssisəsi statusu verildi və mövcud olduğu illər ərzində 5-ci dəfə adı dəyişdirilərək ilkin formasına qaytarıldı - BDU adı bərpə edildi.

Deputat Fazil Mustafa "Yeni Müsavat" bildirib ki, universitetin Rəsulzadənin adına olmasımı müsbət haldır:

"Ancaq bunun şəxsiyyətin adına olub-olmamasından daha çox, qədirşünaslıq tərəfi var. Çünki universitetin yaradılması bilavasitə Rəsulzadənin və Nəsim bəy Yusifbəylinin təşəbbüsü ilə olub. Ona görə də bu məsələdə belə bir addımın atılması yaxşı hal olardı. Addım atılmayıbsa, bunun özündə müəyyən dərəcədə problem var. Çünki bu, Rəsulzadəyə

münasibət göstərən amillərdən biri ola bilər. Yeni biz elə etməliyik ki, onun adını əbədləşdirmək məhz elə universitetdən başlasın. Lakin Rəsulzadənin adının universitetə verilməməsi də elə bir faciə deyil. Çünki Rəsulzadənin adı onsuz da insanların qəlbinə elə həkk olunub ki, adın hansısa müəssisəyə verilməsi və ya verilməməsi nəyisə dəyişməz. Düşünürəm ki, adın universitetdə

olan təhsilin keyfiyyətinə dəxli yoxdur. Ad başqa bir məsələdir, keyfiyyətin qaldırılması isə başqa problemdir. İki problem isə bir-birinə mane olmur".

Mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat" a danışan tarixçi professor Anar İsgəndərov isə bildirib ki, əsas odur universitetin məmunu özünü doğrultsun:

"Siyasi mübarizə meydanına çevriləcəksə, ad üstündə dava olacaqsə, onun elmə və

təhsilə nə xeyri ola bilər? Təbii ki, Bakı Dövlət Universitetinin yaradılmasında cümhuriyyət liderlərinin əvəzsiz xidmətləri var. Bu, danılmaz həqiqətdir və biz də bununla öyünürük. Rəsulzadənin adı universitetə veriləcəksə, buna ancaq sevinə bilərik. Ancaq biz yalnız ad üstündə mübarizə apararsaq, tədrislə, elmlə bağlı fayda əldə edə bilmərik. Hesab edirik ki, əslində bizə lazım olan tələbənin tələbə kimi tədrislə məşğul olmasıdır. Lazımdır ki, Azərbaycan ziyalısı tələbəyə nə isə öyrədə bilsin. Öyrəndiyinin müqabilində isə keyfiyyət üzə çıxsın. Bu gün bizə lazım olan budur. Kaş ki, Bakı Dövlət Universiteti dünya universitetləri içərisində öncüllərdən olsun. Bizim istəyimiz bu olmalı, mübarizəni də buna uyğun aparmalıyıq. Bir neçə ildən bir adın dəyişdirilməsinin universitetin keyfiyyətinə heç bir xeyri olmur. 1919-cu ildə Azərbaycan parlamentində, hökumətində 6 aydan çox müzakirələr getdi. Nəhayət, sentyabr ayında parlament qərar çıxardı, noyabrın 15-də isə dərslər başladı. Bu, 100 il öncə baş verən hadisədir və həqiqətən çox böyük bir olaydır. Mən də hesab edirəm ki, əgər doğrudan da gələcəkdə

məsələ qaldırılsa ki, hökumət universitetə ad verilməlidir, o zaman nəzərə almaq lazımdır ki, cümhuriyyət liderlərinin, o cümlədən də Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin məsələdə böyük xidmətləri olub. 1969-cu ildə isə universitetin 50 illiyi keçirilirdi. Həmin tədbirdə Heydər Əliyev də iştirak etdi. Ondan sonrakı illərdə yeni 1980-ci illərin sonu, 1990-cı illərin əvvəllərində universitet milli azadlıq hərəkatının önündə dururdu. Yəni universitet Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatında həmişə öndə durub. Onun elə rektorları olub ki, özünü tələbədən ayırmayıb və əvəzsiz xidmətləri olub. Universitet üçün əvəzsiz xidmətləri olan insanlardan biri də Məhəmməd Əmin Rəsulzadədir. Universitet ilk dəfə adsız olub. Yəni sadəcə olaraq, Bakı Dövlət Universiteti adlanıb. Sonradan isə sovet hökuməti qurulan zaman Lenin adına universitet adlandı. Daha sonra Kirov öldürüldükdən sonra Kirov adına universitet adlandırılıb. 1990-cı illərdə Rəsulzadə adına, daha sonra isə yenidən Bakı Dövlət Universiteti kimi adlandırılıb. Bunların hamısı ayrı-ayrı mərhələlərdir".

Əli RAİS,
"Yeni Müsavat"

Dünyada tez-tez müzakirə edilən məsələlərdən biri atom energetikasıdır. Xüsusilə Çernobil hadisəsindən sonra bu haqda çox söhbətlər dolmağa başladı.

“Yeni Müsavat” xəbər verir ki, radioaktivlik məfhumu ilk dəfə 1898-ci ildə Anri Bekkerel tərəfindən kəşf edilib. Atom stansiyalarının orta davamlılığı 40 ildir.

Yer kürəsinin hər bir sakini mövcud radiasiyadan il ərzində 300-500 milliber həcmində təsirlənir.

Məsələn, insan gündəlik üç saat televizora baxmaqdan 0,5 milliber, dişlərin rentgeni zamanı 3000 milliber radiasiya qəbul etmiş olur.

İnsanlar arasında belə bir fikir vardır ki, atom stansiyalarının yaxınlığında yaşayanlarda leykoz xəstəliyinə daha çox təsadüf olunur.

Lakin bu fikrin dəqiqliyi elmi cəhətdən təsdiq olunmayıb. Xəstəliklə yaşayış yeri arasında heç bir əlaqə yoxdur.

İlk Atom Elektrik Stansiyası 1954-cü ildə Rusiyada, Obninskədə tikilib. Həmin stansiya təxminən 50 il heç bir qəzasız işləyib.

AES ziyanlıdır?

Tez-tez dünyada uran ehtiyatının tükəncəyi barədə danışılır. Bu, yalandır. Planetimizdə uranın həcmi qızıldan 600 dəfə artıqdır. Yer üzündə hələ bundan sonra beş yüz il də kifayət edəcək qədər uran ehtiyatı var.

Uran bitdikdə isə alimlər toryumdan asanlıqla uran almağı bacaracaqlar. Toryum ehtiyatı hazırda urandan üç dəfə artıqdır. Rusiyada AES hesabına bütün elektrik enerjisinin 16 %-i istehsal edilir.

AES-in tikintisinə orta hesabla beş il vaxt kifayətdir. Dünyada ən böyük AES parkı ABŞ-dadır. 104 enerji blokundan ibarət 100 qəqavatlıq stansiya ölkənin elektrik enerjisinin 20 %-ni təmin edir.

İnsanları ən çox narahat edən odur ki, AES-lər ətraf mühitə çox böyük zərər verən qazlar buraxır. Əslində isə AES-lər ətrafa günəş və ya su enerji stansiyalarından daha az ziyan vurur və daha az tullantıları olur.

AES-lərdən istifadəyə görə dünya lideri Fransadır. Orada 58 enerji bloku bütün istehlak edilən enerjinin 80 %-ni istehsal edir. Lakin onların ümumi gücü Amerikadan daha aşağı, 70 qəqavatt civarındadır.

Fransa Beynəlxalq Atom Enerjisi Agentliyinin məlumatlarına görə, elektrik enerjisinin 75 faizini nüvə enerjisindən təmin edir. Amerika isə enerjisinin 15 faizini buradan ödə-

Dünyanı vahimə içində saxlayan atom stansiyaları

Yer üzündə 400-dən çox AES var, onların faydası və təhlükəsi haqda müxtəlif iddialar mövcuddur; **ekoloq**: “Biz AES-lərdən çox geni modifikasiya olunmuş qidalardan qorxmalıyıq”

Yir.

Lakin bəzi bölgələrində stansiyalar daha sıx şəkildə enerji istehsal etməkdədir. Dünya miqyasında isə 400-dən çox nüvə stansiyası var və təkcə Amerikada bunların 100-dən çoxu yerləşir.

33 il qabaq Çernobil AES-də tarixin ən böyük texnologiya qəzası baş verdi. 1986-cı il aprelin 26-da stansiyanın 4 nömrəli reaktorunda partlayış oldu.

İlk AES qəzası ABŞ-da olmuşdu, amma onun nəticələri elə də ağır olmamışdı. SSRİ-yə isə analoji qəza çox baha başa gəldi.

1978-ci ildə dünyada 200-dən artıq AES vardısı, indi həmin rəqəm 435-ə çatıb. 2030-cu ilədək belə stansiyaların sayının azı 2 dəfə artacağı gözlənilir.

Artıq 70-dən çox ölkə atom elektrik stansiyası tikəcəyi haqda MAQATE-ni xəbərdar edib və bu siyahı genişlənməkdədir.

Nəvaidə AES tikiləcəkmiş...

Əlbəttə, atom stansiyaları yaratmaq böyük vəsait tələb edir. Məsələn, 1000 meqavatt gücündə olan AES təxminən 5 milyard dollara başa gəlirsə, istilik stansiyası bundan 2 dəfə ucuzdur. Amma AES-dən əldə olunan enerjinin ucuzluğu sayəsində bu fərq 2 ilə aradan qalxa bilər.

Bir müddət əvvəl Beynəlxalq Atom Enerjisi Agentliyinin (BAEA) Azərbaycan texniki yardım layihəsinin koordinatoru Andrey Çupovun ölkəmizə səfəri nüvə tədqiqat reaktoru və AES tikintisi məsələsinin yenidən aktuallaşma-

sına səbəb olmuşdu.

AMEA-nın Radiasiya Problemləri İnstitutu hesab edir ki, nüvə texnologiyası Azərbaycana gəlməlidir. Hesablamalara görə, Azərbaycanı elektroenerji ilə təmin etmək üçün ildə 50-60 ton uran kifayətdir.

Bir vaxtlar SSRİ Nazirlər Komitəsinin qərarı ilə Azərbaycanda AES tikmək barədə layihə də hazırlanmışdı. Həmin layihə çərçivəsində Nəvai qəsəbəsi yaxınlığında yer də müəyyənləşdirilmişdi.

Çernobil faciəsi SSRİ-nin digər respublikaları kimi, Azərbaycanda da bu istiqamətdə aparılan işlərin dayandırılmasına səbəb oldu.

Ermənilərin Metsamor fəlakət gətirə bilər?

Ermənistanı yerləşən atom elektrik stansiyası bütün bölgəni fəlakətə sürükləyə biləcək böyük təhlükə mənbəyidir.

Metsamor AES-də köhnə texnologiyadan istifadə edilməsi, maliyyə olmadığından modernləşdirilməməsi hər an qəza təhlükəsi gözləndiyini deməyə əsas verir.

Dünyada dördüncü nəsillə atom elektrik stansiyaları inşa olunduğu bir vaxtda Metsamor AES kimilər çoxdan fəaliyyətini dayandırıb. BAEA və Avropa İttifaqının ekspertləri də bu stansiyanı ən təhlükəli obyekt kimi qiymətləndiriblər.

2001-ci ildə Ermənistan Avropa Şurasına üzv qəbul edilərkən Metsamor AES-in fəaliyyətini dayandıracağına dair öhdəlik götürüb.

Amma bu öhdəlik hələ də yerinə yetirilməyib. Bu stansiyada indiyədək 150-dən çox qəza baş verib. AES 1988-ci ildə baş vermiş güclü zəlzələdən də zərər görüb.

Stansiyanın radiasiya sızıntısı ilə çirklənmiş suları yeraltı sulara qarışdırıb və Türkiyənin İğdır vilayətində ciddi fəsadlara səbəb olub.

Ekoloq Telman Zeynalov “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, sovet vaxtı tikilən AES-lərin heç birində təhlükə yoxdur. Onun sözlərinə görə, AES-lər ən effektiv mənbələrdən biridir:

“Amma indi tikməyə başlasalar, keyfiyyəti o səviyyədə olmayacaq. Çünki bizi pul maraqlandırır, keyfiyyət yox. Biz o vaxt Nəvaidə AES tikilməsi əleyhinə çıxdıq.

Səhv olmaşmış, bilməmişik. Nəzərə almaq lazımdır ki, bu stansiyaların atmosferi çirkləndirməsi sifarı bərabərdir”.

Ekoloqun sözlərinə görə, çirklənmiş uran əldə etsək, ondan silah, bomba hazırlaya, özümüzü mühafizə edə bilərik:

“Bu gün dünyadakı super güclər bir-birinə dikte edirlər. Amma sən özünü müdafiə edirsənsə, mən də etməliyəm”.

T.Zeynalov AES-lərin ətrafı qaz buraxmadığını qeyd etdi: “Biz AES-lərdən çox geni modifikasiya olunmuş qidalardan qorxmalıyıq. İnsanlara zərər vuran, xərçəng xəstəliyi yayan həmin GMO məhsullarıdır”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

“Öldü” xəbərlərinin xroniki təkzibi

Samir SARI

Bu yazının klaviaturada yığıldığı vaxtlarda müəllif dəqiq bilmir ki, ABŞ prezidenti Donald Tramp sağdır, yoxsa yox.

Şayiələr var. Dünya və ABŞ mediası bu xüsusda susur, amma bir çox adamlar “saytlar yazıb ki, Tramp ölüb” deyə söz-söhbət yayırlar.

Bu şayiənin yayılmasının yeganə bir səbəbi var, o da odur ki, ABŞ-ın vitse-prezident Maykl Pens dünən, türkün sözü, apar-topar Ağ Evə çağırılıb və o, bu üzən Nyu-Hempşirə səfərini təxirə salıb.

Pensin Ağ Evə çağırılmasını əldə rəhbər tutaraq Trampın öldüyünü güman edən şəxslər ya geniş fantaziya yiyələridir, ya da ABŞ tarixini yaxşı bilən, eyni zamanda sui-qəsd nəzəriyyəsi sahəsində qabağa getmiş adamlardır.

Birincilər heç, əngin təxəyyülləri onları haracan desən, apara bilər, amma ikincilər təcrübədən çıxış edirlər. Dəfələrlə olub ki, ABŞ-da prezidentin başına bir iş gələndə ilk axtarılan və Ağ Evə çağırılan şəxs məhz vitse-prezident olub.

Məsələn, o vaxt prezident Con Kennedi Dallasda güllələndə hökumət adamları təcili vitse-prezident Lindon Consonu tapmışdılar və o, onu Ağ Evə apararaq təyərəcəyə and içərək prezident vəzifələrinin icrasına başlamışdı.

Düzdür, baş prokuror Robert Kennedi uzun müddət Consona “qardaşımın başını yedin, prezident oldun” nəzərləri ilə baxmaqda davam edib, amma bu, serin halına o qəddər də təfavüt etməyib, Ağ Evə necə lazımdır, sahiblənib.

Consonun xələfi Riçard Nikson 1974-cü ildə impiçment edilərək ABŞ prezidenti postundan götürüləndə də onun xələfi Cerald Fordun şansı gətirdi, dərhal sələfinin yerinə keçib and içdi, prezident oldu.

Yəni qayda belədir: ABŞ prezidenti postu bir saat da boş qala bilməz. O üzən vitse-prezident Maykl Pensin təcili olaraq Ağ Evə çağırılması tutarlı səbəblə bağlı ola bilər.

Amma elədirsə, xəbər çıxсын, işimizi bilək. Bu da sovet liderləri deyil ki, öldükdən 3-4 gün sonra xalqa xəbər verələr. Guya ki, qəfil xəbərdən xalq həyəcanlanır, basabas salar, iğtişaş-filan yaranarmış.

Məsələn, bugünkü gün kimi yadımdadır, 1985-ci ildə Gəncədə kor bağırsaqdan əməliyyat olunmuşdum, yatdığım palatada Qrişa adlı yaşlı bir Gəncə erməniyi vardı. Əməliyyat olunduğum günün səhəri Qrişa kişi gəldi ki, bəs SSRİ-nin müdafiə naziri Ustinov ölüb, ona bu xəbəri şəxsən Bi-Bi-Si-yə qulaq asan bir nəfər deyib. Radioya qulaq asdıq, televizora baxdıq, qəzetlərə göz gəzdirdik, Ustinovun ölümünə barədə xəbər görmədik. Bir də mən 8 gündən sonra (o vaxt appendiks əməliyyatından sağ çıxanlar ən azı 8-9 gün xəstəxanada yatmalı idilər) xəstəxanadan çıxanda Ustinovun ölümünü elan etdilər və marşalı aparıb basdırdılar. Halbuki erməni Qrişa bunu 8 gün əvvəldən demişdi.

Bildiyim qədər ABŞ-da elə bir ənənə yoxdur. Orda “kral öldü, yaşasın kral” ənənəsi var. Hər halda 5-6 dəfə belə ediblər.

Ona görə də Tramp gerçəkdən ölübsə, bunu saxlamazdılar, ölməyibse, bir-iki saata səsi çıxar.

Ümumiyyətlə, son vaxtlar çox dəb olub, məşhur adamları diri-diri qəbrə qoyurlar. Məsələn, Mixail Qorbaçovu indiyədək azı yeddi dəfə “öldürüblər”. Hətta bir çox saytlar onun “öldü” xəbərini manşetdən vermişdilər. Adam artıq öldüyü barədə xəbərləri təkzib də etmir. Bəlkə də ölüb, özünə demirlər.

Alla Puqaçova da bir neçə dəfə “ölüb”, sonra “xortlayıb”. Bizim öz məşhurlarımızın da başına bənzər hadisə gəlib. İntəhası, bizimkilər bu məsələdə xeyli dözümlüdürlər, inanırlar ki, “öldü” xəbəri çıxan şəxs uzun yaşayır.

Sovet vaxtı bizim kənddə bir kişinin bir neçə dəfə “öldü” xəbəri çıxmışdı. Birinci dəfə müharibənin axır vaxtlarında adamın ailəsinə “qara kağız” gəlib. Qohum-əqrəbə yığışib ehsan veriblər. Qırx mərasimində “qəhrəmancasına həlak olan əsgər” özü də gəlib çıxıb və oturub öz ehsanından ye-yib. Sonradan onun bir-iki dəfə də “öldü” xəbərləri yayılmış, hər dəfə də təkzib olunmuşdu. Bax, o, uzun yaşadı. Hələ də sağdırsa, yaşı 100-ü keçib.

İndi gələk Trampa. Əlbəttə, bir gün yaranan bir gün gəlməlidir. Sadəcə, Tramp bu günlərdə getmiş olsa, heç nə yox, meksikalılar sombrerolarını göyə atardılar, tekiladan vurub ABŞ-Meksika sərhədində ramba-rumba oynayardılar. Onlar Trampı çox istəyirlər.

Şakira üçün kredit

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Yaxud kar olmaq ehtimalımız haqda uxorıda oturanlar sağ olsunlar, qulaqlarımızın qayğısına qalır. Axı deyir qulaq hər gün yeni bir söz eşitməyə kar olarmış. Yəqin bunun "göz hər gün təzə xəbər oxumasa kor olar" variantı da var. Dünən mənim Beynəlxalq Bankın həbsdəki müdiri haqda oxuduğum xəbər bu sıradandır. Sən demə, Cahangir müəllim Amerikada yaşayan əslən iranlı, ilk müsəlman qadın astronaut sayılan Ənuşə Ənsariyə 12 milyon dollar kredit veribmiş, o pullar batıb gedibdir.

Qərribə işdir. Yerdə canıyla əlləşən azərbaycanlılar Beynəlxalq Bankda toplanan və başına daş salınan neft pullarından xeyir görmür, ancaq okeanın o tayından kosmosa turist kimi uçan fars qadın oturduğu yerdə nə az, nə çox, 12 milyon dolları qapazlayır. Maraqlıdır, görəsən, Cahangir müəllim o pulları tərcümeyi-halı müxtəlif çirklili maliyyə əməliyyatları ilə dolu olan Ənuşə xanıma hansı ağılla veribmiş? Əlbəttə, Məşədi İbadin sözüylə desək, onun müsəlmançılığına aşıq olubmuş. Zarafat eləmirəm, həqiqətən Ənuşə xanım İrənin Məşəhd şəhərində doğulubdur, "istinniy müsəlmanın" sayılır. Anadangəlmə məşədxanımdır. Yoxsa biz Cahangir müəllimə niyə şər atıb orada çirklili maraqlar axtaraq? Üstəlik, adam bu dəqiqə siyasi məhbus sayılmaq yolunda mətin addımlarla irəliləyir. Ailəlikcə məzlum günündədirlər, hərəsi bir yanda dəhşətli təzyiqlərə məruz qalmaqdadır, hətta alçaq ingilis məhkəməsi yazıq arvadın 90 min dollarlıq ayıciq oyuncağını söz edibdir.

Ənuşə xanım yasamalı Əlişkanın pulları ilə havalarda uçmaqda olsun, sizə nəql edim "Xəzər adaları"ndan. Canik müəllim bankın pullarından o əcaib projeyə də, əşşi, heç zad, cəmi-cümü 800 milyon manat kredit ayırıbmış. Əcaib ona görə ki, milli Ostap Benderimiz Hacı İbrahim Xəzərin içində şəhər salmaq ideyası istənilən ağılı başında olan adama fırılacaq kimi görünməli idi, çünki heç bir iqtisadi, ekoloji əsasları yox idi. Birincisi, bizdə torpaq qurtarmayıb suda şəhər salasan. Elə o adaların torpaqda Qaradağın yarısı boş düzlərdir, istəyirsən lap Las Vegas qayır. O Dubaydır ki, şəhəri istər qumda tik, istər suda, hər iki halda az qala binanın özü uzunluqda özüllər, svaylar vurmalsan, o baxımdan dənizdə gülməşəkər bir palma ağacı şəklində qəsəbə qayırıblar, varlılara sırıyırlar, əslində onun da bir mənası yoxdur, ağıllı adamın orada nə işi var? İkincisi, Xəzər daim küləkli, rütubətli bir yerdir, hələ seysmik zona olduğunu demirəm. Onun içindəki evdə hansı idiot yaşayacaqdı? Nəhayət, Hacı özü intervülərində həmin adaların projesini bir dəfə təyyarədə uçarkən... salfetka üzərində çəkdiyini deyirdi. İndi özünü düşündün, hansı ağılı başında olan bankir dünyanın indiki vaxtında salfetkada çəkilən cizməqaraya 1 milyard manata yaxın pulu de-fakto peşkəş eləyirdi? Əlbəttə, əgər orada özünün hansısa "şapke-papke" maraqları olmasaydı.

Ancaq bunlar hamısı cəhənnəm. Biz onsuz oğurluq, korrupsiya içində yaşayırıq, necə deyirlər, malına düşdü talan, sən də bir yandan tala. 1 milyard az, 3 milyard çox yeyilsin, bizə fərq eləməz. Artıq o duruma gəlmişik - reaksiya verən orqanlarımız ölübdür. Lakin Beynəlxalq Bankdan kredit almış lotulardan birinin adını dünən qəzetdə oxuyanda təpəmdən, etiraf edim, üstü çıxıdı. Mən buna qabaqlar heç fikir verməmişdim. Ənuşə xala, ada fırılacağı, hətta London univermağından edilən bazarlıqlar bu qədər təsir eləmədi. Sən demə, keçmiş milyarder Telman İsmayılova da 70 milyon dollar kredit verilmiş, o pulların başına daş düşüb. İsmayılov iflasa uğradığı üçün. Bu həmin Telman İsmayılovdur ki, əslən azərbaycanlı olsa da Azərbaycanın bir yaralı barmağına dərman eləməmişdi, müxtəlif fırılacaq qazandığı pulları isə gicbəsər işlərə sərf edirdi. Misal üçün, Şakiranın yanbızına 1 milyon dollar taxmağa, bahalı saat kolleksiyası almağa, şeyxlə oynamağa, nə bilim, atasının adına İstanbulda hotel tikməyə (sonradan o hotel də əldən getdi). Biz elə bilirdik bu Moskvada pul qazanır, sən demə, krediti Bakıdan almış. Elə bil Rusiyaya göndərdiyin eloğlun sənə oradan pul yollamaq əvəzinə, sən buradan ona pul göndərsən.

Bəlkə bir gün Trampın da Cahangir müəllimdən kredit alması ortaya çıxacaq. Kar olmaq ehtimalımız heç yoxdur.

İşğal faktını nəzərə alan Azərbaycan özünün hərbi qüdrətini və silahlı qüvvələrinin döyüş qabiliyyətini artırmağa davam edir. Bu məqsədlə təbii ki, yerli hərbi-sənaye kompleksinin inkişafına xüsusi diqqət yetirilir. Yeni hərbi zavodların və hərbi şəhərciklərin salınması o sıradadır. Bakı həmçinin qabaqcıl Avropa dövlətlərinin hərbi məhsullarına çıxış əldə etməyə çalışır. Onların arasında Avropa Birliyinin (AB) aparıcı üzvlərindən olan Fransa da var.

"Yeni Müsavat" xatırladı ki, ötən ilin sentyabrında Bakıda keçirilmiş "ADEX-2018" Beynəlxalq Müdafiə Sərgisində ilk dəfə Fransa iki şirkətlə təmsil olunub: hərbi-dəniz müdafiəsi sahəsində Avropa lideri olan "Naval Group" (əsasən sualtı qayıqlar və gəmilər inşa edir) və "Thales" şirkəti. Sonuncu hava hərəkətinin idarə olunması, hava müşahidə sistemləri, zirehli maşınlar, təlim və simulyasiya üzrə məhsul və xidmətlərini təqdim etmişdi.

Sərginin keçirildiyi günlərdə məlum olmuşdu ki, Azərbaycanla Fransa hərbi-texniki sahədə əməkdaşlığı genişləndirməyə hazırlaşır. Söhbət iki ölkənin müştərək əsasda hərbi patrul gəmiləri istehsal etməklə bağlı anlaşmasından gedir. Bunu "Naval Group" şirkətinin Azərbaycandakı nümayəndəsi bildirmişdi. O, məsələ ilə bağlı hərtərəfli danışıqlar aparıldığını söyləmişdi.

Ötən ay isə Fransa paytaxtında keçirilən "Paris Air Show-2019" sərgisində Azərbaycan da təmsil olunmuşdu. Ancaq daha önəmli bu idi ki, sərgi çərçivəsində Azərbaycan hərbi sənaye nazirinin müşaviri Fərrux Vəzirov Fransanın "Nexter", "Thales" (Bakı sərgisində iştirak edib), "CS Communication", "Lacroix" rəhbərləri ilə görüşüb. Görüşdə hərbi-texniki əməkdaşlığa dair məsələlər müzakirə edilib.

Məsələn, "Nexter" şirkətinin rəhbərliyi ilə görüşdə müxtəlif növ müdafiə təyinatlı məhsulların, o cümlədən Müdafiə Sənayesi Nazirliyinin müəssisələrində mövcud olan istehsal sahələrində təkərli zirehli texnikanın birgə istehsalı, robot texnikası sahəsində dəniz və hava platformaları üzərində müxtəlif növ silahların istehsalı və inteqrasiyası da daxil, əməkdaşlığın yaradılmasına dair danışıqlar aparılıb, tərəflər arasında bu layihələrin həyata keçirilməsi üzrə "yol xəritəsi" müəyyən edilib. Görüşdə "Nexter" şirkətinin

Qarabağda fransız silahları -

Bakı və Parisin "Yol xəritəsi"

Silahlanma yarışında Azərbaycanla ayaqlaşma bilməyən düşmən ölkə indi də Fransadan gileylənməyə başlayıb; Ermənistan XİN-in təlaş, erməni lobbisinin ölkəmizə qarşı yeni təxribat cəhdi...

ekspertlərinin iyulda Azər-

baycana nəzərdə tutulan səfərləri çərçivəsində danışıqların davam etdirilməsinə dair razılıq əldə edilib. Sərgi çərçivəsində Fransa Müdafiə Nazirliyinin Beynəlxalq əməkdaşlıq idarəsinin rəisi Thomas Lorne ilə də görüş olub. Görüşdə iki ölkə arasında hərbi-texniki əməkdaşlığın yaradılması istiqamətində danışıqlar aparılıb.

Gözlənilirdi kimi, iki ölkə arasında hərbi-texniki sahədə yaxınlaşma işğalçı Ermənistanla ciddi narahatlıq yaradıb. Artıq düşmən tərəfdən narazılıqlar eşidilməyə başlanıb.

"Ermənistan ümid edirik ki, Qarabağda Fransa silahından istifadə olunmayacaq". "Yeni Müsavat"ın məlumatına görə, bunu Ermənistan XİN-in mətbuat katibi

Anna Naqdalıyan İrəvanda dünən keçirdiyi brifinqdə deyib. Onun sözlərinə görə, regionda sürətlə silahlanma Ermənistan XİN-in diqqətindədir. "Bura Fransa və Azərbaycanın hərbi-sənaye sahəsində əməkdaşlığı məsələsi də daxildir. Çox vacibdir ki, Fransa silahlanmaya em-padək məsələsində ardıcıl olsun və Azərbaycanla əməkdaşlıqdan kənar qal-sın - hansı əməkdaşlıq ki, bölgədə hərbi balans poza-bilər", - deyər Naqdalıyan vur-

ğulayıb.

Rəsmi İrəvanın təlaş anlaşılandır. Birinci o səbəbə ki, işğalçı ölkənin Azərbaycanla silahlanma yarışında ayaqlaşması mümkünsüzdür. Bundan əlavə, Fransa regionun ən zəngin, mühüm və açar ölkəsinin Ermənistan deyil, məhz Azərbaycan olduğunun artıq fərqi vardır. O zaman niyə də Azərbaycanın bu üstünlüyündən fransız şirkətləri faydalanmasın? Hər necə olmasa, müasir dünyada dostluq və mütəfiqlik ilk növbədə qarşılıqlı maraqlar və ortaq iqtisadi faydalar üzərində qurulur. Ermənistanın belə imkanları yoxdur. Olsaydı da, Rusiya qoymazdı. Nəhayət, yaddan çıxarmaq olmaz ki, Fransa ATƏT-in Minsk Qrupunun üç həmsədrindən biridir.

Onu da yada salaq ki, keçən ay Fransa məhkəmələri bu ölkənin bir neçə şəhərinin merlikləri ilə separatçı Dağlıq Qarabağdakı yaşayış məntəqələri arasında bağlanmış qanunsuz dostluq müqavilələrini ləğv edib. Bu kimi gəlişmələr sözsüz ki, təkə Ermənistanla iqtidarı deyil, Avropadakı erməni lobbisini də təlaşlandırır. Bu da isti fakt: Fransadakı erməni lobbistlər yeni təxribata start veriblər. Belə ki, "Yeni Müsavat" Minval.az-a istina-

dən verdiyi xəbərə görə, Burq-de-Pej fransız şəhərinin meri Natali Niezon müqavilə ləğv olunsun da, işğal altındakı Xocavəndin (keçmiş Martuni - red.) rəhbəri Mqer Xaçaturyana məktub göndərmişdi. Məktubda o, artıq qüvvədə olmayan "dostluq haqda bəyannamə"yə sadiqliyini və separatçı rejimə dəstəyini ifadə edib, Xocavəndə gəlmək istədiyini yazıb - təbii ki, qanunsuz yolla.

Göründüyü kimi, bəzi fransız məmurlar erməni lobbisinin güclü təsiri altında yenə Azərbaycanla qarşı təxribata və Fransa qanunlarını tapdamağa sövq edilir. Ümid edək ki, Fransanın müvafiq üst qurumları merin bu özbaşınalığına hüquqi qiymət verəcək. Hər necə olmasa, rəsmi Paris beynəlxalq hüquqa sayğılı olduğunu bəyan edir. Hər halda, işğal altındakı Azərbaycan şəhərləri ilə Fransa şəhərləri arasında imzalanmış qanunsuz "dostluq müqavilələr"inin ləğvi bu inamı gücləndirir. Bakı ilə Paris arasında hərbi-texniki əməkdaşlığın təşəkkül tapması da beynəlxalq hüquqa əsla zidd deyil, əksinə, işğala məruz qalan ölkənin istənilən yolla öz ərazi bütövlüyünü bərpa etməyə haqqından qaynaqlanı...

□ "Yeni Müsavat"ın analitik xidməti

Türkiyədə keçmiş Xəzinə işçisi Əli Çevik sabiq maliyyə naziri Əli Babacan haqqında Ankara Respublika Prokurorluğuna şikayət edib. Şikayətdə Əli Babacan FETÖ-yə "bilərək və istəyərək" yardım etməkdə ittiham olunur.

Əli Çevik Babacan nazir olduğu dövrdə bürokrat təyinatlarında və İzmir hərbi casusluq işinin Xəzinə İdarəsində həyata keçirilməsinə məqsədli şəkildə yardım etməkdə günahlandırılır. Açıqlamada qeyd olunur ki, Babacanın həmin dövrdə özünə müşavir təyin etdiyi kadrların demək olar ki, hamısının sonradan FETÖ ilə əlaqəsi üzə çıxıb və onlar dövlət qulluğundan qovulublar.

Prokurorluğa verilən şikayətdə qeyd olunur ki, "son zamanlar Əli Babacan adlı şəxsin partiya yaradacağı ilə bağlı xəbərlər mediada dolaşmaqdadır. Əsasən uzun illər xaricə bağlı iqtisadi siyasəti səbəbi ilə bu gün yaşadığımız iqtisadi geriliyin əsas səbəblərindən biri olan bu şəxsin partiya yaratmaq üçün seçdiyi vaxt çox maraqlıdır. FETÖ terror təşkilatının son siyasət proseslərindən faydalanaraq mövcud hökuməti çətinləşdirərək, bir növ intiqam almaq və ölkəni xaosla sürükləmək üçün adı keçən şəxsi yenidən hərəkətə keçirdiyini göstərir".

Şikayətdə qeyd olunur ki, Əli Babacan və digər şübhəli vəzifədə olduqları dövrdə Xəzinə İdarəsindəki əsas postlara FETÖ üzvlərini təyin edib və İzmir hərbi casusluq prosesini aparıb. Bu məhkəmə prosesi Əli Babacanın rəhbərlik etdiyi qurum tərəfindən aparılıb.

Qeyd edək ki, İzmir casusluq işi 2010-cu ildə bir qrup hərbiçiyə qarşı qaldırılan casusluq ittihamı əsasında baş verən məhkəmə prosesidir. ABŞ-dan İzmir polisində göndərilən məktub əsasında başlanılan prosesdə mülki və hərbiçilərin, o cümlədən yüngül əxlaqlı qadınlar vasitəsilə bir qrup hərbiçinin şantaj olunaraq dövlət sirri veridyi iddia olunub. Bu prosesdə Türkiyə ordusunun bir qrupu saxlanılaraq mühakimə olunub. 2013-cü ilə qədər davam edən prosesdə yüzlərlə məmur

və ordu mənsubu işdən çıxarılib və ya cəzalanıb.

İddiaçı 2013-cü ildə Maliyyə Nazirliyi xarici borclar və yardımlarla məşğul olan şöbənin müdiri olduğu zaman adı iddianamədə yer aldığı üçün işindən azad edilib. 2014-cü ildə haqqında olan cinayət işi dayandırılırsa da, Əli Babacan onu keçmiş işinə bərpə etməyib. Eyni zamanda onun yerinə təyin olunan Süleyman Öz adlı şəxs 2014-cü ildə FETÖ üzvlüyü ittihamı ilə işdən çıxarılib və 7 il azadlıqdan məhrum edilmişdir. Daha sonra bu posta təyin olunan Əkrəm Kartal adlı şəxs isə 15 iyul 2016-cı il çevrilişindən sonra FETÖ üzvlüyü ittihamı ilə işdən azad edilib.

Qeyd edək ki, Türkiyənin hazırkı iqtidarının bir çox nümayəndəsi barədə zaman-zaman FETÖ ittihamları ortaya çıxır. Bu isə bir mənada adı qarşılanır. Çünki uzun illər F.Gülen qrupu hökumətlə yaxın olub, demək olar ki, birgə fəaliyyət göstərib. Bu mənada Babacan barədə ittihamlar o qədər də təəccüblü deyil.

Lakin məsələ ondadır ki, son günlərdə Türkiyə mətbuatı Əli Babacanın AKP-dən ayrılaraq yeni siyasi partiya yaratmağa hazırlaşdığını yazır. Bu iddianamənin də məhz bu ərəfəyə təsadüf etməsi onun siyasi sifariş olması ilə bağlı qənaətlər doğurub. Xatırladaq ki, 23 iyun seçkiləri ərəfəsində mediada Əli Babacanın Rəcəb Tayyib Ərdoğanla görüşməsi haqqında məlumatlar yayılıb. BBC-nin Türkiyə xidmətinin əldə etdiyi məlumatda qeyd olunurdu ki, prezidentlə görüşən Əli Babacan AKP daxilində son illərdə baş verən mənfi prosesləri bir-bir sadalayıb və bununla bağlı qeydlərinin toplanması haqqında Əli Babacanın yeni partiya yaratmaqdan bəhs etməsə də, AKP-dən ayrılmaq istədiyini bildirib.

Əli Babacanın partiya yaratması FETÖ iddialarını yenidən gündəmə gətirib

Keçmiş işçisi Babacandan prokurorluğa şikayət etdi, sabiq nazir həbs oluna bilərmə?

Öz növbəsində prezident Ərdoğanın Babacanın partiyadan ayrılıqdan sonra uğur qazanmasının çətin olacağını, daha əvvəl də bu cür cəhdlər edənlerin uğursuzluğa düçar olduğunu xatırladaraq, AKP-də qalıb fəaliyyətini davam etdirməyə çağırıb. Ancaq Babacan bu təkliflə razılaşmadığı qeyd olunur.

İyunun 27-də isə "Reuters" agentliyi Babacanın AKP-dən ayrılıb yeni partiya yaratmağa

hazırlaşdığı haqda xəbər yayıb. Xəbərdə Babacana yaxın şəxslərdən birinə istinadən yazılırdı Babacan və Abdulla Gülün yeni partiya yaradacağı qeyd olunur. Başqa bir mənbə isə Babacan və Gülün artıq 6 aydır yeni partiyasının qurulması istiqamətində çalışdığını, 31 mart seçkilərindən sonra isə bu prosesin sürətləndiyini deyib. Babacanın müşavirləri hələlik partiyanın strukturunu, maliyyələşməsi ilə

bağlı detallı bilgi verməsələr də, yeni yaradılacaq partiyada hazırda parlamentdə AKP-dən olan bəzi deputatların, siyasətçilərin və elm adamlarının olduğunu bildirib.

Türkiyədə mühafizəkar cəmiyyətə bağlı "Yeni Akit" qəzeti Əli Babacanın qurmağa hazırlaşdığı partiyada təmsil olunacaq şəxslərin bəzisinin adlarını yazıb. Qəzet yemək süfrəsi arxasında Babacanla birlikdə əyləşən şəxslərin fotosunu paylaşmış və bu adamların gələcəkdə yeni partiyada təmsil olunacağını iddia edib. Qəzetin yazısında qeyd olunur ki, hakim partiyanın İstanbul bələdiyyə seçkilərində məğlubiyəti hakim elita daxilində ayrılmaq istəyənləri hərəkətə gətirib. Qəzet iddia edir ki, hazırda Əli Babacan və Əhməd Davudoğlu üzərindən aparılacaq iki ayrı partiya quruluşu işləri aparılıb. İddia olunur ki, Yozgat vilayətində Konstitusiyaya Məhkəməsinin keçmiş sədri Haşim Kılıcı anasının hüzn mərasiminə gedən AKP heyətindən bir qrup Babacanla birlikdə geri döndürsə yemək süfrəsi arxasında toplanıb. Bir restoranda təşkil olunan görüşdə Babacanla birlikdə Türkiyə parlamentinin sabiq spikeri Cəmil Çiçək, sabiq nazirlərdən Sadul-

lah Ergin, Bəşir Atalay, Lütfullah Kayalar kimi məşhur şəxslər olub.

Mediada Babacan xəbərlərinin artdığı bir zamanda qəflətdə Əli Babacanın partiya quruluşu fəaliyyətinə təzyiqlə məqsədli daşıyır. Ancaq həddən artıq ehtiyatlı Əli Babacanın bu ehtiyatlı gələcəkdə yeni partiyada təmsil olunacağını iddia edib. Qəzetin yazısında qeyd olunur ki, hakim partiyanın İstanbul bələdiyyə seçkilərində məğlubiyəti hakim elita daxilində ayrılmaq istəyənləri hərəkətə gətirib. Qəzet iddia edir ki, hazırda Əli Babacan və Əhməd Davudoğlu üzərindən aparılacaq iki ayrı partiya quruluşu işləri aparılıb. İddia olunur ki, Yozgat vilayətində Konstitusiyaya Məhkəməsinin keçmiş sədri Haşim Kılıcı anasının hüzn mərasiminə gedən AKP heyətindən bir qrup Babacanla birlikdə geri döndürsə yemək süfrəsi arxasında toplanıb. Bir restoranda təşkil olunan görüşdə Babacanla birlikdə Türkiyə parlamentinin sabiq spikeri Cəmil Çiçək, sabiq nazirlərdən Sadul-

Q Kənan RÖVŞƏNOĞLU, "Yeni Məsəvi"

Güman ki, bu ayın ən aktual xarici siyasət mövzularından biri də Rusiyanın Türkiyəyə verəcəyi zenit-raket kompleksləri ətrafındakı çox gərgin atmosfer olacaqdır, çünki komplekslərin məhz iyul ayında Türkiyəyə çatdırılması nəzərdə tutulur - hətta bunun yaxın on gün ərzində baş verəcəyi deyilir.

Hüseyinbala SƏLİMOV

İyulun hərərəti ABŞ və Türkiyə münasibətlərində...

Bəli, həqiqətən də yalnız adı, formal bir məntiqin köməyiylə bu müstəvidəki prosesləri başa düşmək çətindir.

Amma ABŞ S-400 komplekslərini alacağı təqdirdə Hindistanı da sanksiyalarla hədələyir, halbuki Dehli nə NATO-nun üzvüdür, nə də ki, Vaşinqtonun hərbi müttəfiqidir.

Düşünmək olardı ki, bu məqam Vaşinqton-Ankara müstəvisindəki gərginliyə yetərincə işiq salır, hərçənd, bəzi türkiyəli politoloqlar hələ də iddia edirlər ki, ABŞ-la Türkiyə arasında yaşanan gərginliyin əsl səbəbləri S-400 kompleksi yox, daha dərin məsələlərdir və bunlara bir misal kimi kürd məsələsinə və yaxud da ki, F.Gülenin Türkiyəyə təhvil verilməməsinə göstərilir.

Qeyd edək ki, artıq ötən həftə Türkiyə prezidenti R.T.Ərdo-

ğan bildirdi ki, ölkəsinə F-35 təyinatlarının verilməsinin dayandırılacağı təqdirdə Ankara Beynəlxalq Arbitraj Məhkəməsinə müraciət edəcəkdir. Amma hesab etmək olar ki, artıq bunun məqamı yetişib; yəni də elə ötən həftə ABŞ Konqresinin yuxarı palatası - Senat F-35-lərlə bağlı müqavilənin qüvvəsini dayandırmaq haqqında qərar qəbul etdi.

Maraqlıdır ki, bütün bunlar G-20 sammitinin fonunda baş verirdi, hansının ki, kulluarlarında böyük dövlətlərin liderlərinin, o cümlədən də Rusiya və ABŞ, Türkiyə və ABŞ prezidentlərinin görüşləri baş tutmuşdu.

Aydın məsələdir ki, hal-hazırda Vaşinqton üçün Rusiya ilə dialoq Venesuela problemi, xü-

susən də İran məsələsi baxımından aktualdır. Bu dialoqdan bir az əvvəl Yerusəlimdə ABŞ prezidentinin milli təhlükəsizlik məsələləri üzrə köməkçisi C.Boltonun, İsrailin baş naziri B.Netanyahunun və bir də Rusiyanın Təhlükəsizlik Şurasının katibi general N.P. Patruşevin iştirakı ilə də

daha ətraflı şəkildə öyrənilməsi üçün xüsusi komissiyanın yaradılmasına etiraz etmir.

Həm də bir sıra mənbələrə görə, prezident Tramp Ərdoğanla görüşdən sonra ölkəsinin vaxtla Ankaraya qarşı ədalətsiz davranıldığını və hər şeyin bu məsələdən başlanğıc götürüldüyünü

yük də pullardan gedir. İkincisi, Tramp özü də etiraf edib ki, hər şey ondan başladı ki, Vaşinqton özünün Patriot-larını Ankaraya satmaq istəmədi. Təbii sual yaranır: axı niyə?

ABŞ ən yaxın silah tedarükçülərini silahları şərtlə satır. Məsələn, səhv etmiriksə, Sə-

durmanın bir gələcəyi yoxdur və Tehran gec-tez ağ bayraq qaldırmaqlı olacaq.

Ankara ilə məsələ daha qəlizdir, axı Türkiyə NATO-nun üzvüdür və qismən də olsa, Avropaya inteqrasiya etmiş ölkədir. Odu ki, ona islam rejimi, ələlxüsus da terrora dəstək verən ölkə yarlığı taxmaq elə də asan deyil. Hətta son municipal seçkilər də göstərdi ki, Türkiyə yetərincə demokratik bir ölkədir - əlbəttə, heç də hər şey ideal deyil, amma islam dünyasında hələ ki ikinci belə bir demokratik ölkə yoxdur.

ABŞ-la ziddiyyətlərə gəldikdə, bu hələ B.Obamanın vaxtında başlamışdı. "Ərdoğan yaxşı müsəlman idi" - Obamanın bu sözləri hələ də yadımdadır.

Məsələ onda da deyil ki, Ərdoğan dövründə Türkiyə siyasətinin sükanı bir az siyasi islama tərəf əyildi. Yox, məsələ bunda deyil, bütün hallarda ABŞ-ın himayə etdiyi F.Gülen daha "islamlaşmış" fiqurdur, çünki Ərdoğan. Üstəlik, bir çox türk sosioloqlarının və politoloqlarının rəyincə Ərdoğanın artıq ciddi rəqibi meydana çıxıb - bəli, səhbat CHP təmsilçisi və daha qərbönmümlü, daha dünyəvi siyasətçi olan Ə.İmamoğlu'dan bəhs edir.

Bütün problem ondadır ki, ABŞ-ın ən yeni planlarına görə, Yaxın Şərqdə müsəlman dünyası, Vaşinqtonun ən böyük silah tedarükçülərindən olsa da, həm də daha başaşağı olan və ərəb-İsrail, ərəb-Fələstin məsələlərində daha prinsipsiz olan Səudiyyə Ərəbistanı ilə təmsil olunmalıdır. Regionun əsas gücünə isə İsrail çevrilməlidir...

deyib - onun fikrincə, Vaşinqton öz Patriotlarını Türkiyəyə satsaydı, Ankara Rusiya silahlarını almaq məcburiyyətində qalmazdı. Üstəlik, Tramp dialoqdan sonra elə Türkiyə prezidenti də nikbin danışmağa başlayıb və ABŞ-ın ölkəsinə heç bir sanksiya tətbiq etməyəcəyini deyib - fəqət, bir azacıq əvvəldə Senatın qərarını xatırladıq: bellidir ki, prezident Trampın çox istəkləri Konqres tərəfindən bloklandı...

Yazının əvvəlində Hindistanı da misal çəkdi. Düşünürük S-400-lərin probleminə bir qədər fərqli prizmadan da yanaşmaq lazımdır.

Birincisi, silah bazarında ciddi rəqabət var, çünki səhbat böyük kontraktlardan, deməli bö-

İran prezidenti Həsən Ruhani bəyan edib ki, iyulun 7-dən sonra İranın zənginləşdirilmiş uran səviyyəsi 3,67 faizi keçəcək. Ruhani deyib ki, artıq Tehran öhdəliklərdən imtina edir və istədiyi qədər uran istehsal edəcək.

Nazirlər Kabinetinin toplantısında çıxış edən prezident Həsən Ruhani nüvə anlaşması və İranın atacağı addımlar barədə danışdı. İran prezidenti bildirib ki, Tehranın avropalı müttəfiqlərə verdiyi 60 günlük müddət iyulun 7-də başa çatır. Bundan sonra isə İran öhdəliklərdən imtina edib istədiyi qədər uran zənginləşdirəcək.

Qeyd edək ki, İranın 300 kiloqram zənginləşdirilmiş uran limitini keçməsi barədə məlumat iki gün əvvəl yayılıb. Artıq Beynəlxalq Atom Enerjisi Agentliyi də bu məlumatı təsdiqləyib. Həsən Ruhani deyib ki, 300 kiloqramlıq uran limitini keçiblər və bu proses davam edəcək. O deyib ki, əgər qarşı tərəf vədlərinə sadıq qalarsa, o zaman Tehran zənginləşdirilmiş uranı Rusiyaya sata bilər. Eyni zamanda o, 130 tonluq ağır su limitinin olmadığını, bu həcmi tezliklə 150 tona çatdırıla biləcəyini deyib.

Lakin İran prezidenti "hər şeyin sonu" olmadığını, geri addım atılmasının mümkün olduğunu deyib. Sitat: "Atığımız bütün addımları bir il deyil, bir neçə saat ərzində əvvəlki vəziyyətinə qaytara bilərik. Nədən narahatsınız və nəyə əsaslanaraq etiraz edirsiniz? Nüvə anlaşmasının yaxşı və ya pis olması barədə bir qərar

İran hökuməti Avropaya qapını "açıq qoydu"

Həsən Ruhani: "Odu siz yandırdınız, siz də söndürün"

verin. Əgər yaxşıdırsa, hamımız öhdəliklərimizə sadıq qalacağıq".

Həsən Ruhani deyib ki, iyulun 7-dək Avropa İttifaqı ölkələri nüvə anlaşmasında yer alan vədləri yerinə yetirərsə, o zaman İran Ərəkdəki nüvə stansiyasını anlaşmadan əvvəlki vəziyyətinə gətirəcək. Həsən Ruhani Avropa ölkələrinin vədlərini reallaşdırmaya çağırıb. Əgər avropalıların təhlükəli dediyi plutonium istehsal edə biləcəyi şərtlərə

geri dönəcəklərini deyib.

Eyni zamanda İran prezidenti Avropa Birliyi ölkələrinin, daha doğrusu, Almaniya, Britaniya və Fransa'nın hazırlayıb fəaliyyətə keçirdiyi INSTEX proqramını tənqid edərək "içəri boş kanal" adlandıraraq ABŞ prezidenti Trampın "İran odla oynayır" sözüünə cavab verən Ruhani, "Odu siz yandırdınız, siz də söndürün. Bir halda ki, odla oynamağın təhlükəli olduğunu bilirsiniz, o zaman onu nədən yandırdınız? Odu

söndürmək sizin əlinizdədir" deyib.

Xatırladaq ki, BMT-nin də vasitəçiliyi ilə 2015-ci ildə İran və "altılıq" ölkələri (BMT TŞ-nin 5 daimi üzvü və Almaniya - K.R.) arasında "Əhatəli Ortaq Əməliyyat Planı" adlı anlaşma imzalanıb. Bu anlaşmaya əsasən İran yalnız dinc məqsədlər üçün yetəcək 3,67 faiz uran zənginləşdirmək hüququna malik olur və maksimum 300 kiloqram urana sahib ola bilər. Daha artıq zənginləşdirilmiş uranı isə Tehran beynəlxalq bazarda sata və əvəzinə təbii uran ala bilər. Eyni zamanda uranın zənginləşdirilməsi üçün vacib olan ağır suyu da yalnız 130 ton həcmində saxlaya bilər.

Bu il mayın 8-də prezident Həsən Ruhani anlaşmaya sadıq qalan 5 ölkəyə müraciət edərək müqaviləni qorumaq üçün 60 gün vaxt vermişdi. Həsən Ruhani bildirmişdi ki, anlaşmanın 26 və 36-cı maddələrinə əsasən embarqoların yenidən bərpa edilməsi və tə-

rəflərdən birinin öhdəliyi yerinə yetirmədiyi halda İran nüvə anlaşmasındakı öhdəliklərin həmsından və ya bir qisminə çıxsa bilər.

Mayın 15-də İran hökuməti nüvə anlaşmasının bəzi maddələrindən geri çəkildiyini elan edib. Rəsmi Tehran bəyan edib ki, uranın zənginləşdirilməsi və ağır su istehsalı üzərindəki məhdudiyyətlərdən imtina edir. Həsən Ruhani bildirib ki, anlaşmada iştirak edən digər ölkələr İranın məqsədlərini qoruyacaq addımlar atmaları üçün 60 gün müddət veriblər. Mütəxəssislərə görə, İran zənginləşdirilmiş uranın həcmi 1050 kiloqrama çatdırılacaq halda nüvə silahı istehsalına başlaya bilər.

Qeyd edək ki, ABŞ prezidenti 2018-ci ilin mayında nüvə anlaşmasından çıxdıqdan sonra Tehran anlaşmada qalan digər 5 ölkəyə - Rusiya, Çin, Fransa, Almaniya və Böyük Britaniyaya müraciət edərək anlaşmaya sadıq qalmağa çağırıb. Bu ilin mayında da

İran məhz Avropa ölkələrinin anlaşmadakı öhdəlikləri yerinə yetirməyə çağırıb. Əks təqdirdə, nüvə fəaliyyətini davam etdirəcəyini bəyan edib. İranın son addımı, yeni zənginləşdirilmiş uran və ağır su həcmi artırması Avropa ölkələrinə təzyiqliq məqsədi daşıyır.

Ancaq Ruhani son açıqlaması İran hökumətinin hələ də "qapıları açıq" qoyduğunu göstərir. Tehran həttə minimal şərtlərdə belə anlaşmadan əvvəlki dövrə geri dönməyə təqdirde yenidən nüvə anlaşmasına sadıq ola biləcəyini açıqlayıb. Lakin Ruhani fərqli olaraq ölkənin dini lideri daha sərt xəttin tərəfdarıdır. Eyni zamanda ABŞ prezidenti də nüvə anlaşmasına geri dönmək fikrində deyil. Tramp yalnız yeni danışıqlara hazır olduğunu bildirir. Bu mənada indi iki barışdırıcı ünsür İran tərəfdən Həsən Ruhani kabinetini, qarşı tərəfdən isə Avropa Birliyi ölkələri ola bilər.

□ **Kanan RÖVSƏNOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Paşinyan-Qarabağ klanı savaşı pik həddə - erməni baş naziri nə gözləyir?

Əhəd Məmmədli: "Ermənistan hakimiyyət böhranına yuvarlanmaqdadır..."

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan özünə təhlükə saydığı Qarabağ klanından əl çəkmir. Son olaraq, bu klanın lideri, sabiq prezident Robert Köçeryanın yenidən həbs edilməsi Paşinyanın niyyətini həyata keçirməkdə ısrarlı olduğunu göstərdi. Bundan əlavə, Paşinyanın Konstitusiyaya Məhkəməsinin sədrini dəyişdirmək cəhdləri və məhkəmənin hakimi Vaqə Qriqoryanın öz-özünü sədr elan etməsi savaşı pik həddə çatdıran başqa bariz təsdiqidir.

Erməni baş nazirin əsas rəqiblərinə qarşı mübarizədə uğur qazanıb-qazanmayacağı yönündə fərqli mövqelər səslənməkdədir. Məsələn, politoloq Əhəd Məmmədli Paşinyan-Qarabağ mübarizəsinin gətirdikə dərinləşdiyi qənaətinədir: "Açıdığımız mövzu erməni ictimaiyyətinin əsas gündəm məsələsidir. Son günlərdə baş verən hadisələr erməni cəmiyyətini çalxalandırır. İrəvan-Xankəndi qarşılıqlı dərinləşməkdədir. Kremlin təbliğatı rüporlarından olan, həmişə erməni yönümü ilə seçilən reqnum.ru saytının rəhbərliyi Modest Kalerov və politoloq Stanislav Tarasovun "Xankəndi Dövlət

Universiteti"ndə bu yaxınlardakı açıqlamaları Ermənistanında narahatlığa səbəb olub. Həmişə erməni yönümlüylü ilə seçilən reqnum.ru saytının rəhbərliyinin açıqlaması nəticəsində ermənilərin narahat olmasından heç də sevinməyək. Kalerov-Tarasov ikilili "artsax"ın erməni dünyasının (!) bir hissəsi olduğunu, amma fərqli bir identikliyə malik olduğunu bildirmələri və Dağlıq Qarabağın Rusiya patronajlığına verilməsi vacibliyindən danışmaları İrəvanda heç də birmənalı qarşılanmayıb. Ələlxüsus da İrəvan-Xankəndi qarşılıqlı vəziyyətində Kremlə yaxınlığı ilə seçilən Modest Ka-

lerovun bu tip açıqlamalarını Ermənistanında təsadüfi saymırlar. İrəvanda Dağlıq Qarabağın Abxaziya, Osetiya, Krımın aqibətini yaşayacağı təhlükəsinə eyham vururlar. Əgər Moskva erməni iqtidarını ram edə bilməyə, onları cəzalandırmaq qərarına gələ bilər. Və bu cəzalandırma da heç də Azərbaycanın xeyrinə olmayacaq. Ermənistan fərqli olaraq Kreml rüporlarının Rusiyaya verilməsi ilə bağlı həyasız açıq-

lamasına rəsmi Bakı təəssüf ki, heç bir reaksiya vermədi. Situasiyanın hansı məcraya yönəlməsindən fərqli olmayaraq Rusiya Ermənistanı cəzalandırmaq qərarına gəlsə belə, Qarabağ qaytarmaq üçün Azərbaycana imkan tanımayacaq. Ermənistanın cəzalandırılması bu cür ola bilər. Qondarma rejimdə Krımvari referendum ola və bu separatçı bölgə "könüllü" Rusiya ilə birləşmək qərarını verə bilər. Kalerov-Tarasovun möv-

qeyini rəsmi Bakıda ciddi izləməli və bundan gərəklili nəticələr çıxarmalıdır. Çünki rus ordusu Qarabağa rəsmi şəkildə gəlsə, bu birdəfəlik növbəti ərazimizə itirilməsi deməkdir. Günü-gündən gərginləşən İrəvan-Xankəndi qarşılıqlı passiv şəkildə izləməməliyik. Bu gün İrəvanın əlindən Qarabağı almağa, sabah torpaqlarımızı Moskvanın əlində görəyək və heç nə edə bilməyəcəyik. Hər il Rusiya günü ilə bağlı erməni iqtidarı şəxsən rus səfirliyinə təşrif buyurub təbrik edir. İrəvan bununla Moskva-ya vassal öhdəliyini göstərir. Amma bu il belə olmadı. Bu il rəsmi İrəvan rus səfirliyinə Rusiya günü münasibətilə yalnız təbrik məktubu göndərməklə kifayətləndi. Moskvada İrəvanın bu də-marşını gördülər və nəzərə aldılar. Rus səfiri Köçeryanla görüşdü. Bu görüşdən dərhal sonra səfir Ermənistan XİN-ə çağırıldı. Moskvada bunu da gördülər. Ermənistan Konstitusiyaya Məhkəməsinin sədri Köçeryanın işi ilə bağlı avqust ayına məhkəmə iclası çağırılıb. Erməni mediası güman edir ki, avqusta təyin edilən məhkəmə iclasında Köçeryandan neinki bütün ittihamlar götürüləcək, ümumiyyətlə, onun haqqında "daha istintaqa cəlb edilə bilməz" qərarı verəcək. Hələlik Putin Paşinyanla yumşaq davranır. Sonda İrəvan-Xankəndi qar-

şılıqlı Azərbaycanın xeyrinə olmayan yekunda Qarabağın başında çatlaya bilər".

Politoloq onu da qeyd etdi ki, Ermənistan Konstitusiyaya Məhkəməsi böhran yaşayır: "Ermənistan baş verən indiki hadisələr mənə 1993-cü ilin iyun ayında Azərbaycanda, oktyabr ayında Rusiyada baş verən hakimiyyət böhranını xatırlatmağa başlayıb. Ermənistan Konstitusiyaya Məhkəməsinə ikitərəfliq baş verib. Yuxarıda qeyd etdiyim kimi, avqust ayında Konstitusiyaya Məhkəməsi iclas təyin edib. Paşinyan bunu əngəlləməyə çalışır. Paşinyan-Köçeryan, İrəvan-Xankəndi qarşılıqlı dərinləşdikcə Ermənistan hakimiyyət böhranına yuvarlanır. Paşinyan hakimiyyətə gələndən Qarabağ klanı ilə mübarizə aparır. Yeni iqtidar hücum edir, köhnə hakimiyyət cavab verir. Proseslər bu şəkildə davam edir. Arxasında Kremlin dayandığı bir klanı kasıb Paşinyan iqtidarı üçün bitirmək çox çətinidir. Üstəlik, nəzərə alsaq ki, Ermənistan rus ordusu var, bu, ümumiyyətlə, mümkünsüz görünür. Paşinyan iqtidarının Qarabağ klanını tam bitirməsi üçün gərəklili Qarabağa tam nəzarət etsinlər. Buna da ruslar imkan verməyəcək. Bütün bu proseslərin sonda Paşinyanın hakimiyyətdən gedəcəyi ilə sonulanacağını düşünürəm".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

KİVDF

www.kivdf.gov.az

Ermənistan-Azərbaycan,
Dağlıq Qarabağ münaqişəsi haqqında
həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması,
Azərbaycanın ədalətli mövqeyinin müdafiə edilməsi

Qarabağla bağlı kövrək ümidlərin bəsləndiyi 2019-cu ilin yarısı arxada qaldı. Ötən 6 ayda Dağlıq Qarabağ konfliktinin dinc nizamlanması yönündə münaqişə tərəfləri arasında həm XİN başçıları, həm də ölkə rəhbərləri arasında bir neçə görüş keçirildi, ATƏT-in Minsk Qrupu həmsədrləri bölgəyə səfərlər elədilər. Lakin sülh prosesini dalandan çıxarmaq, ona dinamika vermək mümkün olmadı. Bunun da birinci səbəbi işğalçı Ermənistanın yeni rəhbərliyinin də vaxt uzatma taktikası seçməsi oldu.

“İşğal nəticəsində Azərbaycanda bir nəsil köçkün kimi böyüyür” - BMT məruzəçisi

“Azərbaycanda erməni işğalı nəticəsində artıq bir nəsil məcburi köçkün kimi böyüyür”. Bunu BMT-nin məcburi köçkünlərin insan hüquqları üzrə xüsusi məruzəçisi xanım Sesilia Ximenez-Damari Azərbaycanın Cenevrədəki BMT Bölməsi və digər beynəlxalq təşkilatlar yanında Daimi Nümayəndəliyi tərəfindən BMT-nin İnsan Hüquqları Şurasının 41-ci sessiyası çərçivəsində “Azərbaycanda məcburi köçkünlərin insan hüquqları - tərəqqi və təhdidlər” adlı konfransda deyib.

Tədbirdə BMT-nin Cenevrə bölməsi yanında akkredite olunmuş diplomatlar, beynəlxalq təşkilatların əməkdaşları və Cenevrədə yerləşən bir sıra qeyri-hökumət təşkilatlarının nümayəndələri iştirak ediblər.

Sesilia Ximenez-Damari Azərbaycan hökuməti tərəfindən məcburi köçkünlərin problemlərinin həllinə yönəlmis tədbirləri təqdirləyici hesab edərək, 2014-cü ilin may ayında sələfi Çaloka Beyaninin Azərbaycana səfərindən sonra bu istiqamətdə böyük tərəqqinin əldə olunduğunu bildirib. Uzun müddət davam edən köçürülmə problemini Azərbaycanın da yaşadığını təəssüf hissi ilə vurğulayan S.Ximenez-Damari artıq bir nəslin məcburi köçkün kimi böyüdüyunü bildirib. Azərbaycan hökumətinin BMT çərçivəsində məcburi köçkünlərlə bağlı yüksək səviyyəli beynəlxalq qrupun yaradılması təşəbbüsünə qoşulmasına görə minnətdarlığını bildiren məruzəçi bu addımın ölkəmizin global səviyyədə məcburi köçürülmə hallarının həllinə yönəlmis yüksək səviyyəli siyasi iradəsinin göstəricisi olduğunu bəyan edib.

Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin İnsan Hüquqları və Demokratiya İdarəsinin rəis müavini Fərəh Acalova Azərbaycan hökumətinin məcburi köçkünlərin problemlərinin həlli sahəsində beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlığından bəhs edib. İşğal olunmuş ərazilərdə Ermənistan tərəfindən həyata keçirilən qeyri-qanuni fəaliyyətin, o cümlədən dünyanın digər bölgələrindən əhəlinin köçürülməsi vasitəsilə demoqrafik strukturun dəyişdirilməsinə yönəlmis cəhdlərin Ermənistanın silahlı münaqişənin siyasi həllində həqiqətən maraqlı olmadığını bir daha aydın şəkildə göstərdiyini vurğulayıb. Eyni zamanda beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində qəbul olunmuş qərar və qətnamələr, eləcə də Avropa Şurası İnsan Hüquqları Məhkəməsinin “Çıraqov və digərləri Ermənistan qarşı” işi ilə bağlı qərarından bəhs edərək, işğalçı ölkənin azərbaycanlı məcburi köçkünlərin hüquqlarının bərpası ilə bağlı məsuliyyətindən danışdı.

Ermənistanın “işğalçı kölə”

statusu, yeganə qurtuluş yolu

Bəs sülh prosesinin bundan sonrakı perspektivi necə görünür? Hərb, yoxsa sülh amili tədricən önə keçəcək?

Sabiq dövlət müşaviri, politoloq Qabil Hüseynli hesab edir ki, hərb, yoxsa sülh seçimi xeyli dərəcədə işğalçı Ermənistandakı proseslərdən asılı olacaq. Onun sözlərinə görə, Ermənistanda indi mürtəkəb proseslər gedir.

“Paşinyanın hakimiyyətə öz kadrlarını düzməsi, özünün dediyi kimi, baş vermiş inqilabdan sonra demokratik dəyərlərin oturmaşması prosesi ləng gedir, bəzi hallarda isə heç getmir. Üstəlik, Ermənistanın daxilində “Qarabağ klani” ilə Paşinyanın tərəfdarları arasında ciddi qarşıdurma var və bu qarşıdurma hər gün daha da qızışır, açıq mərhələyə keçir”, - deyərək politoloq teleqraf.com-a bildirib.

Onun zənnincə, “Qarabağ klani”ni ram etmək üçün Paşinyan hələ ki lazım olan qüdrətə malik deyil: “Çünki buna nail olmaqdan ötrü mütləq hərbi qüvvədən istifadə etmək lazım gələcək. Bu isə Azərbaycana torpaqlarını azad etmək üçün yeni şanslar açar bilər. Hər halda, Ermənistandakı proseslər sırf daxili millətçi proseslərdir”.

Ermənistanda “Qarabağ klani”nin yenidən hakimiyyətə qayıdacağı iddialarını isə Qabil Hüseynli belə şərh edib: “Ermənistandakı proseslər doğrudan da gərgindir. Köçəryanın tutulması Paşinyan üçün şərəf məsələsi idi. O, dəfələrlə bunu seçicilər qarşısında söyləyib. Köçəryanın törətdiyi cinayət ortadadır.

Ermənilər arasında öz xalqına güllə atılması faktı həddən artıq pis qəbul edilir. Köçəryanı həbs etməsəydi, xalq Paşinyanı süpürüb atacaqdı. Bəziləri belə hesab edir ki, “Qarabağ klani” Rusiyanın köməyi ilə yenidən ayaqlanacaq, amma mən bu cür düşünmürəm. Qarabağda hakim iradənin sahibi Kreml, ruslardır. Burada kim bir balaca cızığından kənara çıxsa, Moskvadan gələn zəif bir işarə həmin adamları yerində oturmağa məcbur edəcək. Ona görə də “Qarabağ klani”nin hakimiyyətə gəlməsi məsələsi artıq keçilmiş mərhələdir. Rusiya bu praktikanı bir daha təbii etməyəcək”.

Ermənistandakı daxili proseslərə Moskvanın təsir imkanlarına gəlincə, eksperte görə, işğalçı ölkədə hakimiyyət məsələsi Kremldə həll olunur. “Ermənistanın bütün sənaye müəssisələri borcun qarşılığında Rusiya tərəfindən ələ alınıb, sərhədləri rus sərhədcilər qoruyur, siyasətçilərin 80 faizi Rusiya ilə ciddi əlaqələrə malikdir. Ermənistanın Qərbe inteqrasiyası məsələsi baş tutan sevdə deyil, Paşinyan istəsə də, bunu həyata keçirə bilməyəcək. Dağlıq Qarabağ erməniləri isə Moskvanın itaətindən heç cür çıxıb bilməzlər. Çünki o torpaqların alınmasında rus ordusu böyük rol oynayır. Rusiya Ermənistanda da, Dağlıq Qarabağda da hakimi-mütləqdır”, - deyərək, əlavə edib.

Demək, bir daha belə qənaət hasil olur ki, Azərbaycan Qarabağa dair danışıqları əslində Ermənistanla deyil, onun faktiki sahibi Rusiya ilə aparmalıdır. Yeri gəlmişkən, bu fikirdə olan təhlilçi və siyasətçilər az deyil. Lakin bu da var ki, öz iradəsinə sahib çıxıb Rusiyanın köləsi, vassalı olmaq tələyindən qurtulmaq şansını heç kim erməni xalqının əlindən almayıb. Bunun ən sadə, itkisiz yolu ermənilərin absurd “Böyük Ermənistan” ideyasından əl çəkməsi, öz qonşularına, ilk növbədə də Azərbaycan və Türkiyəyə qarşı əsassız və həyasız torpaq iddiasından imtina etməsidir.

Yeni iki yoldan biri: ya əbədiyən Rusiya boyunduruğu, Kremlin məşası missiyası, “izqoy” (“tullantı”) dövlət statusu, miskin həyat, ya da Azərbaycan və Türkiyə ilə təhlükəsiz, mehriban qonşuluq şəraitində tərəqqi və rifah yolu. Ermənistanın “işğalçı kölə” qismətindən qurtuluşunun tək yolu budur. Bu seçimi 100 ildən çoxdur rusa arxalanıb illüziyalara yaşayan erməni xalqı etməlidir. Edəcəkmidi? Söyləmək çətinidir.

Bunu dəqiqliklə söyləmək olar ki, bədxah qonşularımız doğru-düzgün seçimi ləngitdikcə, xoşbəxtliklərinin uzaq Rusiya imperiyası ilə deyil, qonşu Azərbaycan və Türkiyə ilə müttəfiqlikdə olması gerçəyini yaxına buraxmadıca onları müsbətələri də bitməyəcək. Ona görə ki, nə Azərbaycan öz torpaqlarının işğalı ilə barışacaq, nə də qardaş Türkiyə İrəvanın əsassız ərazi və “saxta soyqırım” iddialarına seyrçi qalacaq. Demək, xarici güclərin əlində məşə rol oynayan təcavüzkar Ermənistanın blokadası, onun bundan sonrakı iri regional layihələrdən təcridi davam edəcək. İşğalçı ölkədən kütləvi köçün davamı da öz yerində...

Amerikada və dünya mediasında, sosial şəbəkələrdə ABŞ prezidenti Donald Trampın infarktdan ölməsi ilə bağlı məlumatlar yayılıb. ABŞ vitse-prezidenti Mayk Pensin Ağ Evə təcili qayıdışı dünya ictimaiyyətində ciddi şübhələr doğurub. Lakin az sonra Pensin mətbuat katibi Alisa Farah vitse-prezidentin Ağ Evə gəlişinin təcili olmadığını açıqlayıb.

Bununla belə, Trampın sağlıq durumu haqda xəbərlər dayanmayıb, "öldü" xəbərinin ardınca "səhhəti ağırlaşdı, ağır vəziyyətdə xəstədir" kimi informasiyalar yayılıb. Adı açıqlanmayan Ağ Ev nümayəndəsi isə Donald Trampın səhhəti ilə bağlı hər hansı olayın baş vermədiyini mediaya bəyan edib.

Qeyd edək ki, bu ilin fevralında da ABŞ prezidenti Donald Trampın səhhətində ciddi problemlərin yarıdığı barədə informasiyalar yayılmışdı. Xəbərlərdə deyilirdi ki, son bir ildə ABŞ prezidenti Donald Tramp 2 kiloqram kökəlib, qanında xolesterinin səviyyəsi isə düşüb və səhhətində problemlər durmadan artır.

ABŞ prezidentinin şəxsi həkimi Şon Konli də o zaman prezidentin çəkisinin bir qədər artdığını etiraf etmiş, lakin xəstəliyinin olmadığını bildirmişdi. Onun məlumatında deyilirdi ki, Donald Trampın boyu 1.90

Trampı "xəstələndirdilər" və "öldürdülər"

ABŞ prezidentinin səhhəti ilə bağlı belə şayiələr yayılması seçkiyə hesablanıb

72 yaşlı prezidentin ürəyində də müəyyən problemlər olduğu xəbərləri yayılıb. Bəs Donald Trampın səhhətində ciddi problemlər yarıdığı haqda yayılan informasiyalar əsaslıdır, yoxsa prezident seçkiləri yaxınlaşdıqca Trampın hakimiyyətdə qalmasını istəməyən qüvvələrin ortaya atdığı əsas olmayan şayiələrdir? Ümumiyyətlə, səhhətində problemlərin olması ABŞ kimi ölkədə siyasətçinin səs qazanmasına ciddi mənfi təsir göstərə bilərmi?

Politoloq Elşən Mustafayev "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, ABŞ prezidenti Donald Trampın səhhətində problemin olduğu ilə bağlı zaman-zaman məlumatlar yayılıb. Amma bir prezidentin fəaliyyətinə mane olacaq ciddi xəstəliklərlə bağlı söhbət olma-

ya imkanı əldə etdi və Rusiya ilə saziş imzaladı, nəticədə Rusiya ilə öz münasibətində yeni bir səhifə açdı. Təbii ki, Suriya məsələsi də Rusiya ilə bir yerdə Türkiyəyə vacibdir. Çünki ABŞ-in bu məsələdə strategiyası dəyişəndir. Bu addımlarla cənab Ərdoğan eyni zamanda millətçilərin və hətta deyərdim radikal millətçilərin də dəstəyini alaçaq və bu da mühüm məsələdir. Bu isə ABŞ-ı çox narahat edir. Məlumdur ki, S-400-lər həm də F-35-ləri izləyə bilir, bu, artıq Avropa istiqamətində həyata keçirilir. Yeni Türkiyə öz tərəfdaşı ilə, yəni ABŞ ilə və onun qarşısında geri çəkilən kimi görünmək istəmir, ABŞ Konqresi isə cənab Trampın mövqeyinə baxmayaraq, Türkiyə ilə qarşıdurmaya gedir. Yeni ABŞ sanksiyalar tətbiq etsə, bu, Türkiyənin müdafiə sistemində zərbə vuracaq. Bu, həm iqtisadi, həm də siyasi zərbə ola bilər. Kompromis variant isə bu sistemin Türkiyə ərazisində deyil, digər dövlətin ərazisində yerləşdirilməsi də ola bilər, hətta bəzi ekspertlər Azərbaycanı təklif edirlər. Yeni bütün təhlillər göstərir ki, yaranan qarşıdurmanın yaxın zamanlarda öz həllini tapacağı inandırıcı görünür.

Trampın son mövqeyi Türkiyə üçün kifayət qədər qaneedicidir. Lakin bəzi müşahidəçilər hesab edir ki, D.Trampın mövqeyi heç də ABŞ-ın mövqeyi deyil. ABŞ Konqresindəki erməni lobbisinin Türkiyəyə qarşı təhrikçisi mövqeyi də nəzərə alınmalıdır. Bundan əvvəl də ABŞ-ın müxtəlif səviyyələrdə Türkiyə əleyhinə addımlarını müşahidə etmişik. Suriya və İraqdakı PKK və PYD terrorçularını ABŞ silahlarını əldə etməsi faktıdır. Bu mənada Trampın iradəsinə ziddi hansısa addımların atılması da istisna edilmir.

Politoloq Arzu Nağıyev "Yeni Müsavat"a dedi ki, ABŞ-Tür-

kiyə anlaşmasından danışmaq tezdir: "Deməzdim ki, bu, tam anlaşma oldu. Çünki cənab Tramp, sadəcə olaraq, bu proseslərin günahkarı kimi Barak Obamanın adını çəkməklə kifayətləndi. Həqiqətdə nə baş verir? Məlumdur ki, Türkiyə öz iqtisadiyyatını risk altına qoyur, əvəzinə isə özünün müstəqilliyini və müstəqil siyasətini qorumağa çalışır. Məlumdur ki, Türkiyə S-400-dən imtina etməyəcək, ABŞ isə bunun müqabilində Türkiyə iqtisadiyyatına, daha doğrusu, onun hərbi-sənaye kompleksinə ciddi zərbə vuracaq və F-35 ilə bağlı proqramdan çıxaracaq. Ankara isə düşünür ki, ümumi razılıq əldə edilə bilər. Baxmayaraq ki, hər iki dövlətin başçıları razılığa gələcəkləri ilə bağlı müəyyən mesajlar verirlər, lakin bu, inandırıcı görünür. Bu, həm də Türkiyənin daxili siyasətində hiss olunur və zənnimcə, cənab Ərdoğan bunu əsas götürəcək".

A.Nağıyev qeyd etdi ki, artıq masada hər iki dövlətin mənafeyi və maraqları durur: "Məlumdur ki, vaxtilə Ankara və Vaşinqton "Patriot" raketləri ilə bağlı razılığa gəlsəydi, bu gün belə vəziyyət yaranmazdı. Türkiyə bundan istifadə edərək silah alıcısı kimi difersifikasi-

yəcəksə və aktiv bir iş rejimində çalışsa, söylənilənlərə insanları inandırmaq çətin olacaqdır".

Ekspert onu da qeyd etdi ki, digər tərəfdən, özünə qarşı kampaniyalara cavab verib zərərsizləşdirmək üçün ABŞ prezidentinin əlində bütün istiqamətlər üzrə kifayət qədər resurslar da mövcuddur. Görünür, Donald Tramp özünə arxayın olduğundan hələ bunların üzərinə getməyi düşünür: "Onun xidmətində ictimai rəyi müəyyənləşdirəcək, insanların fikirlərini öyrənən çoxlu sayda təşkilatlar mövcuddur. Onun haqqında istənilən fikirin seçicilərə hansı şəkildə təsir edib-ətmədiyini ən azından həftəlik müəyyən edilir. Söhbət Trampın növbəti müddətə prezidentliyə

namizəd olub-olmayacağından gedirsə, bu gün üçün hələ ki Tramp Respublikaçılar Partiyasının əsas namizədidir. Eyni zamanda hər bir prezidentliyə namizəd namizəd olmadan öncə sağlamlığı ilə bağlı xüsusi yoxlamadan keçir. Sağlamlığı belli tələblərə cavab verməyən istənilən namizəd prezident olmaq iddialarında ola bilməz və heç namizədlərin özləri belə, bu halda namizəd olmaq istəməzlər. Yox, əgər namizəd olacaqsa, artıq onun səhhətini müzakirəyə çıxara bilməyəcəklər. Ən əsası Trampın ikinci müddətə namizəd olub-olmayacağını istəməsindən asılıdır. Bu gün isə növbəti seçki ilə bağlı danışmaq bir az tezdir".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

ya imkanı əldə etdi və Rusiya ilə saziş imzaladı, nəticədə Rusiya ilə öz münasibətində yeni bir səhifə açdı. Təbii ki, Suriya məsələsi də Rusiya ilə bir yerdə Türkiyəyə vacibdir. Çünki ABŞ-in bu məsələdə strategiyası dəyişəndir. Bu addımlarla cənab Ərdoğan eyni zamanda millətçilərin və hətta deyərdim radikal millətçilərin də dəstəyini alaçaq və bu da mühüm məsələdir. Bu isə ABŞ-ı çox narahat edir. Məlumdur ki, S-400-lər həm də F-35-ləri izləyə bilir, bu, artıq Avropa istiqamətində həyata keçirilir. Yeni Türkiyə öz tərəfdaşı ilə, yəni ABŞ ilə və onun qarşısında geri çəkilən kimi görünmək istəmir, ABŞ Konqresi isə cənab Trampın mövqeyinə baxmayaraq, Türkiyə ilə qarşıdurmaya gedir. Yeni ABŞ sanksiyalar tətbiq etsə, bu, Türkiyənin müdafiə sistemində zərbə vuracaq. Bu, həm iqtisadi, həm də siyasi zərbə ola bilər. Kompromis variant isə bu sistemin Türkiyə ərazisində deyil, digər dövlətin ərazisində yerləşdirilməsi də ola bilər, hətta bəzi ekspertlər Azərbaycanı təklif edirlər. Yeni bütün təhlillər göstərir ki, yaranan qarşıdurmanın yaxın zamanlarda öz həllini tapacağı inandırıcı görünür.

"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri, politoloq Elxan Şahinoğlu isə qəzetimizə dedi ki, Ankara ilə Vaşinqton arasında münasibətlər bir növ test dövrünü keçirir: "Doğrudur, ABŞ prezidenti Donald Tramp

türkiyəli həmkarı Rəcəb Təyyub Ərdoğanla Yaponiyanın Osaka şəhərindəki görüşündən məmnun qaldı. Ancaq Tramp həmin görüşdən sonra belə bir ifadə işlətməyi də unutmadı: "Ərdoğan çətin müzakirəçidir". Tramp sanki bu ifadə ilə əl yeri qoydu ki, münasibətlərin tam normallaşması ondan asılı deyil. Amerika prezidentinin geniş səlahiyyətləri olsa da, daxili və xarici siyasətin müəyyənləşməsində Konqres, Dövlət Departamenti, Pentaqon və Mərkəzi Kəşfiyyat İdarəsi kimi strukturların da rolu böyükdür. Məsələn, Trampdan olsaydı, Rusiyaya qarşı sanksiyaları ortadan qaldırardı. Ancaq bu, onun imkanı xaricindədir. Eyni sözləri ABŞ-Türkiyə münasibətlərinə də aid etmək olar". E.Şahinoğlu qeyd etdi ki, Türkiyənin Rusiyadan S-400 raketlərini alması Pentaqonun maraqlarına ziddir və Tramp Pentaqonun maraqları ilə hesablaşmaq məcburiyyətindədir: "Halbuki Trampın dediyi kimi, zamanında keçmiş prezident Barak Obama Türkiyəyə "Patriot" raketlərini satsaydı, nə Türkiyə Rusiyadan raket alardı, nə də iki ölkə arasında bugünkü gərginlik olardı. Ancaq Obama da o zaman təbəşinə qərar verməyib. Böyük ehtimalla məhz Pentaqon Türkiyəyə raket satışının əleyhinə olub. İndi isə bir az gecdir. Eyni ölkədə "Patriot" və S-400 raketlərinin varlığı az ehtimal olunur".

□ **Cavid TURAN,**
"Yeni Müsavat"

Trampın Türkiyə ilə bağlı sözü keçəcəkmii- Ağ Ev sahibinə Konqres maneəsi

Arzu Nağıyev: "Yaranan qarşıdurmanın yaxın zamanlarda öz həllini tapacağı inandırıcı görünür"

Elxan Şahinoğlu: "Türkiyənin Rusiyadan S-400 raketlərini alması Pentaqonun maraqlarına ziddir və Tramp

Pentaqonun maraqları ilə hesablaşmaq məcburiyyətindədir"

Yaponiyada G-20 sammiti çərçivəsində baş tutan Türkiyə və ABŞ prezidentlərinin görüşündən sonra Ankara ilə Vaşinqton arasında "buzlar"ın əriməyə başlayacağına ümidlər yaranıb.

Qeyd edək ki, sözügedən görüş çox isti keçib və prezident Rəcəb Təyyub Ərdoğanın açıqlamaları da bunu təsdiqləyir. Türkiyə prezidenti deyib ki, S-400 və F-35-lə bağlı mərhələni sıxıntı olmadan aşacağına güman edir. Ərdoğan amerikalı həmkarının mövqeyinə istinad edib. "Onunla son görüşümüz çox məhsuldar keçmişdir" - R.T.Ərdoğan bildirib. Bundan əlavə, Ərdoğan deyib ki, Rusiyanın S-400 hava hücumundan müdafiə kompleksləri on gün ərzində Türkiyəyə gətiriləcək. O, eyni zamanda sözügedən zənir-raket sistemlərinin tədarüki səbəbindən Türkiyə ilə ABŞ arasındakı mövcud münasibətlərin həll ediləcəyinə əminliyini ifadə edib: "ABŞ S-400-lərin almasına görə Türkiyəyə qarşı sanksiyalar tətbiq etməyəcək". Türkiyə prezidenti bununla yanaşı, Türkiyəyə 100 F-35 döyüş təyyarəsinin tədarük etməsinin lazım olduğunu da xatırladı.

Türkiyə liderinin bu açıqlaması bir sıra müzakirələrə səbəb olub. S-400-lər Türkiyəyə gətirildikdən sonra rəsmi Ankaranın

ABŞ-la onsuz da soyuq olan münasibətlərinin hansı həddə çatacağı ilə bağlı müxtəlif ehtimallar səsləndirilir. Bu, baş tatarsa, qaradaş ölkəyə qarşı sanksiyaların tətbiq olunub-olunmayacağı barədə də fərqli mövqelərə rast gəlirik. Eyni zamanda F-35-lərin taleyi məsələsi də müzakirələr sırasında. ABŞ Türkiyə ilə münasibətlərində gərginliyə səbəb olan S-400 zenit raket kompleksi ilə bağlı yeni düstur tapıb. Azərbaycanrealigi.com xəbər verir ki, bu tövsiyə ABŞ prezidenti Donald Trampa yaxınlığı ilə tanınan senator Linds Qrahamdan gəlib. Senatorun tövsiyəsinə görə, Türkiyə S-400-ləri aktiv etməzsə, ABŞ da ona sanksiya tətbiq etməyəcək. Üstəlik, Türkiyə ABŞ-dan "Patriot" hava hücumundan müdafiə sistemi almaldır. "Bizim qanunlarımıza görə, Türkiyə Rusiyadan aldığı S-400 batareyalarını aktiv hala gətirsə, qanun çərçivəsində sanksiya tətbiq olunması lazımdır. Əlavə olaraq, bir neçə gün əvvəl S-400-lərin aktivləşdirilməsi təqdirində, F-35 döyüş təyyarələri-

ni təhvilini ləğv edən qanun qəbul etdik. Çünki eyni zamanda həm F-35 transfer edib, həm də S-400-ə sahib olmaq mümkündür. Bu, bizə zərər verər. Prezident Ərdoğan bildirir ki, Donald Trampa görüşündə həmkarı ona "S-400-ü aktiv etməyə belə, sanksiyaların yanında keçmək üçün yol taparıq" sözlərini deyib. Mən bu dialoqun gerçəkləşməsindən şübhəliyəm". Senator Donald Trampın Türkiyəyə "Patriot" batareyaları satmaq istəməyən Barak Obamanı ittiham etməsinə haqq qazandırdı. Bildirib ki, ABŞ o "Patriot"ları Türkiyəyə satmalı idi.

Trampın son mövqeyi Türkiyə üçün kifayət qədər qaneedicidir. Lakin bəzi müşahidəçilər hesab edir ki, D.Trampın mövqeyi heç də ABŞ-ın mövqeyi deyil. ABŞ Konqresindəki erməni lobbisinin Türkiyəyə qarşı təhrikçisi mövqeyi də nəzərə alınmalıdır. Bundan əvvəl də ABŞ-ın müxtəlif səviyyələrdə Türkiyə əleyhinə addımlarını müşahidə etmişik. Suriya və İraqdakı PKK və PYD terrorçularını ABŞ silahlarını əldə etməsi faktıdır. Bu mənada Trampın iradəsinə ziddi hansısa addımların atılması da istisna edilmir.

Politoloq Arzu Nağıyev "Yeni Müsavat"a dedi ki, ABŞ-Tür-

Son zamanlar Vaşinqtonla Brüssel arasında müxtəlif sahələrə aid fikir ayrılıqları dərinləşir. Bu sırada Avropanın Rusiya, Çin və İranla əlaqələrinin xarakterinin tərəflər arasında mübahisə obyektinə çevrildiyini ekspertlər ayrıca qeyd edirlər. Rəsmi Vaşinqtonun Rusiyaya qarşı tətbiq etdiyi sanksiyalar müəyyən dərəcədə Avropanın enerji şirkətlərinə də mənfi təsir edir. Bununla bağlı avropalı ekspertlər belə qənaətə gəliblər ki, ABŞ qəsdən onlara zərbə vurur. Çünki başlıca məqsədi Avropa ölkələrini özündən asılı vəziyyətə salmaqdan ibarətdir. Həmin kontekstdə ABŞ "Şimal axını-2" layihəsinin reallaşmasına əngəllər törətməkdədir. Avropalılar isə buna etiraz edirlər. KİV İran və Çinlə Avropa şirkətlərinin əməkdaşlığına da həmin bucaq altında nəzər salaraq, Amerika-Avropa əlaqələrində yeni risklərin özünü göstərməyə başladığını vurğulayır.

Belə görünür ki, Amerika ilə Avropa arasında münasibətlərdə yeni problemlər yetişir. Ənənəvi olaraq onları təbii və tarixi müttəfiq hesab edirlər. Bir çox anlaşımlarda bu, həqiqətən belədir. Lakin Donald Trampın hakimiyyətə gəlişi ilə global geosiyasetdə ənənəvilik ciddi şəkildə pozulmağa başladı. Ekspertlər hesab edir ki, bu, ABŞ-in daha çox öz maraqlarına üstünlük verməklə dünya ağırlığını saxlamaq məqsədi daşıyır. Həmin əsasda artıq ABŞ-Avropa İttifaqı münasibətlərində əvvəllər müşahidə edilməyən mənfi əlamətlər özünü göstərməkdədir. Eyni zamanda Avropa Şurası və digər beynəlxalq Avropa institutları, həmçinin ayrı-ayrı Avropa dövlətləri ilə ABŞ arasında soyuq münasibətlər davam edir. Ötən ilin sentyabrında Fransa prezidenti Emmanuel Makronun vahid Avropa ordusu yaratmaq ideyasını ortaya atmasından sonra Vaşinqtonun Avropa ilə münasibətlərində soyuqluq bir qədər artıb.

Fransa prezidenti Emmanuel Makron bildirmişdi ki, avropalılar düz sərhədlərinin yaxınlığında olan və təhlükəli görünən Rusiya və Çindən müdafiə olunmalıdır. Eyni zamanda Avropa İttifaqının müdafiəsi Birləşmiş Ştatlardan asılı olmamalıdır.

Rusiya prezidenti Vladimir Putin də indiki vəziyyətdə çoxqütblü dünya üçün Al ordusunun yaradılmasını müsbət hal hesab etmişdi.

ABŞ prezidenti Donald Tramp isə özünü twitterində Makronun arzusunu istehzal

şəkildə şərh etmişdi: "Emmanuel Makron ABŞ, Çin və Rusiyadan qorunmaq üçün Avropanın öz ordusunun yaradılmasını təklif edir. Birinci və İkinci dünya müharibələri dövründə Almaniyaya təhlükəsi vardı. Bu, Fransa üçün necə nəticələndi? Amerikalılar özünü yetirənə qədər Parisdə artıq alman dilini öyrənməyə başlamışdılar. Ya NATO-nun saxlanması üçün ödəniş edin, ya da özünüz baxın!" Maraqlıdır ki, ABŞ-la münasibətlərdə soyuqluq dərinləşdikcə, Avropa İttifaqı daxilində, eləcə də Avropa ölkələrində problemlər də artır. Hətta Avropa İttifaqının, Avropa Şurasının dağıla biləcəyi barədə söhbətlər meydana çıxır.

Baş verənlər "Avropa İttifaqı, Avropa Şurası və digər Avropa təsisatlarında müşahidə olunan gərginliklərdə ABŞ-in əli varmı? ABŞ onlara necə təsir göstərir?" suallarını meydana gətirir.

Politoloq Nəzakət Məmmədova "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Avropa intellektualları avropalıların və amerikalıların ümumi strateji mədəniyyətinin olmaması fikrində yekdildirlər. Onların fikrincə, avropalılardan fərqli olaraq, ABŞ güc tətbiqinə çox həvəs göstərir və diplomatik cəhdlərə az meyillidir. Amerikalıların gözündə dünya Xeyrə və Şərə ayrılırsa, avropalıların baxışı fərqlidir: "Real və ya potensial rəqiblərlə qarşılaşdıqda amerikalılar bir qayda olaraq inandırmağa yox, məcbur etməyə, sanksiyalara üstünlük verirlər. Beynəlxalq məsələlərin həllində amerikalılar bütün

Avropa ilə Amerika arasında səssiz savaş

ABŞ-la münasibətlərdə soyuqluq artdıqca, Avropa İttifaqı daxilində, Avropa ölkələrində problemlər də artır

problemləri dərhal həll etmək istəyirlər. Onlar beynəlxalq siyasətdə unilaterializmi, yeni təkbəşinə hərəkət etməyi üstün tuturlar. ABŞ BMT kimi bütün dünya dövlətlərinin təmsil olduğu təşkilatlarla getdikcə daha az hesablaşır, ümumi məqsədlərə çatmaq yolunda başqa ölkələrlə daha az əməkdaşlıq edir, beynəlxalq hüquqa getdikcə daha çox skeptikcəsinə yanaşır və lazım gələndə həvəslə ondan kənara çıxır. Avropalılar iddia edirlər ki, problemlərin həllinə onların yanaşma tərzidə daha mürəkkəb və nüanslarla

zəngindir.

Amerikalılardan fərqli olaraq, onlar diplomatik uğursuzluğa düşməyə bəzi hallarda daha az meyillidirlər və diplomatianı, danışıqları, inandırmanı məcbur etmədən üstün tuturlar. Konfliktlərin həlli zamanı onlar beynəlxalq hüquqa, beynəlxalq konvensiyalara və ictimai rəyə tez-tez istinad edirlər. Onlar iqtisadi və ticarət əlaqələrindən dövlətlərarası münasibətləri möhkəmləndirmək üçün istifadə etməyə çalışırlar".

Ekspertin sözlərinə görə, 200 il keçdikdən sonra dünyada qüvvələr balansı kəskin dəyişib. İndi ABŞ özünü güclü dövlətin aparmalı olduğu şəkildə aparır, Avropa ölkələri isə qüvvətli olduğu vaxtlarda gücə və hərbi şöhrətə inanırdılar, amma bu gün dünyaya daha zəif dövlət gözü ilə baxırlar. Təbii ki, bu cür ziddiyyətli mövqelər (güc və zəiflik) fərqli strateji yanaşmalar, təhlükələrin fərqli qiymətləndirilməsi və onlara fərqli reaksiyalar vermək zərurəti doğurub: "Təhlükələrə cavab verməyə qadir olmamaq təkcə onlara dözümlə yanaşmaq deyil, bəzən də təhlükələrin mövcudluğunu inkar etmək məsələsini aktuallaşdırır.

ABŞ Avropa təsisatlarında mühüm təsir vasitələrinə malikdir. Avropa strukturlarında ABŞ-in güclü lobbiçiləri var və onlar qərar qəbul edilməsinə təsir göstərir. Atlantizm cərəyanı daxilində Avrosentrizm və Amerikanosentrizmin olması da bunu sübut edir. Avrosentrislər ABŞ-in okeanın o tayından Avropanın daxili işlərinə müdaxiləsini yersiz hesab edir, buna qarşı müqavimət göstərir. Amerikanosentristlər isə ABŞ-ı Qərb dünyasının lideri, hegemon dövləti olaraq qəbul

edirlər. Obrazlı şəkildə ABŞ-a yaxın olan Avropa dövlətlərini onlar Amerikanın Avropa Birliyində, yaxud NATO-dakı "Troya atı" hesab edirlər. Bunların sırasında ən güclüsü Britaniyadır. ABŞ-in feal lobbiçilik səyləri ilə Avropa Birliyinə, Avropa Şurasına, NATO-ya daxil edilmiş Balkan, Mərkəzi və Şərqi Avropa ölkələri də Vaşinqtonun Avropa təsisatlarına yerləşdirdiyi "Troya atı" hesab olunur.

Lakin ABŞ-in lobbiçiliyi hec də hər zaman istənilən nəticəni vermir. Məsələn, Türkiyə və Ermənistan arasında Hillari Klintonun vasitəçiliyi ilə imzalanmış protokollar, Türkiyənin Avropa Birliyinə üzvlüyü, İrana qarşı sanksiyalar, Çinlə əməkdaşlıq və sair məsələlərdə Vaşinqtonun lobbiçiləri iflasa uğramışlar. Hərçənd Rusiya və Avropa Birliyi arasında "Şimal axını-2"nin qarşısına Azərbaycanın Cənub Qaz Dəhlizinin çıxarılması, Avropa ordusu ideyasının reallaşmaması və sair məsələlər Vaşinqtonun lobbiçilik fəaliyyətinin uğurlarıdır. ABŞ Avropa İttifaqının, ümumiyyətlə, Avropanın nəzarətdən çıxması, ondan asılı qalması üçün çalışır".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Gürcüstanda antirus ritorika güclənir - Kikabidzedən Putinə sərt mesaj...

Tiflisdə aksiyalar nazirin istefasına qədər davam edəcək; "Georgiyevsk lenti" taxan rus ailəyə hücum olub, hakim partiyanın deputatı isə mandatından imtina etdi

Gürcüstanda siyasi gərginlik səngimək bilmir. Tiflisdə parlament binası önündə aksiyalar davam edir. Təşkilatçılar aksiyanın iyulun 3-də saat 19:00-də bərpa olunacağını bildirdilər.

Nümayişçilər daxili işlər naziri Giorgi Qaxaria istefa verənə qədər hər gün aksiya keçirəcəklərini qeyd ediblər. Bu etirazların mayası rus deputat Sergey Qavrilovun gürcü parlamentində spikerin yerində oturması olub.

Ölkədə antirus ritorikası o dərəcədə güclənib ki, iyulun 2-də Gürcüstanda Rusiyadan olan ailənin avtomobilinə hücumun videosu yayılıb.

Ailənin avtomobilinin saxlanılmasına səbəb onun üzərində olan "Georgiyevsk lenti" olub.

Gürcü gənclər ruslardan ya lenti avtomobildən çıxartmağı, ya

da lenti onlara vermələrini tələb edib. Əvvəlcə lenti verməyə et-

raz edən sürücü sonradan bu fikrindən imtina edib.

Bu arada isə hakim "Gürcü Arzusu" Partiyasının deputatı Zakaria Kutsnaşvili mandatından imtina edib. "Yeni Müsavat" xəbər verir ki, o, parlament sədri Arçil Talakvadzeyə müraciət edib.

Z.Kutsnaşvili Tianeti, Kazbeqi və Duşeti bölgələrindən majoritar qaydada seçilmiş deputatdır. O, Parlamentlərarası Pravoslav Assambleyasında (PPA) Gürcüstan nümayəndə heyətinin başçısı olub.

Deputat Gürcüstanda böyük etirazlara səbəb olan PPA-nın Tiflisdə keçirilən 26-cı Baş Assambleyasının təşkilatçılarından biri olub.

"Rusiya və Gürcüstan son zamanlar yaranan vəziyyətdən çıxış yolu tapmalıdır".

Bu barədə Rusiya xarici işlər nazirinin müavini Qriqori Karasin Cenevrədə Cənubi Qafqazda təhlükəsizlik və stabillik üzrə danışıqlardan öncə bildirib.

"İyunun 20-21-dən sonra yaranan əlverişsiz vəziyyətdən çıxış yolu tapmaq məqsədilə biz bir-birimizi daha yaxşı anlamaya çalışacağıq.

Bu vəziyyət bizim münasibətlərimiz üçün arzuolunmazdır", - deyə Q.Karasin qeyd edib.

□ **Əlavə edib ki, Gürcüstan-**

da yaxın zamanda keçiriləcək seçkilərin anti-Rusiya gərginliyi fonunda baş tutmasını istəmir:

"Nümayişlər, Rusiya əleyhinə bəyanatlar və şüarlar hər şeyi dağıtdı. İndi bizə müəyyən vaxt lazımdır. Biz daha yaxşı zamanı gözləməliyik".

Əfsanəvi müğənni Vaxtaq Kikabidze deyib ki, Rusiyanı Gürcüstanın NATO-ya inteqrasiyası qıcıqlandırır: "Gənclər artıq dünyaya fərqli baxırlar. Kremldə olanlar köhnə düşüncəli adamlardır.

Artıq dünyanın fərqli istiqamətə hərəkəti başlayıb. Bizim NATO və Qərbi istəməyimiz, demokratik ölkə olmağımız Rusiyanı qıcıqlandırır".

O, Kremlin siyasətinin bir gün onun özünə qarşı çevriləcəyini deyib: "Bilirəm ki, Rusiyada çoxları Putinin siyasətini xoşlayır.

Onlar hesab edirlər ki, Putin Rusiya üçün ərazilər ələ keçirir. Yaxşı günlərin birində bu, pis yönə çevriləcək. Rusiyada insanlar onları işğalçı adlandırdığımız zaman inciyirlər. Sənin torpağını ələ keçirəni başqa necə adlandırmaq olar? Vladimir Putin yatıb, Gürcüstan SSRI-ni yaradacağını görür".

□ **Emil SALAMOĞLU**
"Yeni Müsavat"

Gürcüstanda milli valyuta yenidən dəyərsizləşməyə başlayıb. Bu ölkənin Milli Bankı iyulun 2-də 1 dolların kursunu 2,83 lari olaraq müəyyənləşdirib. İyunun 25-də isə dolların məzənnəsi Gürcüstan tarixində ən yüksək həddə çatıb - 2,82 lari.

Əksər müşahidəçilər hesab edirlər ki, bu proses Rusiyanın Gürcüstana qarşı tətbiq etdiyi məhdudiyətlərlə bağlıdır. Belə ki, iyun ayında Rusiya prezidenti Gürcüstana aviareyslərin dayandırılmasını əmr edib. Əmr iyulun 8-dən qüvvəyə minir. Bundan Rusiya Fitosanitar Nəzarət Xidməti Gürcüstandan idxal edilən alkoqollu içkilərin keyfiyyətinin yoxlanması barədə qərar qəbul edib. Bu yoxlamanın gürcü şərablarının Rusiyaya idxalını dayandıracağı gözlənilir.

Onu da qeyd edək ki, son 3 ildə Gürcüstanla Rusiya arasında iqtisadi əlaqələr sürətlə genişləniş. Ötən il ölkələrarası ticarət dövriyyəsi 1,37 milyard dollara çatıb ki, bu da 2017-ci ilə nisbətən 25 faizə yaxın artım deməkdir. Gürcüstan Statistika Xidmətinin məlumatına görə, ötən ilki ticarət dövriyyəsinin 957 milyon dollar Rusiyadan idxalın, 398 milyon dollar isə bu ölkəyə ixracın payına düşüb.

İl ərzində gürcülər Rusiyadan daha çox ərzaq məhsulları və kənd təsərrüfatı xammalı, mineral məhsullar alıblar. Rusiyaya ixracın 62,1 faizini ərzaq məhsulları və aqrar xammal təşkil edib.

Bu ilin 5 ayında isə ölkələr arasında ticarət dövriyyəsi 2018-ci ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 3,6 faiz artaraq 568,2 milyon dollara çatıb. Bu, Gürcüstan xarici ticarətinin 11,5 faizi deməkdir. Beş ayda Gürcüstandan Rusiyaya 16,6 min ton təbii üzüm şərabı, 2,6 min ton spirtli içkilər ixrac olunub. Rusiya gürcü şərabının əsas alıcısıdır - 5 ayda 21,4 milyon butulka alıb. Bu, ötən ilin eyni dövründəkindən 5 faiz çoxdur. Rusiya həmçinin Gürcüstanın ən böyük yanacaq təchizatçısıdır - ilin əvvəlindən 135,7 min ton. Bu

Rusiyanın Gürcüstan

İqtisadiyyatını çökdürmək cəhdi

İqtisadçı-ekspert: "Kremlin strateji maraqları olan hər bir ölkə üzrə B planı mütləq olur"

dövrə Gürcüstan düşməni saydığı ölkədən 117,1 min ton buğda idxal edib.

Göründüyü kimi, gürcülər rusları nə qədər sevməsələr belə, Rusiya ilə iqtisadi əlaqələrin səviyyəsi getdikcə yüksəlir. Rusiya Gürcüstanın Türkiyədən sonra 2-ci böyük ticarət tərəfdaşdır. Belə bir şəraitdə, Rusiya sanksiyalarını genişləndirməklə Gürcüstanda iqtisadi böhrana, tənəzzülə sə-

bəb ola bilərmi? Sualı cavablandıraraq **İqtisadçı-ekspert Natiq Cəfərlinin** sözlərinə görə, iqtisadiyyatın bir sıra sahələri üzrə Rusiyanın Gürcüstana təsir imkanları yetərincə böyükdür: "İstər turizm sahəsində olsun - ötən il Rusiyadan Gürcüstana 1,4 milyon turist gedib, onlar orada 1 milyard dollar xərcləyiblər, - istər ixracatda payına görə. Ötən il Gürcüstandan ixrac edilən 150 milyon dolla-

ra yaxın spirtli içkilərin 75 milyon dollardan yuxarısı Rusiyanın payına düşür. Bundan əlavə, Gürcüstanın bank sistemində Rusiya banklarının kifayət qədər payı var. Eyni zamanda mobil rabitə sistemində kifayət qədər aktivdirlər. Bu baxımdan, Rusiya ilə münasibətlərin pisləşməsi Gürcüstana iqtisadi zərər gətirir. Yeni Moskvanın Gürcüstana təzyiq mexanizmləri var. Lakin nəzərə almaq lazımdır

yaradacaq, amma kəskin tənəzzüldən söhbət gedə bilməz".

N.Cəfərlinin fikrincə, Rusiya sanksiyalarının siyasi təsirləri daha güclü ola bilər: "İqtisadi problemlər əhalidə mövcud hökumətə qarşı münasibti pisləşdirəcək. Bu isə gələn il keçirilməsi gözlənilən seçkilərdə hakim partiyanın məğlubiyəti ilə nəticələne bilər. Rusiyanın Gürcüstana indiki hökumətindən istəkləri var. Mə-

parlamentdə hökumətin fəaliyyətini bloklayacaq qədər yer ala bilsin. Moldovada proseslər məhz belə cərəyan etdi və ölkədə ciddi problemlər yarandı. Mənə elə gəlir ki, Rusiya buna bənzər bir ssenariyi Gürcüstanda da hazırlaya bilər. Başqa bir variant da ola bilər ki, İvanşvili əhali ilə daha yaxından işləyərək Rusiyaya qarşı münasibətin bir qədər loyallaşmasına nail olsun. Eyni zamanda Rusiyanın istəklərindən bir qismini yerinə yetirməklə seçkilərdə öz komandasının yenidən həlledici çoxluğu əldə etməsinə nail olsun".

□ **Dünya SAKIT, "Yeni Müsavat"**

Rusiyanın sualtı qayığının qəza səbəbləri - ilginç versiyalar

Elxan Şahinoğlu: "Amerika belə riskli addım atmaz"

Rusiyanın "Loşarik" adlı atom sualtı qayığında baş verən yanğın dünya gündəmini zəbt edib. Hadisə nəticəsində qayıqda olan 25 dənizçidən 14-ü həlak olub. Ölənlərin 7-si 1-ci dərəcəli kapitan rənqındadır, ikisi isə Rusiya Qəhrəmanı adını daşıyırdı.

Rusiya prezidenti Vladimir Putin "Reki Rossii" forumunda iştirakdan imtina edərək Kremlə qayıdıb.

Putin qeyd edib ki, həlak olanlar arasında 1-ci rənqdan olan 7 kapitan, 2 Rusiya qəhrəmanı var. "Ekipaj yüksək peşəkarlığa malik idi", - prezident deyib və həlak olanların qohumlarına, yaxınlarına başsağlığı verib.

Azərbaycanın müdafiə naziri, general-polkovnik Zakir Həsənov rusiyalı həmkarı, ordu generalı Sergey Şoyquya başsağlığı ünvanlayıb.

Sualtı gəmidə yanğının baş vermə səbəbləri hələlik tam məlum deyil. Lakin artıq bəzi detallar üzə çıxmağa başlayıb.

Virtualaz.org xəbər verir ki, artıq yanğının yüksək məxfilik daşıyan AS-12 "Loşarik" sualtı qayığında baş verdiyi məlumdur. Həmin sualtı qayıq 6 kilometrə qədər dərinliyə enə bilir və əsa-

sən suyun altında biometrik ölçmələrin aparılması üçün nəzərdə tutulub.

AS-12 bir neçə titan sferadan ibarətdir və onun texniki xarakteristikası məxfi saxlanılır. Hərçənd təxmin edilir ki, uzunluğu 79 metrə, eni 7 metrə çatır. "Loşarik" öz adını sovet multfilmindən qəhrəmanından-kürəkçilərdən düzəldilmiş atdan götürüb. Sualtı qayığın layihəsi hələ sovet dövründə hazırlanıb. Qayıq atom mühərriki sayəsində suyun altında bir neçə ay qala bilər.

Habelə məlumdur ki, yanğın Barents dənizində baş verib, sualtı qayığın heyəti Sankt-Peterburq yaxınlığındakı Petroqrafda yerləşən hərbi hissədə qulluq edirdilər. Qayıq özü isə Murmanskdakı atom sualtı qayıqları bazasına aid idi.

Rusiya KİV-lərinə danışan mənbələrə görə yanğın atom sualtı stansiyasının elektrik şəbəkə-

sindən başlaya bilər.

Qeyd edək ki, peşəkar dairələrdə "Loşarik" adlanan "AC-12" gəmisi Rusiyada istehsal olunmuş qabaqcıl məxfi sualtı aparatlardan biridir. 1995-ci ildə istehsal olunmuş gəminin heyəti 25 nəfərdən ibarət olub. Sualtı gəmidə silah olmasa da o, sualtı minələr quraşdırır, kommunikasiyaları zədələyə bilər. Hazırda aparat Murmansk vilayətinin Severomorsk şəhərinə gətirilib.

Faciənin baş verməsinə səbəb kimi ən müxtəlif ehtimallar səsləndirilir. Şübhəsiz ki, diqqətlər daha çox Amerikanın üzərində cəmləşib. Bu da səbəbsiz deyil. Çünki hazırda Kremlə münasibətləri ən gərgin olan ölkə ABŞ-dir. Digər tərəfdən, ABŞ-ın vitse-prezidenti Maykl Pensin qəza baş verdiyi an Nyu-Hempşir ştatına səfərini yarımcı qoyaraq, təcili Ağ Evi dönməsi nəzərlərin Amerikanın üzərində cəmləşməsinə daha çox səbəb olub. Haqlı olaraq, bir sual yaranıb ki, rəsmi Vaşinqtonu bu qədər narahat edən nədir? Bəzi ekspertlərin düşüncələ-

rinə görə, Amerika hədəfə tuş gələcəyini əvvəlcədən müəyyənləşdirdiyi üçün önleyici tədbirlər görür. İzi azdırmaq üçün Ağ Evin belə bir xətt götürdüyü barədə düşüncədə olanlar da az deyil.

Amma hadisənin səbəbi kimi başqa amili önə çəkənlər də var. Belə qəzaların son zamanlarda Rusiya üçün adi hala çevrilməsi də müzakirə edilir.

Baş verən qəzanın Azərbaycana mümkün təsirlərindən də söz açılır...

"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Elxan Şahinoğlu Amerikanın qəzada adının hallanmasını düzgün hesab etmir: "Rusiyanın sualtı qayığında qəzanın texniki səbəblərlə əlaqəli olduğunu düşünürəm. Amerikanın adının hallanması isə şayiədən başqa bir şey deyil. Rusiya idarəetməsində səhlənkarlıqlar həmişə olub. Məsələn, 2000-ci ildə Baltik dənizində Rusiyanın müasir "Kursk" sualtı gəmisi partladı, 200 nəfərə yaxın hərbi öldü. Məgər bunu da Amerika etmişdi? Bu faciə də səhlənkarlığın

qurbanı idi. Məsələn, bu günə qədər başqa bir ölkənin sualtı gəmilərinin bu qədər faciələr yaşadığını eşitməmişəm. Çünki bu hərbin elə bir sahəsidir ki, daima nəzarət və diqqət altında olmalıdır. Son faciə həm Rusiya, həm də bu ölkənin prezidenti üçün böyük itki sayılmalıdır. Çünki faciədə Rusiya dəniz qüvvələrinin sayışmca zabitləri həlak oldu. Bu faciə Rusiya prezidentinin və Rusiya ordusunun imicinə də zərbə oldu. "Kursk" faciəsi də Putinin prezidentliyinin ilk ilində baş vermişdi. Bu cür faciələrin Rusiyada təkrarlanmayacağına zəmanət yoxdur. ABŞ-ın son faciədən narahatlığı da anlaşılardır. Təsəvvür edin ki, bir gün Rusiyanın hansısa nüvə daşıyan gəmisi Amerika sahillərinə yaxın okeanlarda faciə ilə üzleşə bilər. Ona görə də Vaşinqtonda narahatdırlar və təcili toplantı keçiriblər. Son faciənin Azərbaycanla əlaqəsi yoxdur. Rusiyanın Xəzər dənizində sualtı gəmilərinin olub-olmaması barədə səhih məlumatla malik deyiləm. Ümumiyyə-

yətlə, son faciə Rusiya prezidentinin bu sahəyə diqqətini artırmaqlıdır. Əks halda, Rusiya bu cür fəlakətlərdən qurtulmayacaq. Amerikanın izinə qaldıqda isə, əgər belə bir versiya olsaydı, Kreml çoxdan Vaşinqtonu ittiham edərdi. Amerika Rusiya sualtı gəmisi üçün hədəf almaq kimi riskli addım atmaz. Rusiyada nə baş verirsə, özlərinin səhvləri ucubətindən baş verir. Buna baxmayaraq, Rusiyadakı bəzi qüvvələr baş verən hər hadisəni xarici qüvvələrlə, o cümlədən Amerika ilə əlaqələndirməyə çalışırlar. Əlbəttə, Vaşinqton Rusiyanın zəifləməsində maraqlı ola bilər ki, Kreml qonşu ölkələri hədələməsin. Ancaq Amerika Rusiya ərazisində sualtı gəmiləri qəzaya uğradacaq qədər planlar çizmaz. Bu onun maraqlarına uyğun deyil. Eyni məntiqlə deyə bilərik ki, 1986-cı ildə faciəvi Çernobil qəzasını da Amerika törətdi ki, SSRİ dağılsın. Bütün bunlar komplot teoriləridir".

□ **Cavansir ABBASLI, "Yeni Müsavat"**

Rusiyanın AC-12 ("Loşarik") adlı atom sualtı qayığında ağır qəzanın baş verməsi dünya mediasının bir nömrəli mövzuna çevrilib. Rusiyanın RBK agentliyinin məlumatına görə, 14 dənizçi zəhərlənmədən həlak olub. Onların içində 1-ci rəndən olan 7 kapitan (Quru Qoşunlarında polkovnik rüt-bəsinə bərabərdir) və iki "Rusiyanın milli qəhrəmanı" adına layiq görülmüş hərbi var. Bu gəmi silahla təchiz olunmayıb və 6000 metrə qədər enə bilir. "Loşarik" in ekipajı 25 nəfərdən ibarətdir. Onun hazırlanması olduqca məxfi şəraitdə aparılıb.

Qərb xüsusi xidmət orqanlarının məlumatına görə isə AC-12 əslində rəqibin sualtı hərbi infrastrukturunu dağıtmaq, materiklər arasındakı kabel əlaqəsini kəsməyə və Rusiyanın Hərbi-Dəniz Donanmasının hərəkətlərini izləyən sualtı stansiyaları məhv etməyə yönəlik diversiya aparatıdır. Elə buna görə də bəzi mənbələr sualtı qayığın vurulması versiyasını da irəli sürürlər.

Qeyd edək ki, buna bənzər bir qəza 2000-ci ildə "Kursk" atom sualtı qayığı qəzası olub.

Qayıq 2000-ci il avqustun 12-də Barens dənizində torpedo mermisinin partlayışı nəticəsində batıb. Hadisədə 118 nəfər heyət üzvü həlak olub. Kursk Rusiyanın ən müasir sualtı qayıqlarından idi. Qayığın tikilməsinə 1992-ci ildə başlanıb, 2 ilə başa çatdırılıb.

mışdı. O zaman bildirildi ki, gövdəsi ikiqat olduğundan bu sualtı qayığın batması praktiki olaraq mümkün deyil.

Ümumilikdə Rusiya istehsalı olan təyyarələrdə də son zamanlar ciddi problemlər üzə

manska uçan "Aeroflot" Hava Yollarının "Sukhoi Superjet 100-95" təyyarəsi qəzaya uğramışdı. Qəza nəticəsində 41 nəfər dünyasını dəyişmişdi.

İndiyə qədər təyyarə qəzaları zamanı yüzlərlə insan

da Rusiyanın "Tu" tipli təyyarələrinin adı yer alır. Yüksək standartlara cavab verməyən bu təyyarələrdən Azərbaycan da daxil olmaqla, bir sıra ölkələr imtina ediblər.

Ancaq dəniz qəzalarına

Ümumilikdə dünyada indiyə qədər xeyli sayda dəniz qəzaları yaşanıb. Hətta belə bir deyim də var ki, bəşəriyyətin dənizlərə meydan oxumaq üçün qurduğu gəmilər tarixin ən böyük fəlakətlərini getirdi.

Tarixin ən qədim dəniz fəlakətinin eradan əvvəl 256-cı ildə Aralıq dənizində baş verəndi düşünülür. Roma İmperiyası və Karfagen arasındakı ilk savaş dövründə Afrikadan qa-

də çəkilib ki, həmin filməndən orada baş verənlər qismən də olsa hər kəsə məlumdur. 1912-ci ilin aprel ayında "Titanik" in qəzaya düşməsi nəticəsində 1517 adam öldü. Gəmidəkilərdən 710 nəfəri isə xilas edildi.

Bundan başqa, 31 avqust 1986-cı ildə sənişin gəmisi «Admiral Nakhimov» Qara dənizdə yük gəmisi «Piotr Vasev» ilə toqquşub batdı. Qəzada 423 nəfər həyatını itirdi. 15 dekabr 1991-ci ildə «Salem Express» adlı sənişin gəmisi Qırmızı dənizdə batdı. Gəmidə olan 464 adam həyatını itirdi. 8 fevral 1994-cü ildə Estoniya bayraqlı sənişin gəmisi Finlandiyanın Uto adası sahillərində batdı. 852 adam həyatını itirdi. 3 fevral 2006-cı ildə Misirli Al-Salam Boccaccio 98 sənişin gəmisi Qırmızı dənizdə batdı. Qəzada 1026 adam həyatını itirdi. 3 fevral 2006-cı Misirli Al-Salam Boccaccio 98 sənişin gəmisi Qırmızı dənizdə batdı. Qəzada 1026 adam həyatını itirdi. Bu siyahını bir qədər də uzatmaq olar. Onu da qeyd edək ki, son zamanlar dəniz turizmində istismar müddəti başa çatan və ya təhlükəsizliyinin zəif olması səbəbindən istifadə edilməyən təyyarələrdən sualtı turizmde istifadə edilir.

□ Əli RAİS,
"Yeni Məsavət"

Bəşəriyyətin gəmi qəzaları - ilginç məqamlar

Rusiyanın təyyarələri tez-tez qəzaya düşsə də, gəmi qəzaları ilə bağlı bu ölkədən də öndə olan istehsalçılar var...

çıxır. Məsələn, bu ilin may ayında Moskvadan Mur-

gəldikdə, Rusiya bu məsələdə bir o qədər də "irəlidə" sayılmaz. Dünyada indiyə qədər xeyli sayda gəmi qəzaları baş verib ki, nəticədə minlərlə insan dünyasını dəyişib. Gəmilər adətən savaş əsnasında batıb. Yeni bu məntiqlə demək olar ki, gəmi qəzaları zamanı dünyasını dəyişənlərin əksəriyyəti döyüşçülər olublar. Lakin sənişin gəmilərinin də qəzaya düşməsi halları yox deyil. Bu qəzaların əksəriyyəti isə Avropa və ya Qərb istehsalı olan gəmilər tərəfindən baş verib.

Yıdan bir roman donanması Aralıq dənizində fırtınaya düşərək məhv olub. Fəlakətdə təxminən 90 min romalı döyüşçü ölüb. 30 yanvar 1945-ci ildə, Şərqi Prussiyadakı Gotenhafen limanından çıxan Almaniyalı "Wilhelm Gustloff" kruiz gəmisi İkinci Dünya müharibəsi zamanı Sovet İttifaqının qüvvələri tərəfindən vurulub. Rəsmi ölüm sayı 5 min 348 nəfər olaraq açıqlanıb.

Bəşəriyyətin ən böyük gəmi faciələrindən biri də "Titanik"dir. Bu gəmi ilə bağlı film

Onlar zibilli pula çevirir, bəs biz?

Hansı ölkənin zibilli nə qədərdir və bundan nə qədər qazanır...

Dünya miqyasında hər il 800 min olimpiq üzümə hovuzunu dolduracaq qədər, iki milyard tondan çox zibil yaranır. ABŞ-da plastik və yemək də daxil olmaqla, adambaşına yaranan tullantının miqdarı qlobal orta göstəricidən üç dəfə artıqdır.

"Yeni Məsavət" BBC-yə istinadən yazır ki, ABŞ zibillərinin təkrar emalında çox pis imicə sahibdir. Ölkədə zibillərin, sadəcə, 35 faizi yenidən istifadəyə verilir. Almaniyaya isə 68 faizlə ən çox zibil emal edən ölkədir.

Bu rəqəmlər qlobal risk analizləri həyata keçirən "Verisk Maplecroft" adlı şirkətə aiddir. Şirkət bu il zibillərin təkrar ixracı və emalı ilə bağlı iki indeks yayımlayıb. Verisk Maplecroft səlahiyyətlilərinə görə, indekslər ölkələrin başda plastik olmaq üzrə zibil krizi ilə necə mübarizə etdiklərini göstərəcək bir tablo ortaya qoymaq məqsədilə hazırlanıb. İndeksler cəmiyyətə açıq məlumatlara və akademik araşdırmalara söykənir.

Zibil istehsalı indeksi adambaşına düşən bələdiyyə artıqlarını əhatə edir. Bunlar plastik, qida və təhlükəli maddələrdən ibarət bərk maddələrdən ibarətdir. İndeksə görə, dünya miqyasında hər il 2.1 milyard ton zibil yaranır və bunların, sadəcə, 16 faizi tək-

rar emal edilir. Zibillərin 46 faizi isə təkrar emal edilə bilməyəcək şəkildə atılır.

Çin və Hindistanın ümumi əhalisinin sayı dünya əhalisi sayının 36 faizi qədərdir. İki ölkənin atdığı toplam zibillərin faizi isə 27-yə bərabərdir.

ABŞ-da bir adam hər il orta hesabla 773 kiloqram zibil yaradır. Buna görə də bir amerikalının yaratdığı zibillərin miqdarı bir çinlininkindən üç, bir efioyalınkindən isə yeddi dəfə artıqdır. Amerika təkbaşına dünyadakı zibillərin 12 faizinə cavabdehdir. Dünyada təkrar emal potensialından daha çox zibil yaradan tək varlı ölkə də elə Amerikadır. Şirkət bunu Amerikadakı siyasi iradə və potensialla əlaqələndirir.

ABŞ-da aparılmış hesablamalara görə, 1 kq bərk məişət tullantısının yandırılması zamanı atmosfərə 40 mq dioksin atılır. Yandırılma zamanı başqa toksiki dioksinlər yaranır. Ölkədə 1991-ci ildən bərk məişət tullantılarının sepeasiya edilməmiş emal olunması

qadağan edilib. Zibil emalı müəssisələrində qazların emalı elektrofiltrlər vasitəsilə həyata keçirilir. Alınan zola və kül 1/4 hissə təşkil edir. Beləliklə, zibillərin həcmi xeyli azalır, metal seçilir və utilizasiya edilir.

"Verisk Maplecroft"un təbiət araşdırmaları bölməsinin məsulu Vill Nichols isə bildirib ki, "Bütün bu araşdırmalar ABŞ-ın təkrar emal məsələsinə fokuslanmadığını göstərir. Çox miqdarda zibil artıq Çinə göndərilə bilmədiyi üçün yandırılır və problemin həlli üçün investisiya qoyulmur".

Çin, Tailand, Vyetnam və Malayziyanın zibil idxalatını yasaqlama qərarları qlobal dinamikalara dəyişdirir. Zibil problemi Filippinlə Kanada arasında da gərginliyə səbəb olmuşdu. Filippin Kanadaya 69 konteyner zibillərini gəmi ilə geri göndərmişdi. Vill Nichols bildirib ki, Asiya ölkələri artıq dünyanın zibilliyi olmaq istəmədiklərini deyirlər.

Azərbaycanda hər ildə 1.5 milyon ton tullantı yaranır

"Sağlam həyata doğru" Ekoloji İctimai Birliyinin sədri Sadiq Həsənovun araşdırma-

sına görə, hər il Azərbaycanda 1,5 milyon tona yaxın istehsalat və məişət tullantıları yaranır - hansı ki, həmin tullantılardan təxminən 300 min tona yaxını (20%) təkrar emal edilir. Ölkə ərazisində 1,2 milyon tondan çox tullantı istifadəsiz qalır və bu tullantıların bəziləri müxtəlif xəstəliklərin və xüsusilə kanserogen xəstəliklərin yaranmasına səbəb olur. Tullantıların toplanılan yerlərdə uzun müddət qalması ətraf mühit üçün təhlükəli çirklənmə mənbəyidir və bu çirklənmə yeraltı su hövzələrində, atmosfer havasının, bitkilərin və torpaq qatlarının uzunmüddətli çirklənməsinə səbəbdir.

Hazırda Bakı, Sumqayıt, Gəncə və digər şəhərlərdə bmt-lər, adətən şəhər kənarlarında olan poliqonlarda torpağın üstündə sonradan minalaşdırmaq üçün toplanır. Bu cür tullantı poliqonları atmosfer havasının, qrunt sularının çirklənmə mənbələrinə çevrilir. Burada sanksiyasız 10 minlərlə hektar ərazi tutulur və ətraf mühiti çirkləndirir. Adətən poliqonlar üçün düz yerlər seçilir və bu sahələrdə əsən bərk küləklər tullantıların ətrafa yayılmasına səbəb olur. Tullantıların toplanıldığı poliqonlara pestisidlər, rənglər, həlledicilər, turşular və başqa zərərli maddələr atılır. Baxmayaraq ki,

bu cür tullantılar ümumi tullantıların 1 %-ni təşkil edir, onların ətraf mühitə yayılması üçün nəzarət olunmalıdır.

Tullantıların toplandığı poliqonlarda mikrobioloji proseslər getdiyinə görə bioqaz adlanan qaz yaranır, hansı ki, məişətdə istifadəsi mümkündür. Bioqaz iqtisadi cəhətdən enerji potensialıdır (onun tərkibində 44-66% metan var) və istilik-qüvvə qurğularında, həmçinin təmizləndikdən sonra qaz-turbin qurğularında istifadə edilə bilər.

Bərk məişət tullantılarının 4 növü üzrə istifadə var: basdırılma, yandırılma, riyasaylink (təkrarlanma) və kompostlaşdırma. Tullantıların basdırılması (poliqonda) problemi həll etmir. Tullantıların yandırılması da zərərli komponentləri tam zərərsizləşdirməyə imkan vermir. İqtisadi cəhətdən bu daha bahalıdır. Son 8-10 il ərzində Avropada bir dənə də tullantı yandırma zavodu tikilməyib. Utilizasiya və oksidləşmiş tullantılardan qalıq ancaq yandırılır. Tərkibində dioksinlər olan 1 ton tullantının yandırılması zamanı təxminən 5000 m3 zərərli qaz yaranır ki, bu da 10 illərlə özünün dayanıqlığını saxlamaqla zəhərlənmə zonaları yaradır. Uzun müddət istismar olunduqda bu ərazi 30 km-lərlə məsafəyə yayılır.

□ Sevinc TELMANQIZI,
"Yeni Məsavət"

MÜSAVAT

Son səhifə

N 140 (7310) 4 iyul 2019

Bunları bilirsinizmi?

- * Əgər sizin gözəlliyiniz varsa, Panamada sizə 20% endirim eləyərler.
- * Heç bir kağız parçası 7 dəfədən artıq bükülə bilmir.
- * Atların insanlardan 18 ədəd daha çox sümüyü var.
- * Bir qarışqa öz ağırlığının 50 qatını qaldıra bilər.
- * Pişiklər ultrason səsini eşidə bilirlər.
- * Bu günə qədər bilinən ən ağır böyrək daşının çəkisi 1.36 kq-dır.
- * Dünyanın ən böyük şəkər istehsalçısı Kubadır.
- * Dünyanın ən tez böyüyən bitkisi bambuktur - bir gündə təxminən 90 sm.
- * Bir insanın üzünü xatırlamaq üçün insan beyninin sağ tərəfi işlənilir.
- * Rusiyanın dördü biri meşəliklə örtülüdür.
- * Ortalama olaraq, ABŞ-da gündə üç ədəd cinsiyət dəyişdirmə əməliyyatı reallaşmaqdadır.
- * İnsan beyninin 80%-i sudur.
- * Amerikada hər saat 40 adam xərçəngdən həyatını itirir.
- * İrəliyə doğru bir addım atmaq üçün insan bədəninə 54 əzələ çalışır.
- * İnsan beyninin ortalam ağırlığı 1.3 kq-dır.
- * Yetkin bir insan gündə ortalam 23 min dəfə nəfəs alır.
- * Qaşları yuxarı qaldırmaq üçün 30 əzələni hərəkətə gətirmək lazımdır.
- * Kişilər qadınlara görə on qat daha çox daltonik olurlar.
- * Uşaqlar baharda daha çox böyürlər.

10 dəqiqəyə 2.65 karat almaz tapdı

ABŞ-ın Arkanzas ştatında "Almaz krater" parkına gələn bir qadın 10 dəqiqə ərzində 2.65 karatlıq almaz tapıb. Bu barədə lenta.ru saytı UPI-yə istinadən xəbər verir. 25 yaşlı Oklaxom ştat sakini Viktoriya Brodski doğulduğu yerdə olmağa qərar verib və orada 7 karatlıq qiymətli daş tapıb. Qadın ilk dəqiqələrdə bunun həqiqətən də qiymətli daş olmasından şübhələnməyib. Amma daha sonra daşlar muzeyində tapdığı daşa bənzər qiymətli daş tapanda vəziyyəti anlayıb. Ona bildiriblər ki, bu günə qədər onun tapdığı daşlara bənzər hər hansı daş tapılmayıb. Daş hər hansı qüsurə malik deyil, yumru formadadır. Muzeydə bu tapılan daşı "Nindza tısağalar" multfilmindəki Mike-lancelonun şərəfinə eyni cür adlandırılıb.

Bu ilin mart ayında isə 14 yaşlı yeniyetmə "Almaz krater"ində 7.44 karatlıq almaz tapmışdı. Park sönmüş vulkanın yerində yerləşir. Bu, dünyada bu sığaq daşların saxlandığı yeganə yerdir. 1990-cı ildə orada Storon-Vaqner almazı tapılıb. Həmin vaxt park bu daşı 34.7 min dollara satın alıb.

Maşını yandı, 1 milyon dolları yanmadı

ABŞ-ın Texas ştatında yanan bir maşından tam 1 milyon dollar çıxıb. 36 yaşındakı Erik Roysterin idarə etdiyi yük maşını alovlanaraq külə dönüb. Ardınca yanan maşından qaçıb xilas olmaq istəyən Royster üzbuəzdən gələn başqa bir maşının altına düşərək ölüb.

Hadisə yerinə gələn polisler yük maşınının arxasından 1 milyon dollar tapıblar. Onların ehtimalına görə, bu pullar hansısa çirkli əməliyyatın nəticəsi ola bilər. Miqdarı tam açıqlanmasa da, bu məbləğ bölgə prokurorluğu və polis təşkilatı arasında bölüşdürüləcək.

Parkda atraksion sıradan çıxdı, hündürlükə qaldı

ABŞ-ın Florida ştatında bir kişi əyləncə parkına gedib, özünü 16 metr hündürlükə tapıb. Bu barədə UPI informasiya agentliyi xəbər verib. İnsident iyulun 1-də baş verib. Yanğınsöndürmə xidmətindən verilən məlumata görə, Vomatron atraksionunu birdən-birə dayanıb və bu zaman parkın ziyarətçisi olan kişi 16 metr hündürlükə və horizontal vəziyyətdə qalıb. Xilasedicilər yanğınsöndürmə pilləkənindən istifadə ediblər ki, ona yardım göstərsinlər. Kişini hündürlükə yerə düşürüblər. Ha-

zırda onun sağlamlığına hər hansı təhlükə yoxdur. Xəbər verilir ki, o, bərk qorxub.

Daha öncə xəbər verilmişdi ki, İtaliyanın Paduya şəhər sakini xarab olmuş liftin içində şərəbin köməyi ilə 27 saat qala bilib. Həmin gün bayırda havanın temperaturu 30 dərəcə olub. Amma liftin bağlı kabinində temperatur 50 dərəcə imiş. Qadın etiraf edib ki, çantasındaki şərəb şüşələrindən birinin ağzını açıb və sağ qalmaq, istidən ölməmək üçün o şərəbdən qurtum-qurtum içib.

Qadın qəhvə içməyə...

Amerikalı alimlər apardıqları araşdırmalar zamanı belə bir nəticəyə gəliblər ki, qəhvə qadın orqanizminin normal fəaliyyət göstərməsi üçün vacibdir. Təcrübələrdə 84 min qadın və 42 min kişi iştirak edib. Həkimlər onlar üzərində 25 il müşahidə aparıblar.

Təcrübə göstərib ki, gün ərzində ən azı 2 fincan qəhvə içən qadınlar digərləri ilə müqayisədə 25 faiz az ürək xəstəliklərinə tutulurlar. Qəhvə sevənlər digərləri ilə müqayisədə 18 faiz az bu cür xəstəliklərdən dünyasını dəyişirlər. Qəhvənin müsbət təsir göstərmədiyini yeganə xəstəlik xərçəngdir. Bundan əlavə, qəhvədən müntəzəm istifadə erkən ölümə gətirib çıxarmır. Qəhvənin tərkibində ürək-damar sisteminin fəaliyyətini gücləndirən, astma riskini azaldan taninlər və antitumorular var.

2 yaşlı qız evlərinə 430 dollarlıq divan aldı

ABŞ-ın Kaliforniya ştatındakı San Diego şəhərində 2 yaşlı qız Amazon saytında dəyəri 430 dollar olan divan sifariş verib. Bu zaman onun anası yatırıb. Fox News-un xəbərinə görə, anası İzabella Maknil Amazonda divan tapmaq üçün axtarış verib və daha sonra proqramı bağlamayıb. Bir müddət sonra qadın öyrənib ki, o, divan sifarişi "verib".

"Mən sadəcə şokda idim. Mən düşündüm ki, yəqin yuxuda divan sifariş vermişəm" - qadın belə deyib. Aydınlaşıb ki, onun qızı, 2 yaşlı Reyna telefonu əlinə götürüb və bir düyməni basmaqla divanı sifariş edib. Maknil sifarişi ləğv etmək istəsə də, ona bildirilib ki, imtina üçün 79 dollar və çatdırılma üçün 100 dollar ödəməlidir. Hazırda amerikalı qadın divanı onlayn satmaq istəyir. Maknil digər valideynlərə xəbərdarlıq edib ki, telefonda bu sığaq saytlara baxandan sonra onu bağlamaq lazımdır. Əks halda, balaca uşaqların bir barmaq hərəkəti ilə ciddi ziyana düşmək olar.

Cənubi Afrika Respublikasının Qrexemstaun şəhərində keçirilən festivalda isə fokusçu şou zamanı təsadüfən ortağının başına güllə ilə vurub. Bu barədə yerli qəzet "The Daily Dispatch" xəbər verir. İnsident iyulun 30-da baş verib. Brendon Pil və onun assistenti Li Lau ənənəvi magik şoularından birini keçirirdilər. Auditoriyanın qarşısında baş tutan şou zamanı ehtiyatsız hərəkət edərək, ortağını güllələyib. Festivalın direktoru Toni Lankester deyib ki, qorxmuş tamaşaçılar dərhal evakuasiya ediblər.

Launu xəstəxanaya aparıblar və orada onun yaralarını sağaldıblar. Lankesterin sözlərinə görə, güllə yarası ölümcül olmayıb. Hazırda fokusçunun ortağının şüuru yerindədir və bərpa olunmaq üzrədir.

Festival təşkilatçıları bu mənzərəni görənlərə psixoloji yardım göstəriblər. Hüquq-mühafizə orqanı əməkdaşları isə daxili araşdırma aparır və baş vermiş hadisənin səbəblərini aydınlaşdırmağa çalışırlar.

İnsidentin şahidlərindən biri, jurnalist Unati Kondile bu barədə facebook səhifəsində yazıb: "Bu iki kloun bir-birinə atəş açdı və birdən nəse yolunda getmədi. Bütün bunlar bizim gözüümüzün qabağında baş verdi. İnsanlar ağlayırdılar. Biz isə xilasedici briqadaya gözləyirdik".

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Təsisçi: Rauf ARİFOĞLU
Baş redaktorun birinci müavini:
Azər AYGAN

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi

2528-ci məhəllə ev 44/d

Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elşad MƏMMƏDLİ

Lisensiya N: B 114
SAYI: 3.050